

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ

י"א ניסן

– שנת הקו"ף כ"ף ה"א –

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

י"א ניסן

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

**KOVETZ
YUD-ALEF NISSAN
SHNAS HAKUF CHAF HEY**

©

Published and Copyrighted by
VAAD L'HAFOT'ZAS SICHOS
788 Eastern Parkway, Brooklyn, N.Y. 11213

Printed in the Holy Land

5786 • 2026

פתח דבר

לכבוד יום הבהיר, יום עשתי עשר לחודש ניסן (חודש הגאולה¹) – נשיא לבני אשר² אשר „הוא יתן מעדני מלך“³, יום הולדת הקכ"ד והתחלת שנת הקכ"ה של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, לאורך ימים ושנים טובות, בו מתחילים לומר מזמור קכ"ה בתהלים, על פי תקנת הבעש"ט לומר מזמור תהלים המתאים למנין שנותיו⁴, הננו מוציאים לאור קובץ הכולל: מזמור קכ"ה בתהלים עם מפרשים⁵ (כפי שנדפס בספר „יהל אור“), עם ליקוט ביאורי רבותינו נשיאינו⁶ על פסוקי מזמור זה⁷.

* * *

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לביטול ופריצת גדרי הגלות, ובעיני בשר נראה בקיום נבואתו העיקרית⁸ של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, נביא דורנו – בשורת הגאולה „בשעה שמלך המשיח בא עומד על גג בית המקדש והוא משמיע להם לישראל ואומר ענוים הגיע זמן גאולתכם“ – „הנה זה משיח בא“ „לאלתר לגאולה“, ובקרוב ממש יוליכנו קוממיות לארצנו הק' במהרה בימנו ממש, ו„מלך ביופיו תחזינה עיניך“⁹ בהתגלות מלכותו לעין כל, תיכף ומיד ממש, והיתה לה' המלוכה¹⁰ אמן כן יהי רצון.

מערכת „אוצר החסידים“

מוצש"ק פ' החודש ה'תשפ"ו, ימות המשיח, ברוקלין, נ"י.

- (1) שמור"ר פט"ו, יא.
- (2) לשון הכתוב – נשא ז, עב.
- (3) לשון הכתוב – ויחי מט, כ. וראה לקוטי לוי יצחק אגרות-קודש ע' שכד-ה. ע' תיט.
- (4) מכתב כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ – נדפס ב„קובץ מכתבים“ לתהלים ע' 214. אגרות-קודש שלו ח"י ע' נג. ושי"נ.
- (5) לתועלת הרבים, נוסף על הצילום מהקאפיטל כפי שהוא מופיע ב„יהל אור“, העתקנו מחדש את המפרשים על הקאפיטל, והוספנו עליהם את פירוש הרד"ק, האלשיך, מדרשים, מאמרי זהר, מאמרי חז"ל ועוד.
- (6) רשימת הספרים והמקומות (העיקריים) שמהם לוקטו ביאורים אלו: כתר שם טוב. אור תורה להה"מ. תורה אור ולקוטי תורה. מאמרי אדה"ז. מאמרי אדהאמ"צ. תהלים יהל אור, אור התורה – לאדמו"ר הצ"צ. מאמרי אדמו"ר מהר"ש. מאמרי אדמו"ר מהורש"ב. מאמרי אדמו"ר מהוריי"צ. לקוטי לוי יצחק. מאמרי ושיחות כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א.
- וכמובן – מכתבי האריז"ל.
- לפעמים נכפל אותו פירוש בפסוקי המזמור בכמה דרושי ורשימות רבותינו נשיאינו, אבל מכיון שכל נשיא הוסיף ביאור ופירש הענין בסגנונו המיוחד – העתקנו בכ"מ גם פירושים הדומים (ומיוסדים) זה לזה.
- (7) ביאורים על ענין „שיר המעלות“ ו„ט"ו שיר המעלות“ הודפסו ב„קובץ י"א ניסן – שנת הק"כ“, ולשלימות הענין העתקנו כאן כמה ביאורים.
- (8) ראה סה"ש ה'תנשי"א ח"ב ע' 792.
- (9) ישע' לג, יז.
- (10) עובדי' בסופו.

מפתח

xi	תהלים מזמור קכה
xiii	מפרשים על המזמור

ביאורי רבותינו נשיאינו על מזמור קכה

בללות המזמור

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

1	א. משיחת כ"ף מר־חשון תשמ"ה
---	----------------------------

קכה, א – שיר המעלות

הבעש"ט

17	ב. כתר שם טוב – הוספות – סקי"ד
----	--------------------------------

הרב המגיד

18	ג. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה ח"א ע' רל
----	--------------------------------------

כ"ק אדמו"ר הזקן

18	ד. מאמרי אדה"ז תקס"ו ע' שעד
----	-----------------------------

18	ה. ד"ה צדיקים מה עושים תקע"ב
----	------------------------------

כ"ק אדמו"ר האמצעי

19	ו. מאמרי אדמו"ר האמצעי בראשית ע' פה ואילך
----	---

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

19	ז. אוה"ת בראשית ח"ג תרי, א
----	----------------------------

כ"ק אדמו"ר מהר"ש

19 ח. סה"מ תרכ"ז ע' רמז

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

20 ט. סה"מ תרנ"ח ע' רמז

כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ

20 י. ד"ה שיר המעלות תרצ"ב

כ"ק הרה"ג והרה"ח וכו' המקובל מוהר"ר לוי יצחק

20 יא. לקלו"י הערות לזהר ח"ב ע' שכד ואילך

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

21 יב. ש"פ וישב תשי"א

22 יג. מעייני הישועה ס"ע 107

קכה, א – בְּהַר־צִיּוֹן גו'

הרב המגיד

23 יד. אור תורה ששכ"ה

כ"ק אדמו"ר הזקן

23 טו. תו"א בראשית לח, א

24 טז. לקו"ת דברים א, ג

24 יז. לקו"ת דברים א, ג

כ"ק אדמו"ר האמצעי

25 יח. פירוש המלות קה, ד

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

25 יט. יהל אור ע' תרסב

כ. אוה"ת במדבר ח"ב ע' שסז 25

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

כא. סה"מ תרס"ח ע' י 26

כב. סה"מ תרס"ט ע' קעז 26

קכה, א"ב – שִׁיר הַמַּעֲלוֹת הַבְּטָחִים בְּה' בְּהַר־צִיּוֹן לְאִי־מוֹט.
יְרוּשָׁלַם הָרִים סָבִיב לָהּ נֹה' סָבִיב לְעַמּוֹ מִעֲתָהּ וְעַד־עוֹלָם

כג. תהלות מנחם עה"פ 27

קכה, ב – יְרוּשָׁלַם הָרִים סָבִיב לָהּ נֹה' סָבִיב לְעַמּוֹ מִעֲתָהּ
וְעַד־עוֹלָם

האריז"ל

כד. ספר הליקוטים בראשית פ' וירא 31

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

כה. יהל אור עה"פ 31

כו. אוה"ת שמות ח"ב ע' שעב ואילך 33

כז. אוה"ת שמות ח"ג ע' תשלו 34

כח. אוה"ת במדבר ח"ב ע' תרכט 36

כט. אוה"ת דברים ח"ד ע' א'תרעד 36

ל. אוה"ת נ"ך ח"ב ע' תתקצז 36

לא. אוה"ת סידור (תפילה) ע' סו 37

כ"ק אדמו"ר מהר"ש

לב. סה"מ תרל"ה ח"ב ע' שמג 38

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

לג. סה"מ עטר"ת ע' תצ 39

כ"ק אדמו"ר מהורי"צ

לד. סה"מ תש"ב ע' 120 39

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

לה. שיחת אחש"פ תש"ל. 40

לו. שיחת ש"פ האזינו תשמ"ז 40

קכה, ג – בִּי לֹא יִנּוּחַ שֶׁבֶט הַרְשָׁע עַל גּוֹרֵל הַצְּדִיקִים גּו'

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

לז. יהל אור עה"פ 42

לח. יהל אור ע' תנא ואילך 42

לט. אוה"ת במדבר ח"ו ע' א'תתקיח-ט 42

מ. אוה"ת דברים ח"ד ע' א'תתקלג 43

מא. אוה"ת מג"א ע' סג 43

מב. אוה"ת מג"א ע' קסט 43

מג. אוה"ת מג"א ע' רסא 44

כ"ק הרה"ג והרה"ח וכו' המקובל מהור"ר לוי יצחק

מד. לקולר"י הערות לתניא ע' לט 44

קכה, ד – הַיְטִיבָה ה' לַטּוֹבִים וְלַיִשְׁרִים בְּלִבּוֹתָם

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

מה. אוה"ת בראשית ח"ז תתסח, א 44

מו. אוה"ת בראשית ח"ז תתעג, ב 45

- מז. אוה"ת שמות ח"ח ע' ב'תתקטו. 45
- מח. אוה"ת שמות ח"ח ס"ע ב'תתקעב. 46
- מט. אוה"ת דברים ח"א ע' קכח. 46
- נ. אוה"ת דברים ח"ג ע' א'תקנז. 46
- נא. ד"ה ראו כי ה' נתן תרט"ו. 47

כ"ק אדמו"ר מהר"ש

- נב. סה"ת תרכ"ו ע' שז. 47
- נג. סה"מ תרל"ג ח"א ע' ריח. 48

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

- נד. סה"מ תרנ"ד ע' קיג. 49

כ"ק אדמ"ר מלך המשיח שליט"א

- נה. סה"מ מלוקט ח"ה ע' יט"כ. 49
- נו. מאמר ד"ה ויהי ביום השמיני תשמ"ב. 50
- נז. תהלות מנחם עה"פ. 51

קכה, ה – זְהַפְּטִים עֲקֻלְקֻלּוֹתֵם יוֹלִיכֶם ה' אֶת־פְּעָלֵי הָאֵן
 שְׁלוֹם עַל־יִשְׂרָאֵל

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

- נח. אוה"ת ויקרא ח"א ע' יט. 55
- נט. אוה"ת דברים ח"א ע' שז. 55

כ"ק אדמו"ר מהר"ש

- ס. סה"מ תרכ"ו ע' רצט. 55

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

- סא. שיחת פ' שמיני תשל"ט. 56

אבן עזרא

תהרים קבג קבר

רשי

נחליך. הוא הסובב מחוץ למומה בארמנותיך לפניו מן החומה : (ח) למען .
 לנקש שלוחך בעבור אחינו הנכבדים הכהנים והלוים וחסדיו ישראל הדרים
 בירושלם : (ט) למען . ונקבש שלוחך ושלוס אחינו למען בית השם אבקש שיהיה
 טוב לך : (ז) שיר המעלות אליך . נשאתי . ידבר המשורר על גדול הדור שהוא
 בגלות או כמזרח על כן אליך
 נשאתי וטעם היושבי בשמים כי
 כל הגזרות נאות משם :
 (ב) הנה . אחר כן דבר נעזר
 ובעד עמו כי אין כח לעבד
 למלט מיד הכמים להרנו אם
 לא יושענו אדוניו : (ג) חנונו .
 כי רב . זמן רב : (ד) רבת .
 מדת זמן : הלעג השאננים .
 כמו הספר המקנה הלעג לעג
 השאננים והכוונו לגאונים
 והוא מלה אחת כמו עליונים
 מנורת גהס : (ה) שיר המעלות .
 לדוד לוא ה' גס זה השיר
 כטעם השיר העליון : שיהי לנו .
 כמו הלנו אחת אם לרדיו :
 יאמר נא . עתה ככל נא
 שבמקרא : (ב) לילו . זה היה
 פסע אחרי פסע : אדם . לשון
 רבים והעד : (ג) אזי . דמי'
 הצורך לחלל שטף . מלת נחלה
 על שלש דרכים וכולם שינים
 כי נחלה לישראל עבדו החי'ת
 חטוף בשאו ומתח והה"א סימן
 נקבה כמשפט נחלה מכתי פועל
 עבר מכוין נפעל ותחת החי'ת
 השול נכדו והמלה מלרע נחלה
 החי'ת בשאו והמלה מלעיל
 כי הטעם בני'ן והה"א נוסף
 כה"א לילה על כן אחר עבר
 והטעם כסול . וטעם חיים
 שבה אל המדברים כאילו אחר
 בלשנו ואחזנו חיים וירדו חיים
 שאולה : (ה) אזי עבר . הטעם
 כסול ונחלה ישרת נעזרו אחר
 נחל בחיים הדוונים : (ו) ברוך .
 שלא נתגנו . שכ אל בלשנו
 חיים : (ז) נפשינו ככסור .
 הטעם שלא היה לנו כח למלט
 כי היינו ככסור רק מלשנו
 בשם ה' לבדו שהוא ששה
 ככל ומי יעמוד לפניו על כן :
 (ח) חזרו . עבדו העליונים
 והשפלים : (א) שיר המעלות
 הנוטחים . למעתי : לעולם יש .
 יומי המשיח : (ב) ירושלים
 הרים . שהם עומדים סביבה
 והסם סביב עמו נחוכה על כן
 לא יוכל האויב לבוא לצור על
 ירושלים

בְּאַרְמְנוֹתֶיךָ : ה מן בגלל אחי
 וְחִבְרֵי אֶמְלַל בְּדוֹן שְׁלֹם בְּךָ :
 מְטוֹל בֵּית מִקְדָּשׁ דֵּי אֱלֹהֵנָא
 אֲתַבַּע לְאוֹמְבָא לְךָ : א שירא
 דִּאתְאָמַר עַד מְסוּקִין דְּתוֹרְמָא
 קְדָמְךָ יִקְפִית ית עֵינֵי דְתִיב
 עַד בּוֹרְסֵי יִקְרָא בְּשִׁמְיָא :
 ב דָּא קָמָא דְמוֹדִיקוֹן עֵינֵי
 עַבְדִּין מִיִּדְיָא דְרַבּוּיָהוֹן
 וְתִיבְמָא דְמוֹדִיקוֹן עֵינֵי אֲמַתָּא
 מִיִּדְיָא דְרַבּוּיָהוֹן הַכְרִין
 מִדִּיקוֹן עֵינֵינָא קְדָם יְיָ אֲדֵהֵנָא
 עַד דִּי יַחוּס עֲקֵנָא : ג חוס
 עֲקֵנָא יְיָ חוּס עֲקֵנָא אַרוּם סְנֵי
 שְׂבַעֲנָא בְּסִירוּתָא : ד סוגעת
 שְׂבַעֲתָ קָה נִפְשָׁנָא תְלַעֲבָא
 דְשְׁלוֹן מִבְּסַרְגֵּינָא וְגִיּוּתֵינָא :
 א שירא דאתאמר על מסוקין
 דתהומא על יד דוד אלולי יי
 דהיה בסעדנא וימרון בדין
 ישראל : ב אלולי מימרא דיי
 דהיה בסעדנא בד קם עקנא
 בר נש : ג דא בכך בד חייך
 בלעז יתנא בד תקוף רוביהון
 בנא : ד דא בכך מיא שטפו
 יתנא מרעית עברא על
 נפשנא : ה דא בכך עברו ער
 נפשנא מוי ויזדנא דיקא :
 ו ברך שמא דיי דלא מסרנא
 היך תבירא לשניהון : ו נפשנא
 היך בצפרא אשתיהבת מפחי
 תקליא פחא אתבר ואנן
 אשתונבנא : ח סעדנא בשום
 מימרא דיי דעבד שמיא

בְּכַבֵּד אֶת־עֵינֵי הַיֹּשְׁבִי בַשָּׁמַיִם :
 בְּהַנְהִיכְעֵינִי עֲבָדִים אֱלֹהִים אֲדוֹנָיִהֶם
 בְּעֵינֵי שִׁפְחָה אֱלֹהִים זָכַרְתָּהּ בְּן
 עֵינֵינוּ אֱלֹהֵיהֶם אֱלֹהֵינוּ עַד שִׁיחֲנוּנוּ
 יַחַנְנוּ יַהֲוֶה חָנוּנוּ כִּי־רַב שְׂבַעֲנוּ בּוֹז :
 י רבת שבעה לה נפשו הלעג
 השאננים הבו לנאונים :
 קְבַר אֶת־שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד
 לְלוֹי יְהוֹה־שִׁהִי לְנוּ יֹאמְרֵי־נָא
 יִשְׂרָאֵל־לְבִלְלוּ יַהֲוֶה שִׁהִי לְנוּ בְּקוּם
 עֲרִינוּ אָדָם : ג אִזְ חַיִּים בְּלַעֲנוּ
 בַחֲרוֹת אָפֶס בְּנוּ־אִזְי הַמַּיִם שְׂמַפְנוּ
 גַּחְלָה עֲבַר עַל־נַפְשָׁנוּ : ה אִזְי
 עֲבַר עַל־נַפְשָׁנוּ הַמַּיִם הַיּוֹדוּנִים :
 ו בְּרוּךְ יְהוֹה שְׁלֹא נִתְּנָנוּ מִרְף
 לְשִׁנְיָהֶם : ז נַפְשָׁנוּ בַצִּפּוֹר נִמְלְמָה
 מִפַּח יוֹקְשִׁים הַפַּח נִשְׁפָּר וְאַחַרְנוּ
 נִמְלָמְנוּ : ח עֲזָרְנוּ בְּשֵׁם יְהוֹה עֲשֵׂה
 שָׁמַיִם וָאָרֶץ :

קְבַה אֶת־שִׁיר הַמַּעֲלוֹת הַבְּמַחִים בֵּיהוֹה כְּתוּבֵי צִיּוֹן לֹא־
 יִמְזוּמָ עוֹלָם יִשָּׁב : ב יְרוּשָׁלַם הָרִים סְבִיב לָהּ
 וְאַרְעָא : א שירא דאתאמר ער מסוקין דתהומא צדיקא דמתרחצין במימרא דיי היך מורא דציין לא יודעו
 לעבם יתיתב : ב ירושקם מורא חוזר חוזר די לה ומימרא

בְּכַבֵּד אֶת־שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד
 לְלוֹי יְהוֹה־שִׁהִי לְנוּ יֹאמְרֵי־נָא
 יִשְׂרָאֵל־לְבִלְלוּ יַהֲוֶה שִׁהִי לְנוּ בְּקוּם
 עֲרִינוּ אָדָם : ג אִזְ חַיִּים בְּלַעֲנוּ
 בַחֲרוֹת אָפֶס בְּנוּ־אִזְי הַמַּיִם שְׂמַפְנוּ
 גַּחְלָה עֲבַר עַל־נַפְשָׁנוּ : ה אִזְי
 עֲבַר עַל־נַפְשָׁנוּ הַמַּיִם הַיּוֹדוּנִים :
 ו בְּרוּךְ יְהוֹה שְׁלֹא נִתְּנָנוּ מִרְף
 לְשִׁנְיָהֶם : ז נַפְשָׁנוּ בַצִּפּוֹר נִמְלְמָה
 מִפַּח יוֹקְשִׁים הַפַּח נִשְׁפָּר וְאַחַרְנוּ
 נִמְלָמְנוּ : ח עֲזָרְנוּ בְּשֵׁם יְהוֹה עֲשֵׂה
 שָׁמַיִם וָאָרֶץ :

מצודת רוד
 ונו' : (ג) נקום . בשת אשר קם עלינו אדם להרנו ולאבד : (ג) אזי . אם לא היס
 ה' מעט אזי היו בולעים אותנו חיים והוא ענין מליצה על כי החלב לאכיל לא ימתין
 עד יבשל כי אם אוכלו חי ואשר כאילו מרוב החלום נלגנני סיו מעכרים בלבוט
 חי : בחרות . בשח חרה אפס בנו : (ד) המים : (ה) חזוונים . שטופים צדון וזכרשפ
 רבים : נחלה . נחל מים היה עבר על נפשינו : (ו) חזוונים . שטופים צדון וזכרשפ
 וכפל הדבר פעמים ושלא להחזיקות וכדרך המליצה בכל מקום : (ז) ברך ה' . אל
 ברוך ה' שלא עזב אותנו להיות סרף לשיניהם : ככסור . כמו כפסור אשר נמלס
 מרדש המוקש להלכד בה : הפח נשבר . ר"ל השטפים נפלו ועי' נמלסנו מידם ועל
 שהמשיל לצסור אחר לשון הנופל בהלאת כפסור : (ח) מורנו . הסור שלנו בשם
 כסוכרת שם ה' ששה שמים וארץ ולא בשם הסור ככח ידיו : קבא (ה) הנוטחים
 בה' . אותם הנוטחים בה' הפס ככר ציון אשר לא ינפס ממקומו ולעולם ישב על
 כנו : (ב) ירושלים . כמו ירושלים שהסרים מסכנים להם כן ס' כניבות עמו הנוטחים
 ישנו כסאות רבות לעשות משפט והם ככאות כסדרין ואף שם היה כסאות לבית
 דוד כדנין דין אמת : (ז) אלו . לזאת אלו מה' שלום ירושלים לבית בנייה כמאלו :
 ישליו חובדיך . כאילו לירושלים ודבר נומר גם האובדים אוחך יהיו בשלוט : (ז) יי
 שלום ונו' . ר"ל לא יזר עליהם האויב ולא ינתח את סארמונות : (ח) למען אחי ורעי .
 כאילו מנני סגולה אומר לא בעבור עמי בלבד אכסלל על שלום סעיר כ"א
 גם בעבור אחי ורעי מהם כל בני ישראל : (ט) למען בית ה' . ולמען המקדש אשר
 יבנה בה אבקש טוב לך : קבג (ה) אליך נשאתי ונו' . להיות נוסים ומניסים
 למורה : כושני . אחס היושב בשמים : (ג) אל די . נוסים אל יד אדוניהם ליתן
 להם דבר מה ואינם מלחים מלשפות עד אשר יתן להם : (ג) כי רב . נא לנו גזיון
 הרבה עד נשבע ממנו לגדל הרבוי והוא ענין מליצה : (ד) רבת . הרבה כשעשה
 נפשו מן הלעג סכנל י' הושבי' שאנן והשקט : הטי . מן סניוין אשר לאנאיוני' ר"ל
 אשר הלאים והמכאנים בו ואחזנו וכל סדנר במ"ש למרביית סניוין : קבד (ה) לולי
 ה' . אם לא ה' אשר הים עמנו : יאמר ונו' . סרם המקרא יאמר נא ישראל לולי ה'

ובאת שמה וקראת . ובאו שמה
 והסירו את כל שקוציה : חגנו ג'
 וסימ' ה' חגנו לך קנינו . כי רב
 שבענו ב' בו : השאננים ג' וסימ'
 היו השאננים : נחלה ב' רבת שבעה
 לה נפשו הלעג . על הגוים
 השאננים : נחלה ב' בשפע וסימ'
 מעצמון נחלה מצרים . נחלה עבר
 על נפשו : שלא ד' בקריאת וסימ'
 שלא נתנו סרף לשיניהם . שלא
 עקל בו יחזנו חלקי : כסור קוציר .
 שלא יבוא האדם אחריו : כחר
 ב' וסימ' כי כחר פריצים יקום כחר
 ציון לא יסוף . ואינון מן א"ב חר
 בתלים וחר בקריא' וסימ' נספר
 בספרה רבא במערכת אות
 השי' :

מפרישים על המזמור

א שִׁיר הַמַּעֲלוֹת הַבֹּטְחִים בַּיהוָה כְּהַר־צִיּוֹן לְאֵי־יְמוּט לְעוֹלָם יֵשֵׁב:
 רש"י: שִׁיר הַמַּעֲלוֹת הַבֹּטְחִים בַּה'. לֹא יְמוּטוּ כְּהַר צִיּוֹן אֲשֶׁר לֹא יְמוּט, כִּי
 כְּאֲשֶׁר יְרוּשָׁלַיִם הָרִים סָבִיב לָהּ, כֵּן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא סָבִיב לְעַמּוֹ:

מצודת דוד: הַבֹּטְחִים בַּה'. אוֹתָם הַבֹּטְחִים בַּה' הֵמָּה כְּהַר צִיּוֹן אֲשֶׁר לֹא יִנְטֶה
 מִמְּקוֹמוֹ וְלְעוֹלָם יֵשֵׁב עַל כֵּנוּ:

אבן עזרא: שִׁיר הַמַּעֲלוֹת הַבֹּטְחִים - לְעֵתִיד. לְעוֹלָם יֵשֵׁב - בִּימֵי הַמְּשִׁיחַ.

רד"ק: לֹא יְמוּט. כִּמוֹ הַר צִיּוֹן שֶׁלֹּא יְמוּט כִּי לְעוֹלָם יֵשֵׁב בְּשׁוּב הַגְּלוּת לֹא
 יְמוּט וְלֹא יִחַרֵּב לְעוֹלָם אֲלֵא לְעוֹלָם יֵשֵׁב: וּפִי' יֵשֵׁב. יַעֲמוּד לְעוֹלָם וַיְהִי קַיִים,
 וְכֵן וְאַתָּה קְדוֹשׁ יוֹשֵׁב קַיִים נִצַּח וְכֵן אַתָּה ה' לְעוֹלָם תֵּשֵׁב:

מנחת שי: כְּהַר צִיּוֹן. בַּגְּעִיא:

אלשיך: שִׁיר הַמַּעֲלוֹת הַבֹּטְחִים וְכו', אַחַר אִמּוֹר בְּנֵי הַגְּלוּת הַחִיל הַזֶּה כִּי
 עַל ה' יִשְׁיִמוּ בְּטַחֲוֹנָם בְּאִמְרָם עֲזַרְנוּ בְּשֵׁם ה' וְכו', כִּי כֹאֲשֶׁר ה' לֹא יִנִּיחַ שְׁמוֹ
 מִלְּהִיּוֹת שְׁלֹם כִּךְ נִבְטַח שֶׁעַל יְדֵי תִקּוּן כְּבוֹד שְׁמוֹ יִגְאַלְנוּ גַם אֲנִי בֹא דוֹד בְּשִׁיר
 הַלְזָה כְּמִשִּׁיב וּמִדְּבַר עַל לְבָב וְאוֹמֵר שִׁיר הַמַּעֲלוֹת הַבֹּטְחִים בַּה' יִהְיֶה לְכֶם
 נִכּוֹן וְלֹא יִרְךְ לְבָב עַל שְׁעוֹנָם הִרְעוּ לָהֶם וְלֹאֲרִצָּם כִּי כֹלָה ה' חֲמַתּוֹ שֶׁפֶךְ חֲרוֹן
 אָפוּ וַיִּצַּת אֵשׁ בְּצִיּוֹן כִּי הִנֵּה כְּהַר צִיּוֹן שֶׁשְׁמָהּ שׁוֹעֲלִים הִלְכוּ בּוֹ וְצִיּוֹן שְׁדָה
 נִחְרַשׁ וְעַם כָּל זֶה יְדוּעַ כִּי לֹא יְמוּט כִּי הַשֵּׁם הַנִּזְכָּר לְעוֹלָם יֵשֵׁב בּוֹ כַּד"א עַל
 הַר צִיּוֹן שֶׁשְׁמֵם וְכו' אַתָּה ה' לְעוֹלָם תֵּשֵׁב וְכִמְאִמְרָנוּ עַל בִּיאֹר הַכְּתוּב הֵהוּא
 שֶׁהוּא כִּי עַל הַר צִיּוֹן שֶׁשְׁמֵם כּו' עַל הַהַר הֵהוּא אַתָּה ה' לְעוֹלָם תֵּשֵׁב וְהוּא כִּי
 צִיּוֹן לֹא חֲטָאָה אֲלֵא אֲדַרְבָּא לְקַתָּה בְּעוֹנוֹתֵינוּ וְעַל כֵּן בְּמִשְׁפַּט תִּפְדֶּה כְּלוֹמֵר
 מִן הַדִּין כִּךְ הַבֹּטְחִים בַּה' יֵיטֵב לְבָב כִּי גַם עֲלֵיהֶם ה' לְעוֹלָם יֵשֵׁב אוֹ מַעֲיֵן זֶה
 עֲנִין רַבִּי עֲקִיבָא שְׁכֵאֲשֶׁר חֲבִירֵיו בְּכוֹ בְּרָאוֹת עַל הַר צִיּוֹן שׁוֹעֲלִים מִהַלְכִים בּוֹ
 רַבִּי עֲקִיבָא צַחֲקָא א"ל אֲנִי בּוֹכִים וְאַתָּה מִצַּחֲקָא אֲמַר לָהֶם מִזֶּה אֲנִי מִצַּחֲקָא שְׁמִי
 שְׁקִיִּים פְּסוּק עַל הַר צִיּוֹן שֶׁשְׁמֵם שׁוֹעֲלִים הִלְכוּ בּוֹ יְקִיִּים הַנִּחְמָה וְזֶה יֹאמֵר
 הַבֹּטְחִים בַּה' כִּמוֹ הַר צִיּוֹן שֶׁנִּתְקִיִּים רַעְתָּה שׁוֹעֲלִים הִלְכוּ בּוֹ וּבִזְהָ בְּטוֹחַ
 שְׁכַשְׁהִתְקִיִּים זֶה יִתְקִיִּים שׁוֹהֵ' לְעוֹלָם יֵשֵׁב בּוֹ כִּךְ יִהְיֶה לְבֹטְחִים בַּה' שְׁכֵמוֹ
 שֶׁנִּתְקִיִּים בָּהֶם צִרְתָּ הַגְּלוּת יִתְקִיִּים עֲלֵיהֶם מִקְרָא שְׁכַתּוּב וְה' עֲלֵיהֶם יִרְאֶה:

מאמרי חז"ל:

אמר ר' יוחנן מיום שחרב בית המקדש נגזרה גזירה על בתיהן של צדיקים
 שיחרבו שנאמר באזני ה' צבאות אם לא בתים רבים לשמה יהיו גדולים

וטובים מאין יושב ואמר ר' יוחנן עתיד הקדוש ברוך הוא להחזירן לישובן שנאמר שיר המעלות לדוד הבוטחים ביי' כהר ציון מה הר ציון עתיד הקדוש ברוך הוא להחזירו לישובו אף בתיהן של צדיקים עתיד הקב"ה להחזירן לישובן וכו'.

שיר המעלות הבוטחים בה' כהר ציון וגו'. אמר רב מיום שחרב בית המקדש נגזרה גזירה על בתיהם של צדיקים ליחרב שנאמר (ישעיה ה ט) באזני ה' צבאות אם לא בתים רבים לשמה יהיו. אמר רבי יוחנן ועתיד הקב"ה להחזירם לישובן שנאמר שיר המעלות הבוטחים בה' כהר ציון לא ימוט לעולם ישב. מה הר ציון עתיד הקב"ה להחזירו אף בתיהם של צדיקים עתיד הקב"ה להחזירם. כי לא ינוח שבט הרשע. דרש ריש לקיש אין מזווגין לו לאדם אשה אלא לפי מעשיו שנאמר כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים. אמר רבי יוחנן ממה שנאמר ברבקה (בראשית כד טז) בתולה. איני יודע שאיש לא ידעה. אלא שאפילו אדם לא תבע בה על שם כי לא ינוח שבט הרשע וגו'. רבי אבא בר כהנא אמר אין לו נייחא בצד חבורה של צדיקים אלא בצד חבורה של רשעים. למה לא ינוח שבט הרשע זה אשתו של פוטיפר. על גורל הצדיקים זה יוסף. הטיבה ה' לטובים. יבוא טוב ויקבל טוב מטוב לטובים. יבוא טוב זה משה. שנאמר (שמות ב ב) ותרא אותו כי טוב הוא. מטוב זה הקב"ה. שנאמר (תהלים קמה ט) טוב ה' לכל. ויקבל טוב זה התורה. שנאמר (משלי ד ב) כי לקח טוב נתתי לכם. לטובים אלו ישראל. שנאמר הטיבה ה' לטובים ולישרים בלבותם. הטיבה ה' לטובים. יכול לכל תלמוד לומר ולישרים בלבותם. והמטים עקלקלותם יוליכם ה'. אמר רבי יהושע בן לוי כל המספר אחר מטתן של תלמידי חכמים נופל בגיהנם שנאמר והמטים עקלקלותם יוליכם ה' את פועלי האון שלום על ישראל. אפילו בשעה ששלום על ישראל יוליכם ה' את פועלי האון. תני רבי ישמעאל אומר אם ראית תלמיד חכם עובר עבירה כלילה אל תהרהר אחריו ביום שמא עשה תשובה. שמא סלקא דעתך אלא ודאי עשה תשובה. אימר דברים שבגופו אבל בדברים שבממונו עד דמהדר ליה למלוה:

זהר:

בְּמִשְׁמֶרֶתָא תְּנִינָא, הֲנִי כְּרֹבִים אֶקְשִׁי גְדַפְיֵיהּ לְעֵילָא, וְאַשְׁתַּמַּע קוֹל נְגוּנָא דְלֵהוּ, וְכִדְיִן שְׁרָאן לְנִגְנָא אֵינוּן מְלֹאכִין דְקִימִין בְּמִשְׁמֶרֶתָא תְּנִינָא. וּמְאִי שִׁירְתָּא הוּוּ אֶמְרִי בְּהַאי שְׁעָתָא, נְגוּנָא דְגְדַפְיֵיהּ דְכְּרֹבִים, (תהילים קכ"ה:א) הַבוֹטְחִים בְּה' כְּהַר צִיּוֹן לֹא יִמוּט וְגו'. וְכִדְיִן (הווא) אֵיהּ (שירתא) שִׁירוֹתָא לְאֵינוּן דְקִימִי בְּהַאי מִשְׁמֶרֶתָא תְּנִינָא לְנִגְנָא.

זהר ח"א רלא, ב

פֶּתַח וְאָמַר, (תהילים קכ"ה:א) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת הַבוֹטְחִים בְּיְי' כְּהַר צִיּוֹן לֹא יִמוּט לְעוֹלָם יִשָּׁב, הַאי קָרָא אוֹקְמוּהָ. אֲבָל שִׁיר הַמַּעֲלוֹת תּוֹשְׁבֵתָא דְקַמְרִי אֵינוּן

דרגין קדישין עלאין, מסטרא דגבורין עלאין, ואינון כגוונא דלואי לתתא, ואינון מעלות, דרגין על דרגין, ופלחין ברזא דחמשין שגין. והאי איהו שיר המעלות הבטחים בני כהר ציון דא אינון צדיקיא, דאינון מתרחצין ביה בעובדין דלהון.

כמה דאת אמר (משלי כ"ח:א) וצדיקים ככפיר יבטח. ואי תימא הא צדיקיא לא מתרחצין בעובדיהון כלל, ותדיר דחלין, כאברהם, דכתיב ביה (בראשית י"ב:י"א) ויהי כאשר הקריב לבא מצרימה וגו'. כיצחק, דכתיב ביה, (בראשית כ"ו:ז) כי רא לאמר אשתי. כיצקב, דכתיב ביה, (בראשית ל"ב:ח) ויירא יעקב מאד ויצר לו. ואי הני לא אתרחיצו בעובדיהון, כל שפון שאר צדיקי עלמא, ואת אמרת וצדיקים ככפיר יבטח.

אלא ודאי, ככפיר כתיב, דהא מכל אינון שמקו, לא כתיב אלא כפיר, ולא כתיב, לא אריה, ולא שחל, ולא שחץ, אלא כפיר. דאיהו חלשא וזעירא מכלהו. ולא אתרחיץ בחיליה, אף על גב דאיהו תקיף. כך צדיקיא לא אתרחיצו בעובדיהון השתא, אלא ככפיר. אף על גב דידעין דתקיף חילא דעובדיהון לא אתרחצין אלא ככפיר, ולא יתיר.

ובגניי כך הבטחים בני כהר ציון וגו', לא ככפיר ולא כאריה, ולא ככלהו שמקו. אלא כהר ציון, ואוקמוה מה הר ציון איהו תקיף, ולא ימוט תדיר, אוף הכי בההוא זמנא, להו כהר ציון. ולא כהשתא, דלא אתרחיצו אלא ככפיר, דדחיל ולא אתרחיץ בחיליה. ואתון בני קדישי עליונין, רחצנותא דלכוון כהר ציון, ודאי זכאין אתון בעלמא דין ובעלמא דאתי.

אזלו, כד מטו למתא, אתחשך ליליא. אמר רבי שמעון, כמה דיומא דא, אנהיר לן בהאי ארחא, למזכי ביה בעלמא דאתי, אוף הכי האי ליליא, ינהיר לן, למזכי לן לעלמא דאתי, ולאעטרא מלין דיממא בליליא דא קמי עתיק יומין דהא כיומא דא שלים, לא ישתפח בכל דרין אחרנין. זכאה חולקנא בעלמא דין, ובעלמא דאתי.

עאלו לביתיה דרבי שמעון, ורבי אלעזר ורבי אבא ורבי יוסי עמהון. בתו עד דאתפלג ליליא. כיון דאתפלג ליליא, אמר רבי שמעון לחבריא, עידן איהו לאעטרא רתיכא קדישא לעילא, באשתדלותא דילן. אמר ליה לרבי יוסי, אנת דלא אשתמעו מילך בהאי יומא ביננא, אנת הוי שירותא, לאנהרא ליליא, דהא השתא עידן רעותא איהו, לאנהרא עילא ותתא.

ב ירושלים הרים סביב לה ויהוה סביב לעמו מעתה ועד-עולם:

מצודת דוד: ירושלים. כמו ירושלים שההרים מסבבים לה כן ה' סביבות עמו הבוטחים בו להגין עליהם עד עולם:

אבן עזרא: ירושלים הרים – שהם עומדים סביבה והשם סביב עמו בתוכה, על כן לא יוכל האויב לבוא לצור על ירושלים.

ד"ק: ירושלים. אף על פי שהרים סביב לה אין לה חוזק וישלטו הגוים וילכדו אותה אלה מאלה ולא יהיה לה חוזק עד שיהיה עם ה' בתוכה, שיהיה הוא סביב לעמו ושמו יהיה להם חוזק יותר מן ההרים ולא ישלוט בהם אויב מעתה ועד עולם:

מנחת שי: ירושלים. בגעיא:

אלשיך: ואל ירך לבבכם על אורך הגלות ותמיד מדת הדין מתוחה אל תאמרו בלבבכם ואם יש ה' אתנו למה מצאתנו כל זאת ותהרהרו כי אולי עזב אתכם חלילה דעו אפוא כי כאשר ירושלים הרים קבועים סביב לה בין בחרבנה בין בישובה כך וה' הוא ובית דינו סביב לעמו כלומר שאפילו בהיותו הוא ובית דינו שהוא אף בזמן הדין והגלות הוא סביב לעמו כו' עד כה דברה רוח הקדש:

מדרש:

מהו ויסב, שהקיפן הקדוש ברוך הוא, בשם שהוא אומר (זכריה ב, ט): ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב. וכגון רועה שהיה רועה צאנו וראה זאבין באין על הצאן והיה סובב את הצאן שלא ינזקו. כך בשעה שיצאו ישראל ממצרים היו אלופי אדום ומואב וכנען ועמלק עומדין ונותנין את העצה היאך לבא על ישראל, כשראה הקדוש ברוך הוא כך, סבב אותן שלא יבואו עליהם, שנאמר: ויסב אליהם את העם. ולא בעולם הזה בלבד אלא לעתיד לבוא כך, מנין, שכן דוד אומר (תהלים קכה, ב): ירושלים הרים סביב לה וה' סביב לעמו. דבר אחר, ויסב אליהם את העם, מכאן אמרו רבותינו אפילו עני שבשיראל לא יאכל עד שיסב, שכן עשה להם הקדוש ברוך הוא, שנאמר: ויסב אליהם. שמות רבה כ"ח

ותאכל ארץ ויבולה, זו ארץ ישראל, ותלהט מוסדי הרים, זו ירושלים כענין שנאמר (תהלים קכה ב) ירושלים הרים סביב לה. ספרי דברים ש"כ"ב

הללו את שם ה'. הללו לשם שעשה לנו מלחמה שנאמר (שמות יד יד) ה' ילחם לכם. יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם בעולם הזה קלסוהו והכעיסוהו. אבל לעולם הבא אינו כן אלא מעתה ועד עולם. אמר הקב"ה אתם ברכתם אותי מעתה ועד עולם אף אני כן (תהלים קכה ב) וה' סביב לעמו מעתה ועד עולם: מדרש תהילים ק"ג:ד

דבר אחר אלו הבאין מברבריה (ומברטניא) [וממורטינא] שמהלכים ערומין בשוק, אין לך אדם בזוי ופגום בעולם אלא המהלך ערם בשוק. בגוי נבל אכעיסם אלו המינים, וכן הוא אומר (תהלים יד, א) "אמר נבל בלבד אין אליהם".

בגוי נבל אכעיסם, זו אשה רעה וכתבתה מרבה, רבי אלעזר אומר אלו המינים וכו', במתניתא תנא אלו בני ברבריא וכו', ורבי יוחנן אמר אלו חברין אמרו לו לרבי יוחנן אתו חברי לככל שגא נפל אמרו לו קא מקבלי שוחדא, תריץ ויתיב. (דברים לב כב) כי אש קדחה באפי כשהפרענות יוצאה לעולם אינה יוצאה אלא באף. ומנין שאף בתוך גיהנם שנאמר "ותיקד עד שאול תחתית. ותאכל ארץ ויבלה" זו ארץ ישראל. ותלהט מוסדי הרים זו ירושלים, כענין שנאמר "ירושלים הרים סביב לה". ילקוט שמעוני על התורה תתקמ"ה:טו

רמ"ק:

ירושלם היא המלכות ויש הרים סביב לה ומהם הר שעיר, ומהם הר עשו, ומהם הרי נשף והם כנוי לקליפות. ויש שפי' בהר ציון הר הוא ירושלים וציון הוא יסוד וכן נקרא ההר הטוב (דברים ד) מפני שהוא טוב ומטיב לכל, על דרך אמרו צדיק כי טוב (ישעיה ג י). וכן נקרא הר הקדש. וכן יש הררי ציון ופי' כי הם נצח והוד כי הם הרים סביב להר ציון הנזכר שהם משפיעי' ליסוד כנודע. והנראה לנו בענין ההר הוא כי סתם הר הוא במלכות. . כי המלכות בערך היותה כולל כל כחותיה התחתונים נקראת הר כמו ההר שבו נטיעות הרבה. וכן מורה במקומות הרבה. הנה מכל זה כי מלכות נקרא הר. ואמנם כל הספירות נקראים הרים כמי שפירש בתיקונא (כ"א דף מ"ב) שמעו הרים אלין אבהן. כי גדולה גבורה תפארת נקראים הרים. ונקראים כן על שמה כי היא עקר אל ההרים כדפירשנו לעיל ולשון הר מורה על ענין גבוה כי הם גבוהים ועליונים. . נקראת הר ציון במציאותה כאשר יתיחד עמה (היסוד) בנקודת ציון שהוא מציאות יו"ד שבה משכן ליסוד כאשר נבאר בערך ציון בע"ה. ובזה יתוקן הכל כי בתיקונים פירש הרשב"י ע"ה הר ציון יסוד. ובמקום אחר פירש כי המלכות נקרא הר ציון והכריח כן מן הכתוב. והא כיצד אלא כדפירשנו.

ס' התמונה כי האות ס' רוחניותה המלכות והרמז אליה כי היא סמוכה בגלותא והיא סתומה מכל צד להורות כי ירושלים הרים סביב לה שהם הכחות הגוערים בקליפות לבלתי יכנסו לטמא היכל מלך ולא יבא בה עוד ערל וטמא וממשלתה בשעת נוגה. פרדס רמונים — שער כז פרק יח

ג **כִּי לֹא יָנוּחַ שֶׁבֶט הַרְשָׁע עַל גּוֹרֵל הַצַּדִּיקִים לְמַעַן לֹא-יִשְׁלַחוּ הַצַּדִּיקִים בְּעוֹלָתָהּ יְדֵיהֶם:**

רש"י: **כִּי לֹא יָנוּחַ שֶׁבֶט הַרְשָׁע עַל גּוֹרֵל הַצַּדִּיקִים.** (כי לא יתן הקדוש ברוך הוא את ממשלת הרשעים לנוח על הצדיקים), **לְמַעַן כִּי הַצַּדִּיקִים גְּזַהְרִין מִלְשַׁלַּח יְדֵיהֶם בְּעוֹלָהּ:**

מצודת דוד: **כי לא ינות.** אם הרשעים מושלים זמן מה על הצדיקים אבל לא לזמן מרובה ינוח גדלות הרשעים על נחלת הצדיקים הנתון לגורלם: **למען.** בכדי שלא ישלחו הצדיקים גם המה את ידיהם לאחוז בעולה בראותם גדלות הרשעים זמן מרובה:

מצודת ציון: **שבט.** ענין ממשלה על כי ביד המושל שבט המוסר לייסר המחויב וכן לא יסור שבט מיהודה (בראשית מ"ט:י'): **גורל.** הנחלה שנפל לגורלם לחלקם ועל כי על פי רוב מחלקים נחלה בגורל אמר לשון גורל:

אבן עזרא: **כי - טעם גורל הצדיקים - הם ישראל שנחלו את הארץ כמו ובהפילכם את הארץ, בגורל.** שבט הרשע - הם גויי הארצות. וטעם למען כטעם: אשר לא ילמדו אתכם.

רד"ק: **כי.** כמו שכתוב והנותר בירושלים קדוש יאמר לו, כי הרשעים כולם בין מישראל בין משאר הגוים וירושלים שהיא גורל הצדיקים לא ינוח בה שבט הרשע כלומר וחזוק וכח הרשע כמו שהוא היום הרשע לשבט ולמטה: **למען.** כלומר שלא ילמדו הצדיקים ממעשיהם אם ישארו רשעים בארץ וכי צוה האל לישראל לגרש הגוים ולהמיתם ואמר למען לא ילמדו אתכם לעשות ולא עשו כן ובזה נכשלו, אבל לעתיד לבא לא יהיה שם מכשול עון כי כל הרשעים יכלו:

אלשיך: משיב דוד ואומר הנה ידעתי ה' כי שלטת שבט הרשע לא ינוח שהיא מנוחת התמדה בלי בא רוגז אך למען לא ישלחו הצדיקים בעולתה ידיהם בראותם שהם צדיקים ורע להם:

מאירי: **כי לא ינוח עוד שבט הרשע והוא שלטונות האומות על גורל הצדיקים** ר"ל ירושלם שהוא מנת חלק עם ה' וגורלו ולמען מקום סבה כלומר' וזה בסבת שהצדיקים ר"ל ישראל בכללם ייטיבו אז מעשיהם ולא ישלחו בעולתה ידיהם.

מאמרי חז"ל:

פי לא ינות: א"ר שמואל בר רב יצחק כי הוה פתח ריש לקיש בסוטה אמר הכי אין מזווגין לו לאדם אשה אלא לפי מעשיו שנא' כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים וכו': סוטה ב ע"א

רבי ירמיה ורבי אמי מקשי. מה בינה לביין הנבעלת באצבע. אילו הנבעלת באצבע שמה אינה פסולה לכהונה. אמר רבי חגי. תיפתר שפא עליה שלא כדרפה. בעא רבי חגי מיהדר ביה. אמר ליה רבי אבא. לא תהדור בך. ולמה בעא רבי חגי מיהדר ביה. מן הדין דכתיב והוא אשה בבתוליה יקח. עד שתהא בתולה משני צדדיה. ודכוותה. בתולה ואיש לא ידעה. בתולה (מ) כדרפה. ואיש לא ידעה שלא כדרפה. אמר רבי יצחק בן אלעזר. אפילו בידיה

לא תבע בה. שְׁנָאֵמַר כִּי לֹא יִנּוּחַ שְׁבֵט הַרְשָׁע עַל גּוֹרֵל הַצְּדִיקִים. מִה עֲבַד לָהּ רַבִּי חֲגַי עַד שֶׁלֹּא יִחְזִיר בּוֹ. פֶּתַר לָהּ בְּהַעֲרִייהָ. וְלָמָּה לִּית רַב יוֹסֵף פֶּתַר לִיהָ בְּהַעֲרִייהָ. אָמַר רַבִּי מְנַא. דְּהִיא צְרִיכָה לָהּ. רַבִּי יוֹסִי בְּעָא. הַעֲרִייהָ בְּזִכּוֹר מָהוּ. הַעֲרִייהָ בְּבִהְמָה מָהוּ. כִּד שְׁמַע רַבִּי יְרֵמְיָה הִדָּא דְרַבִּי חֲגַי אָמַר. לֹא עַל הִדָּא הָיָה רַבִּי אֲמִי מְקֻשָּׁה. ירושלמי כתובות פ"א ה"ג ה, א

מדרש:

כי עשית חסד עם אדוני. שאין מזדווגין לו לאדם אלא לפי שראוי לו, שנאמר/ כי לא ינוח שבט (רשע) [הרשע] על גורל הצדיקים (תהלים קכה ג). ינוח. מלשון מנוח אשר ייטיב לך (רות ג א), וזהו זווגו: מדרש שכל טוב, בראשית כ"ד:י"ד:יח:

ולא נשא אותם הארץ לשבת יחדו. זה שאמר הכתוב כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים (תהלים קכה ג). מדרש לקח טוב, בראשית י"ג:ו:א:

ואמרה אלי וגו' וגם לגמליך אשאב. ידעתי שבית אדוני נדיבים. ואם זאת האשה נדיבה. היא האשה אשר הוכיח ה' לבן אדוני. שאין מזווגין לו לאדם אלא לפי מעשיו. שנאמר כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים למען לא ישלחו הצדיקים בעולתה ידיהם (תהלים קכה ג). מדרש לקח טוב, בראשית כ"ד:מ"ג:א:

ויהי אחר הדברים האלה (בראשית לט, ז), כְּתִיב (תהלים קכה, ג): כִּי לֹא יִנּוּחַ שְׁבֵט הַרְשָׁע וְגו', רַבִּי אֲבָא בַר כְּהֵנָא וְרַבִּי יִצְחָק, רַבִּי אֲבָא אָמַר אֵין לוֹ נִיחָא בְּצַד חֲבוּרָה שֶׁל צְדִיקִים אֲלֵא בְּצַד חֲבוּרָה שֶׁל רְשָׁעִים, לָמָּה, (תהלים קכה, ג): לְמַעַן לֹא יִשְׁלַחוּ וְגו'. רַבִּי יִצְחָק אָמַר אֵין לוֹ הִנְחָה בְּצַד חֲבוּרָה שֶׁל רְשָׁעִים אֲלֵא בְּצַד חֲבוּרָה שֶׁל צְדִיקִים, לָמָּה, לְמַעַן לֹא יִשְׁלַחוּ וְגו'. דָּבָר אַחֵר, כִּי לֹא יִנּוּחַ שְׁבֵט הַרְשָׁע, זֹאת אֲשֶׁתוֹ שֶׁל פּוֹטִיפַר. עַל גּוֹרֵל הַצְּדִיקִים, זֶה יוֹסֵף. בראשית רבה פ"ז:ב:

בחדש הראשון הוא חדש ניסן וגו' (אסתר ג, ז), תַּנִּי כְּשֶׁאָמַר הַמֶּן הַרְשָׁע לְאֲבָד אֶת יִשְׂרָאֵל, אָמַר הַיָּאֵךְ אֲנִי שׁוֹלֵט בְּהֶן, הַרְיִנִי מִפִּיל גּוֹרְלוֹת. וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ צוֹנַחַת (יואל ד, ג): וְאֵל עַמִּי יִדּוּ גּוֹרֵל. אָמַר לוֹ הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא רִשָּׁע בֶּן רִשָּׁע, גּוֹרֵלְךָ עוֹלָה לְהַצֵּלְב, הַפִּיל פּוֹר הוּא הַגּוֹרֵל, עֲלִיו נָפַל הַגּוֹרֵל, לָמָּה (תהלים קכה, ג): כִּי לֹא יִנּוּחַ שְׁבֵט הַרְשָׁע עַל גּוֹרֵל הַצְּדִיקִים. אסתר רבה ז:י"א

אמר רבי שמעון בן לקיש, לפי שבנות הכותים משמרות עצמן ממקום ערוותן ומפקירות עצמן ממקום אחר, אבל זו בתולה ממקום בתולים ואיש לא ידעה ממקום אחר אמר רבי יוחנן, ממשמע שנאמר בתולה אין אנו יודעים שאיש לא ידעה, אלא אפלו אדם לא תבע בה, על שם (תהלים קכה, ג) "לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים". ילקוט שמעוני על התורה ק"ח:א:

"כי לא ינוח שבט הרשע" זו אשתו של פוטיפר. "על גורל הצדיקים" זה יוסף, שנאמר ותשא אשת אדניו. ילקוט שמעוני על התורה קמ"ה:י"ז

זהר:

רְזָא אֶצְטְרִיךְ לְאַתְחַבְרָא בְּאֵת קַיִמָּא קְדִישָׁא דְּאִיהוּ רְזָא דְּאַתְחַזִּי לִיהּ, וְלֹא לְאַחְרָא. דְּהָא אַרְוֵן לֹא אֶתְחַבְרֵן אֲלֵא בְּצַדִּיק, דְּנִטִיר אֶת קַיִמָּא קְדִישָׁא. וּמֵאֵן דְּפָגִים בְּרִית וְעָל בְּאַרְוֵנָא, וְוִי לִיהּ, דְּפָגִים לִיהּ בְּחִיּוּי. וְוִי לִיהּ דְּפָגִים לִיהּ בְּמִיתָתִיהּ. וְוִי לִיהּ מַהֲהוּא עוֹנֵשָׁא. וְוִי לִיהּ דְּפָגִים אֶת וְאַרְוֵן קַיִמָּא קְדִישָׁא. וְוִי לִיהּ לְהֵהוּא כְּסוּפָא, דְּנִקְמִין מִנִּיהּ נִקְמַת עֲלֵמִין, נִוְקְמָא דְּעֲלֵמָא דָּא, וְנִוְקְמָא דְּהֵהוּא פְּגִימוּ. וְרְזָא דָּא כְּתִיב (תהילים קכ"ה:ג) כִּי לֹא יִנוּחַ שִׁבְט הַרְשָׁע עַל גּוֹרֵל הַצְּדִיקִים.

זהר ח"ב ר"ד, ב

ד היטיבה יהוה לטובים ולישרים בלבבותם:

מצודת דוד: ולישרים בלבבותם. לאותם שהם טובים ביושר לבב ולא לרמות:

אבן עזרא: הטיבה – יתפלל המשורר או על דרך נבואה. וטעם בלבבותם – כי היושר בלבב הוא והוא היסוד והדבור והמעשה כמו בניין.

רד"ק: לטובים. במעשיהם: ולישרים. בלבבותם:

מנחת ש"י: ולישרים. היו"ד נחה:

אלשיך: לכן לבלתי יחטאו צדיקים היטיבה ה' לטובים הם ישראל שיהיו צדיקים שתטיב להם ובשובך את שיבת ציון שלא חטאה תשיב את שיבת ישראל כמאמרך הבוטחים בה' כהר ציון שמוכרח הוא כי לא תצדק שיבת ציון להיות בה גאים שינוחו בה כי הלא לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים הוא ציון אלא ודאי שלעמך ישראל כלם צדיקים תהיה אך יראתי היא כי בראותם צדיק ורע לו יהרהרו חלילה ויתהו על צדקתם וירשיעו וזהו למען לא ישלחו הצדיקים בעולתה ידיהם על כן היטיבה ה' לטובים כו' ובזה לא יהרהרו ולא ישלחו בעולתה ידיהם:

מאירי: וסיים דבריו דרך הערה ואמ' היטיבה ה' לטובים במעשיהם ולישרים בלבבותם ר"ל לישראל.

מאמרי חז"ל:

ב'א טוב ויקבל טוב מטוב לטובים. יב'א טוב – זה משה, דכתיב: "ותרא אותו כי טוב הוא". ויקבל טוב – זו תורה, דכתיב: "כי לקח טוב נתתי לכם". מטוב – זה הקדוש ברוך הוא, דכתיב: "טוב ה' לכל". לטובים – אלו ישראל, דכתיב: "הטיבה ה' לטובים".

מנחות נ"ג ב

מדרש:

תוספת הילקוט: [יב] "אשר יעשה אותם האדם" – היה ר' ירמיה אומר, מנין אתה אומר אפילו נכרי ועושה את התורה הרי הוא ככהן גדול? תלמוד לומר

"אשר יעשה אותם האדם וחי בהם". וכן הוא אומר "וזאת תורת האדם אדני יהוה" (שמואל ב ז, יט) - "תורת הכהנים ולוים וישראל" לא נאמר אלא "תורת האדם". וכן הוא אומר "פתחו שערים..." (ישעיהו כו, ב) - "ויבא כהנים לויים וישראל" לא נאמר אלא "ויבא גוי צדיק שומר אמונים". וכן הוא אומר "זה השער לה..." (תהלים קיח, כ) - "כהנים לויים וישראל" לא נאמר אלא "צדיקים יבואו בו". וכן הוא אומר "רננו..." (תהלים לג, א) - "כהנים לויים וישראל" לא נאמר אלא "רננו צדיקים בה". וכן הוא אומר "הטיבה ה'..." (תהלים קכה, ד) - "לכהנים לויים וישראל" לא נאמר אלא "הטיבה ה' לטובים" - הא אפילו נכרי ועושה את התורה הרי הוא ככהן גדול. ספרא, אחרי מות, פרק יג י"ב.

פרשת ויקהל כתיב הטיבה ה' לטובים ולישרים בלבותם והמטים עקלקלותם יוליכם ה' את פועלי האון שלום על ישראל (תהלים קכה ד ה), ישתבח שמו של מלך מלכי המלכים הקב"ה שנקרא טוב, ומטיב לעבדיו הטובים והישרים, שהרי ישראל חטאו במדבר על עסק ערב רב שעלה עמהם ממצרים, שנאמר ויאמר אהרן אל יחר אף אדוני אתה ידעת את העם כי ברע הוא (שמות לב כב) מהו ברע, אמר לו יודע אתה כי ערב רב שעלו עם ישראל הדיחום וגרמו להם לעשות אלהי זהב, אבל ישראל היו ישרים בלבותם, והטיב להם הקב"ה והקדים צרי למכתם, וצוה את משה להזהירם על עשיית המשכן וכל כליו, לכפר על מעשה העגל, תבוא ועשו לי מקדש (שם כה ח), ויכפר על קום עשה לנו אלהים (שם לב א), תבוא קהלת משה רבינו, דכתיב ויקהל משה את כל עדת בני ישראל, ויכפר על קהלת אהרן, שנאמר ויקהל העם על אהרן (שם), תבוא אמירת משה רבינו, שנאמר ויאמר אליהם משה, ויכפר על אמירת אהרן, דכתיב ויאמרו אליו קום עשה לנו אלהים (שם), תבוא אלה הדברים, ויכפר על אלה אלהיך ישראל (שם שם ד), תבוא נתינת זהב התנופה, ותהיה כפרה על נתינת זהב העגל, לכך נאמר הטיבה ה' לטובים ולישרים בלבותם, אלו נדיבי לב, שנאמר כל נדיב לב הביאו חח ונזם (שמות לה כב). והמטים עקלקלותם, אלו שהטו עקלקלות לעשות אלהי זהב, יוליכם ה' את פועלי האון שלום על ישראל, זו ברכה, שנאמר מלאו ידכם היום לה' כי איש בבנו ובאחיו ולתת עליכם היום ברכה (שם לב כט). מדרש לקח טוב, שמות ל"ה:א:א'.

ויקהל משה. זה שאמר הכתוב מי כהחכם [ומי] יודע פשר דבר וגו' (קהלת ח' א), אשריהם הצדיקים שיודעים לעשות פשרה בין ישראל לאביהם שבשמים, לפיכך אמר משה רבינו ע"ה ויקהל, תבוא ועשו לי מקדש (שמות כ"ה ח'), ותכפר על מעשה העגל, שנאמר בו קום עשה לנו אלהים (שם לב א'), ותבוא קהלת משה רבינו, שנאמר ויקהל משה את כל עדת וגו' ותכפר על קהלת אהרן, דכתיב ויקהל העם על אהרן (שם שם), [תבוא אמירת משה רבינו שנאמר ויאמר אליהם משה, ויכפר על אמירת אהרן], שנאמר ויאמרו אליו קום עשה לנו אלהים (שם שם). תבוא אמירת זה הדבר (פסוק ד'), ותכפר על אמירת כי זה משה האיש (שם לב

א, תבוא אלה הדברים, ותכפר על אמירת אלה אלהיך ישראל (שם שם ד). תבוא נתינת הזהב התנופה, ותכפר על נתינת זהב העגל, ועליו אמר דוד ע"ה הטיבה ה' לטובים ולישרים בלבותם (תהלים קכ"ה ד): מדרש אגדה, שמות ל"ה:א:א'

ד"א דבר אל כל עדת בני ישראל. אמר להם הקב"ה איני כבשר ודם מלך בשר ודם כשיש לו עבד והוא שמו כשם אדונו, מכנה לו שם אחר, כדי שלא יהא שמו כשמו, ואתם עבדי ושמכם כשמי, נקראתי אלהים ונקראתם אלהים, שנאמר אני אמרתי אלהים אתם (תהלים פב ו), נקראתי חכם, שנאמר חכם לבב ואמיץ כח (איוב ט ט), וקרא לישראל חכמים, שנאמר רק עם נבון וחכם הגוי הגדול הזה (דברים ד ו), נקראתי דוד, שנאמר דודי צח ואדום וגו' (שה"ש ה י), וקרא לישראל דודים, שנאמר אכלו רעים שתו ושכרו דודים (שה"ש ה א), נקרא בחור, שנאמר בחור כארזים (שם שם טז), וקרא לישראל בחורים, שנאמר בך בחר ה' אלהיך (דברים ז א), נקרא חסיד, שנאמר כי חסיד אני נאם ד' (ירמ' ג יב), ונקראו ישראל חסידים, שנאמר אספו לי חסידי וגו' (תהלים נ ה), נקראתי חיל, שנאמר חילי ה' וברוך צורי (תהלים יח מז), ונקראו ישראל חיים, שנאמר ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים וגו' (דברים ד ד), נקרא טוב, שנאמר טוב ה' לכל וגו' (תהלים קמה ט), ונקראו ישראל טובים, שנאמר הטיבה ה' לטובים (תהלים קכה ד), נקרא אמת, שנאמר וה' אלהים אמת וגו' (ירמ' י י) ונקראו ישראל אמת שנאמר ואנכי נטעתך שורק כולו זרע אמת (ירמ' ב כא), נקרא קדוש, שנאמר כי קדוש אני ה' אלהיכם (ויקרא יט ב), וישראל נקראו קדשים, שנאמר קדשים תהיו (שם), אמר הקב"ה בעולם הזה נקראתם קדשים, ואף לעתיד לבוא כל אחד ואחד מכם יאמר לו קדוש, שנא' והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו (ישע' ד ג): מדרש אגדה, ויקרא י"ט:ב:ו'

ה וְהַמְטִים עֲקֻלְקֻלֹתֵם יוֹלִיכֶם יְהוָה אֶת־פְּעֻלֵי הָאֹן שְׁלוֹם עַל־יִשְׂרָאֵל:
רש"י: וְהַמְטִים עֲקֻלְקֻלֹתֵם. עַל הַכְרִיּוֹת לְמִצּוֹא עֲלִילוֹת רָשָׁע, יוֹלִיכֶם ה' אֶת פְּעֻלֵי אֹן:

מצודת דוד: וְהַמְטִים. אבל אותם שהמה מטים עצמם אחר דרך עקלקלות ר"ל שכל טובתם הוא לרמות את הבריות: יוליכם. אותם יוליך ה' לאבדון עם פועלי האון ודומה להם עם שעדיין לא פעלו האון ויהיה א"כ שלום על הישרים כי יאבדו טרם פעלו האון עם רמיית טובתם:

מצודת ציון: וְהַמְטִים. מלשון נטיה: עקלקלותם. ענין עקמימות כמו ארחות עקלקלות (שופטים ה):

מנחת שי: עקלקלותם. העיין בגעיא בס"ס:

אבן עזרא: והמטים - כמו: ומטי גר ולא יראוני והבי"ת חסרה, כמו: הנמצאים בית ה' וככה הוא והמטים בעקלקלותם, יתפלל שירחיקם השם ויהיו עם פועלי און עם הגוים, אז יהיו שלום על ישראל.

רד"ק: והמטים עקלקלותם. בישראל כלומר שמטים דרכיהם בעקלקלות יוליהם ה' את פועלי האון בגלוי: שלום על ישראל. כיון שיכלו הרשעים מישראל שלום על ישראל הנשארם ורבעו ואין מחריד:

אלשיך: והמטים עקלקלותם יוליהם כו' הל"ל תוליהם ה' לנוכח כאמרו היטיבה אך יהיה שעונה רוח הקדש אבתריה ואמרת איך תאמר היטיבה ה' לטובים ולישרים בלבותם ומה תעשה מהמטים עקלקלותם הצבועים שעקלקלותם בלבם ומטים אותם בפיהם מטים הדברים והעקלקלות להראות כי ישרים הם ויתאנו צדיקים בחשבם שתוכם כברם ויראו שה' שיראה ללבב לא ייטיב להם ויטעו הצדיקים ויהרהרו ומה הועילה תקנתך משיב לה דוד יוליהם ה' את פועלי האון שירחיקם ה' מאת הצדיקים וילוו עם פועלי האון שהם יכירו תוכיותם שהם אומנותם ובזה יהיה שלום על ישראל שאפילו אלו המטים עקלקלותם יבושו מהתגלות רעתם ויתקנו עצמם והאחרים ילמדו מהם ויהיה שלום על ישראל:

מאירי: והמטים עקלקלותם ר"ל המטים דרכיהם ועושים אותם עקלקלות יוליהם ה' את פועלי האון ושלום על ישראל ואמ' כל זה כנגד האומות. או איפשר שאחר שייעד הבטחתו לבוטחים והם הם שקרא צדיקים דבר כנגד רשעי ישר' המתאשים מן הגאולה וכופרים בביאת המשיח ואמ' היטיבה ה' לטובים ולישרים בלבותם שהם הקיימים באמונה התלויה בלב ומטים עקלקלותם ומהרהרים אחר מדות האל יוליהם ה' את פועלי האון ושלום על ישראל כי הצדיקים הם הנקראים בשם ישראל ועליהם אמר הנביא והשארתי בקרבך עם עני ודל וחסו בשם ה' (צפניה ג יב).

מאמרי חז"ל:

אמר רבי יהושע בן לוי: כל המספר אחר מטתן של תלמידי חכמים נופל בגיהנם, שנאמר: "והמטים עקלקלותם יוליהם ה' את פועלי האון שלום על ישראל". אפילו בשעה ששלום על ישראל, "יוליהם ה' את פועלי האון".

ברכות י"ט א:ה'

ביאורי רבותינו נשיאינו
על מזמור קנה

– כללות המזמור –

מזמור קב"ה

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

א

מהענינים שנתחדשו בשנה זו ביום הולדת זה של בעל יום ההולדת לגבי שנה שעברה הוא, שמזמור התהילים המתאים (במקום קכ"ד) נעשה קכ"ה.

וכמדובר אשתקד בנוגע לקכ"ד, כפי שכבר נדפס¹, ואח"כ בקכ"ה מדובר אודות ענינים אחרים לגמרי, הדורשים ביאור פשוט בדרך הפשט:

ההתחלה היא ב"שיר המעלות הבוטחים בהוי' כהר ציון לא ימוט גו"², ואח"כ אומר "ירושלים הרים סביב לה", וכך הקב"ה הוא "סביב לעמו" באופן ד"עז עולם"³.

וכאן אינו מובן כלל:

הפירוש הפשוט בזה הוא⁴, שבדיוק כמו ש"הר ציון לא ימוט" – כך אצל "הבוטחים בהוי'" צריך להיות הבטחון שלהם באופן ד"לא ימוט".

ובזה אינו מובן: מדוע זה קשור דוקא עם "הר ציון"? הרי "הארץ לעולם עומדת"⁴, ויש כו"כ הן הרים והן גבעות והן ארץ המישור העומדים "לא ימוט", שאינם זזים ממקומם, וכללות ענין הדומם "לא ימוט", ועאכו"כ דומם שהוא באופן השונה מהמישור, כפי שרואים בפשטות שכדי לשנות משינוי זה זקוקים להשתדלות מיוחדת, ועאכו"כ אם זהו אף הר שלמעלה מגבעה, וכאן מדייק "כהר ציון לא ימוט".

ושאלה גדולה יותר – דאינו מובן כלל:

כשרוצים לומר שהקב"ה מגן על בני ישראל, מדוע צריכים להתחיל זאת בכך שכמו ש"ירושלים הרים סביב לה" כך הוי' יסוב על עמו ישראל ג"כ באופן ד"עז עולם"? למה צריכים כאן את הדוגמא שכמו ש"ירושלים הרים

(1) שיחת כ' מרחשון תשד"מ (קובץ י"א ניסן – שנת הקכ"ד אות כ"א ע' 13 ואילך).

(2) פסוק א"ב.

(3) פרש"י ומצו"ד. ועוד.

(4) קהלת א, ד.

סביב לה" כך הקב"ה יגן על בני ישראל"? ומה זה מוסיף לגבי כפי שהי' אפשר לומר בסתם שהקב"ה מגן על בני ישראל "עד עולם" (תמיד)?

ועוד – היכן היא השייכות והקשר עם הענין האמור (בענין יום הולדת וכו')?

ב. והנה, מבואר בכמה דרושים של בעל יום ההולדת⁵ (מיוסד גם על לקו"ת⁶ וכיו"ב⁷) שבהם מדובר אודות הענין ד"ציון", ש"ציון" הוא מלשון סימן, שזהו סימן הקשור עם פנימיות.

וכמדובר פעם בארוכה⁸ הענין בהלכה, שאין זה רק סימן המברר, אלא זהו סימן העושה ופועל את הדבר.

וזהו הענין בעבודת האדם, שבנפש האדם זהו חלק הנשמה שבו הנקרא בשם "ציון", שעל שם זה נקרא היהודי כולו על שם "ציון", ולאמר לציון עמי אתה⁹, ועד שכל בני ישראל יחדיו (עם ישראל) נקראים בשם "ציון", שזהו פנימיות הנפש, הפנימיות דירושלים (שהענין ד"ירושלים" לגבי "ציון" כפי שזהו בפשטות הוא ש"ציון" הוא הפנימיות דירושלים).

וכאן נאמר "הבוטחים בהוי' כהר ציון לא ימוט", שזהו בטחון אמיתי בהוי' כאשר זהו בדוגמת "הר ציון", ש"הר ציון" באדם (ביהודי) גופא הוא פנימית הנשמה שלו, אבל כפי שפנימיות הנשמה שלו עומדת באופן ד"הר" בגלוי, שזהו ענינו של "הר" – שהוא עוד יותר בגלוי מ"מישור", ועאכו"כ מדבר המוסתר בבקעה.

וכאן נאמר, שה"שיר המעלות", המורה על עלי', ובאופן ד"שיר", שענינו ג"כ עלי' (ד"בעלי השיר" עולין בשיר, "יוצאין בשיר" ונכנסים בשיר¹⁰, וכמבואר¹¹ בענינו של "שיר") – זהו "שיר המעלות הבוטחים בהוי'" באופן ד"הר ציון", שאז "לא ימוט": מכיון שאצלו זה קשור בפנימיות נפשו, ששם לא שייך הענין דשבי¹² (כדאיתא בלקו"ת), ועאכו"כ כשזה עומד באופן ד"הר",

(5) המשך תער"ב ח"א ע' ע ואילך. שם ע' תקסד ואילך.

(6) דברים א, סע"ב ואילך.

(7) אוה"ת דברים ס"ע לג ואילך. שם ע' לו ואילך (נדפס גם באוה"ת ויצא ריג, ב ואילך). (כרך ז) ע' ב'קעט ואילך. וראה גם ד"ה ציון במשפט תפדה תשל"ה (סה"מ דברים ח"א ע' כה ואילך). ובכ"מ.

(8) ראה לקו"ש חכ"ה ע' 154 הערה 39. וש"נ.

(9) ישע' נא, טז. ראה ירושלמי תענית פ"ד סה"ב. מגילה פ"ג סה"ו. זח"ג לה, א. אוה"ת שם ע' לו

ואילך. ע' לח ואילך. המשך תער"ב שם ע' תקעא. סה"מ דברים שם ע' כז ואילך. ועוד.

(10) שבת נא, ב (במשנה).

(11) תו"א בראשית ז, ג. ובכ"מ.

(12) ראה ישע' א, כז.

באופן של גילוי – דבר ודאי הוא שזה נעשה ענין ש"לא ימוט", זהו דבר תמידי אצלו, וזה פועל אצלו, וזה מושל ושולט, בדוגמת הר שלמעלה וגבוה ומושל ושולט על השטח שסביבו.

ג. ואח"כ אומר עוד ענין, שישנו הענין ד"ירושלים הרים סביב לה":

"סביב לה" אינו "הר ציון"; "הר ציון" הי' בירושלים, ו"ירושלים" לגבי "ציון" זהו חיצוניות לגבי פנימיות (כמבואר בלקו"ת דברים בתחילתו).

אבל רואים, שירושלים זקוקה להגנה, וההגנה היא באופן ש"הרים סביב לה": "הקב"ה עשה את ירושלים באופן כזה שסביבה יהיו "הרים", שלהרים אלו אין את קדושת ירושלים, כי הם "סביב לה", ובמילא הם אינם מוקפים חומה עם כל ה"שטורעם" והקדושה שיש לירושלים, ואעפ"כ ה"הרים סביב לה" מגינים על ירושלים.

מדוע זה כך ועם מה יש בכחם שיוכלו להגן על ירושלים? – הנה זהו כפי שהענין הוא בפשטות, שזה משתלשל מכפי שהענינים הם בפנימיות:

הענין בפשטות, מדוע ה"הרים סביב לה" הגנו על ירושלים, הוא (כפי שמפרשים מפרשי התהילים¹³) מפני שהאויב לא הי' יכול להיכנס לירושלים, כי ההרים עמדו באמצע ולא איפשרו להם להיכנס. דאם הי' זה מישור, הם היו יכולים ללכת ישר, אך כשהי' הר באמצע – היו צריכים לטפס על ההר ואח"כ לרדת מההר, שאז אפשר לעכב את האויב, כפי שהענין הוא בפשטות.

וכאמור, דינו של ההר הוא שלא היתה לו קדושת ירושלים. מהו הביאור בזה ע"פ חסידות, כיצד זה יתכן?

מבארת חסידות¹⁴ כיצד היתה בירושלים גופא המעלה שהיא היתה "מוקפת חומה" – שחומה היא דוקא מאבנים, וקדושת ירושלים היא מפני שזוהי העיר שבה קבע הקב"ה את בית הבחירה, בית המקדש, משא"כ המשכן הי' במדבר, והי' בכך וכך מסעות, מ"ב מקומות שונים, ואח"כ גם בנוב ובגבעון ובשילה ובגלגל וכו', עם כל הטלטולים שבדבר, "ואהי' מתהלך באוהל"¹⁵, ואח"כ הי' "באתם . . אל המנוחה ואל הנחלה"¹⁶, שהשלימות בזה הוא הענין דירושלים¹⁷, שמעלת ירושלים קשורה עם קדושת בית המקדש, כמובן מהרמב"ם בתחילת

(13) ראב"ע.

(14) תו"א ותו"ח ר"פ ויגש. לקו"ת ברכה צט, ד. סידור (עם דא"ח) כא, ב. וראה לקו"ש ח"ו ע' 17

ואילך.

(15) שמואל"ב ז, ו.

(16) פ' ראה יב, ט.

(17) זבחים קיט, א.

הלכות בית הבחירה פרק ראשון, כמדובר כמה פעמים, שמביא שם גם כיצד זה קשור עם הר המורי, ששם נבנה בית המקדש. וכאמור, בית המקדש הי' דוקא מאבנים, משא"כ המשכן הי' מצומח, ומצמר וכיו"ב הקשור עם חי.

ומבארת חסידות ובארוכה, שדוקא מצד זה שזהו דומם, שזהו למטה מטה יותר – יש בזה את אותו כח ואותם ניצוצי קדושה הנמצאים שם בתוכו, שהם למעלה מניצוצי הקדושה הנמצאים בענין זה המוקף בחומה של אבנים.

ועד"ז היא מעלת המקדש לגבי המשכן: אע"פ שהמשכן הי' מצמר, ו"ועשית את הקרשים" . . עומדים¹⁸ – מצומח, משא"כ המקדש הי' צריך להיות דוקא מאבנים, ואם לא אבנים – עכ"פ לבנים¹⁹, שגם זה צריך להיות באופן של דומם – הנה דוקא מצד זה שזהו דומם, שדומם הוא למטה מצומח, הנה בהיותו בבית המקדש – נתגלו בזה ניצוצי הקדושה וכח הקדושה שבדומם.

וכאשר הדומם עומד באופן של "הר" וגילוי – יש בכחו להגן על ירושלים.

ועד"ז שם גופא, בכחה של חומת ירושלים להגן על כל הנמצא בירושלים, כולל גם על הר הבית ועל המקדש שעל הר הבית, ועד"ז גם במקדש גופא היו כמה חומות (ה"חיל וחומה"²⁰), וכן גם הכתלים של בית המקדש עצמו, וכן הי' את מה שהי' בתוכם ובפנימיותם.

וזהו דוקא מצד זה שהיו מאבנים ודומם ("לא תטע לך אשירה כל עץ אצל מזבח הוי' אלקיך"²¹), ואפילו כשלקחו עץ – היו צריכים לכסותו באופן שהעץ לא ייראה עץ בולט, וייראה רק ענין הדומם, כמבואר בארוכה בהלכות בית הבחירה²².

ד. ועפ"ז מובן גם בנוגע לעבודת ה', עבודת האדם לקונו:

ישנה עבודת האדם לקונו כפי שבאה מצד ענין ה"צומח" שבו, או מצד ענין ה"חי" שבו, או למעלה יותר – מצד ענין ה"מדבר" שבו; וכן ישנה עבודת האדם כפי שבאה מצד ענין ה"דומם" שבו, שענין ה"דומם" שבו הוא למטה מכל עבודות אלו.

ולכן בעבודת התפילה, שהיא הליכה מלמטה למעלה, כשיעור משנתו ("אז ער כאַפּט זיך אויף פון שלאָף"), ומתחיל ללכת מלמטה למעלה – מתחיל

(18) תרומה כו, טו.

(19) רמב"ם הל' ביהב"ח פ"א ה"ח.

(20) איכה ב, ח.

(21) פ' שופטים טז, כא. תמיד כו, ב.

(22) לרמב"ם – שם ה"ט.

בעבודה של "דומם", "מודה אני לפניך"²³, בלי שכל, בלי מדות, בלי הבנה והסברה וכו', ואח"כ הולך ממטה למעלה, דרך כל ד' השלבים, כל הדרגות והשלבים דעבודת התפילה²⁴, ומסיים ג"כ עם "כעבדא קמי מרי"²⁵, שהדין בשולחן ערוך²⁶ הוא שאסור להיות ענין של הזזה וקפיצה והליכה, אלא עבודת התפילה צריכה להיות דוקא באופן של עמידה, "אין עמידה אלא תפילה"²⁷, שזהו ג"כ דומם²⁸, אבל כפי שבדומם עומד בגלוי שרואים בכל עניניו שעומד "כעבדא קמי מרי", שאינו מציאות לעצמו, שלכן זה מגן אפילו כפי שזהו במדריגה התחתונה ד"מודה אני" (שזהו ההתחלה): וע"ד האמור לעיל שכמו ש"ירושלים הרים סביב לה", כך גם הקב"ה סובב ומגן על ישראל.

והדמיון ושיווי בזה הוא עוד יותר: כאן במשל קשורים בני ישראל עם ירושלים, היינו שאפילו כשה"ציון" שבישראל עומד באופן שזהו בפנימיות ואינו נראה בגלוי, אלא נראה רק "ירושלים" – גם אז יש לירושלים את ה"הרים סביב לה",

ויתירה מזה – זה מביא שמהמשל מתגלה אח"כ גם שהקב"ה מגן על בני ישראל באופן ד"לא ימוט", כי בבני ישראל גופא ישנו הענין שעובד עבודתו מצד קבלת עול מלכות שמים, שזהו לא רק ענין של הכנה והתחלה, כמאמר המשנה²⁹ ש"תחילה יקבל עליו עול מלכות שמים" ורק אח"כ מקבל עול מצוות ומקיים מצוות, אלא אח"כ יש גם את תכלית השלימות, כלשון הכתוב³⁰ "ויצונו הוי' לעשות את כל החוקים האלה" כדי שיגיעו "ליראה את הוי'".

וכדברי הגמרא בשבת³¹, שיש שני ענינים של יראה: כפי שיראה היא "תרעא לדרתא"³², "זה השער להוי"³³ בלבד, וכן יש כפי שהתורה נעשית "תרעא לדרתא", וה"דרתא" הוא "הן יראת הוי"³⁴, "הן" לשון יחיד, כדברי

(23) סדר היום בתחילתו. שו"ע אדה"ז או"ח מהדו"ק ס"א ס"ה. מהדו"ב שם ס"ו. סידור אדה"ז בתחילתו.

(24) ראה לקו"ת בשלח ב, ב (ובהנסמן במ"מ לשם בהוצאת קה"ת, תשד"מ ואילך). סה"מ יו"ד-י"ט כסלו ע' סד. וש"נ.

(25) שבת י, א. זח"ג רכג, א.

(26) או"ח סצ"ה.

(27) ברכות ו, ב. כו, ב. ועוד.

(28) ראה גם לקו"ש חט"ז ריש ע' 18, ובהערה 58 שם.

(29) ברכות יג, א.

(30) ואתחנן ו, כד.

(31) לא, ב. וראה בכ"ז תניא ספכ"ג. פמ"ג. לקו"ת במדבר טז, ב ואילך. ואתחנן ט, ג ואילך. ובכ"מ.

(32) זח"א ה, רע"א.

(33) תהלים קיח, כ.

(34) איוב כח, כח.

הגמרא שם וכמבואר בכמה מקומות שזהו החילוק בין יראה תתאה ליראה עילאה, וביחד עם זה, זה גופא שלכל היראות יש את אותו שם ("יראה") הוא הוכחה שבאיזו דרגא שביראה שיהי' – יש בה מהדרגא הכי נעלית שביראה³⁵,

שלכן היא יכולה להיות באופן ד"הרים סביב לה" – סביב ירושלים וסביב "הר ציון", ונאמרת על זה הדוגמא שכך גם הקב"ה מגן על הענינים הנמצאים בדוגמת כפי שירושלים נמצאת בין ה"הרים".

ה. וזהו גם החידוש וההדגשה והביאור בארוכה בכמה מקומות, החל מקונטרס התפילה וקונטרס העבודה מבעל יום ההולדת, דעם היות ש"תלמוד תורה כנגד כולם", ובאמת הוא יוצא י"ח בזה כאשר הוא מתפלל (באיזה אופן שיהי') בבית הכנסת, ואח"כ הולך ומתיישב ללמוד בבית המדרש – אבל הענין צריך להיות באופן שבעת לימודו יהי' ניכר שזהו ענין של "ירושלים הרים סביב לה", שזהו אחד כזה שהתפלל, ובמילא התפילה אצלו היא ביחד עם לימוד התורה באופן ד"וזאת התורה"³⁶, כמבואר בארוכה בקונטרסים האמורים.

ובפשטות – שזה מוכרח להיות ע"י הקדמת עבודת התפילה, ולא הקדמת עבודת התפילה באופן שאחרי סיום ההקדמה מתחיל לימוד התורה וההקדמה נשארת בפני עצמה, אלא זה צריך להיות באופן של יחודא, ומיחודא תתאה באים ליחודא עילאה.

וזהו גם בפשטות ענין הבטחון, כמבואר בהלכה, שענין הבטחון אינו שחושב לעצמו ש"גם זו לטובה"³⁷, ובמילא הוא בוטח שאיך שהקב"ה ינהיג אותו זה יהי' טוב; זהו אופן נפרד בעבודה ד"גם זו לטובה". בטחון ע"פ הלכה הוא, שהוא בוטח בהוי' שהקב"ה ימלא את כל צרכיו.

– אם ח"ו חסר לו משהו אח"כ, הוא צריך לומר אח"כ "גם זו לטובה" ע"פ ציווי תורתנו "תורת אמת"; אבל זו אינה העבודה דבטחון. העבודה דבטחון ע"פ הלכה היא, כאמור, (וכמבואר בכמה מקומות, הן בספרי הלכה הן בספרי מוסר והן בתורת הבעש"ט הידועה³⁸ עם כל הפרטים שבדבר, שהנקודה בזה היא) שהוא בוטח בפשטות שהקב"ה ימלא לו את כל צרכיו³⁹, ובפשטות – לא בעולמות הרוחניים!

וזהו אצלו באופן ד"לא ימוט": אע"פ שהוא נמצא בעולם השינויים, והוא

(35) ראה פרש"י ד"ה אתחלתא – מגילה יז, ב.

(36) ואתחנן ד, מד.

(37) תענית כא, א. סנהדרין קח, סע"ב.

(38) ראה כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות סימן מא (פ, סע"א-ב). וש"נ.

(39) ראה לקו"ש ח"ג ע' 883. חכ"ו ע' 96 ואילך.

זוכר את מה שאירע אתמול או שלשום, שהי' גם רגע שבו הי' חסר לו משהו – הרי יש אצלו בטחון "לא ימוט", וזה קשור עם פנימיות נפשו, שבזה לא שייך לומר ענין של שבי' וכיו"ב, אלא זה עומד אצלו תמיד בשלימות.

ו. ועד"ז גם בלימוד התורה, שבלימוד התורה נאמר שמוכרח להיות דוקא "יגעת ומצאת"⁴⁰:

הוא יתיישב ללמוד וילמד עם הנחה – שזוהי הנחה אמיתית – ש"נתן לנו את תורתו"⁴¹, ובמילא דבר ודאי הוא שכל מה שכתוב בענין שאותו הוא הולך ללמוד ולומד הוא אמת לאמיתתו, ובמילא, מה יש לו להתייגע כאן? וכשמתעוררת אצלו שאלה וקושיא והוא אינו מבין ענין בדבר שלומד – מה יש לו להתייגע, הרי דבר ודאי הוא ש"ריק הוא – מכס"⁴², החסרון הוא בו, ודבר ודאי הוא שזהו אמת לאמיתו, ובמילא אין לו מה להתייגע, כי מה יפעל בזה?

אומרים: לא! התורה דורשת ממנו שיהי' "יגעת", שיתייגע עד שזה יונח בשכלו, שזהו השכל הקשור עם שכלו האנושי, ועד שקשור עם השכל של נפש הבהמית שלו, והענין שאותו הוא לומד צריך להיות מונח אצלו בשכלו דנפש הבהמית.

וזהו גם הביאור (וכמדובר כמה פעמים בארוכה) על דבר תמוה שנאמר בזהר⁴³, ומובא בהקדמת התניא⁴⁴, שבית שמאי מחמירים ובית הלל מקילים מפני שבית שמאי הי' שרשו מגבורה ודין ובית הלל הי' שרשו מחסד (כדאיתא בזהר עם תוספת ביאור ואריכות).

ושואלים על זה את השאלה⁴⁵: כיצד יכול בית שמאי לפסוק דין מפני ששרשו ממדת הדין למעלה, כאשר הדין הוא ש"לא בשמים היא"⁴⁶? ועד"ז בנוגע לבית הלל: כיצד יכול בית הלל להקל מפני שנשמתו היא מספירת החסד, מקו החסד, כאשר הענין "לא בשמים היא"?

והתירוץ הוא⁴⁵, שזהו שני הענינים: הוא אמנם הי' מצד החסד, אבל כאשר בא לפסוק דין – הוא התייגע בדין זה עד כדי כך שזה הונח בשכלו, שבשכלו של נפשו, כפי שנפש מלובשת בגוף, זה הונח בשכלו, שכך צריך להיות הדין, ולכן פסק את הדין.

(40) מגילה ו, ריש ע"ב.

(41) נוסח ברכות התורה (ברכות יא, ב).

(42) האזינו לב, מז. ירושלמי פאה פ"א ה"א. וש"נ.

(43) ח"ג רמה, א.

(44) ד, רע"א. וראה טעהמ"צ להרח"ו פ' תצא. שער הגלגולים סוף הקדמה לו. אגה"ק ס"ג. לקו"ת

שה"ש מח, סע"ב ואילך. ועוד.

(45) ראה לקו"ש ח"ד ע' 1178. ח"ז ע' 170 ובהערה 13. וראה לקוטי לוי"צ אג"ק ע' רסג ואילך.

כל זמן שהי' רק את מה שראה בשורש נשמתו – אין זה שייך לענין הפסק דין כאן למטה, כי תורה "לא בשמים היא"⁴⁶, וזקוקים ל"דרכי הוי"ו", כמבואר בארוכה בביאורי הזהר וישלח⁴⁷ על "כי ישרים דרכי הוי"ו"⁴⁸, ששם מדובר גם אודות ענינים אלו, שצריכים להמשיך ב"דרך הוי"ו" כפי שזהו מעיר המלוכה (כפי שזהו בשרשו למעלה) עד שיומשך בקצה המדינה, ושם זה צריך להתלבש באופן כזה שיתאים ל"אתית לקרתא אזל בנימוסא"⁴⁹, לשכל הנמצא שם, כפי שהנשמה נמצאת בגופו.

ז. אמנם, מכיון שהולך ב"דרך", וה"דרך" היא דרך ארוכה, כמבואר בביאורי הזהר (וכפי שמבארים זאת ומובן גם בפשטות) שלהמשיך משורש נשמתו כפי שהיא למעלה עד שזה יומשך בשכל האנושי שלו ויונח בשכל דנפש הבהמית שלו הוא דרך ארוכה – הנה כאשר נמצאים ב"דרך" – "כל הדרכים בחזקת" שיכולים לקרות ענינים בלתי רצויים⁵⁰.

ולזה צריכים את הענין דהקדמת עבודת התפילה, ושעבודת התפילה תהי' באופן כזה (כמבואר בקונטרסים) שעומד באופן של יחוד עם הלימוד, אע"פ שכאשר הוא לומד הוא מונח בסברא ובשכל שבדבר, ומתלהט ("קאכט זיך") בסברות ובשכל שבדבר, ועד באופן שנקרא ע"פ "תורת אמת" בלשון יגיעה, ועד יגיעת הגוף, וכמוזכר⁵¹ בנוגע לזה שהאריז"ל התייגע בלימודו עד שנזלה זיעה, כמדובר בארוכה, ומובא גם בלקוטי תורה להאריז"ל⁵².

ולכן צריכים שיהי' באופן של יחוד, דהן אמת שבגלוי ובכחות החיצוניים שלו, וגם בכחות השכל שלו, שזהו כבר כחות פנימיים לגבי כחות אחרים, הוא מתלהט בשכל שבדבר – הרי בשעת מעשה הוא חדור בענין ד"הוי" עמו"⁵³, בענין דיראת הוי", ואז הוא מכוון להלכה, שיפסוק כפי שההלכה צריכה להיות, ובלשון הגמרא⁵⁴: מתי "הלכה כמותו"? – כאשר "והוי" עמו", שמזה יודעים ש"הלכה כמותו".

46) נצבים ל, יב. ב"מ נט, ב. רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ט ה"א.

47) לאדהאמ"צ – כ, ב.

48) הושע יד, י.

49) ב"ר פמ"ח, יד. שמו"ר פמ"ז, ה (בשינוי לשון).

50) ירושלמי ברכות פ"ד ה"ד. קה"ר פ"ג, ב (ב). פרש"י מקץ מב, ד. ויגש מד, כט. וראה תנחומא

ויגש א. ב"ר פצ"א, מ. ירושלמי שם פ"ב ה"ו.

51) שיחת ש"פ נח.

52) טעמי המצוות פ' ואתחנן.

53) שמואל"א טז, יח.

54) סנהדרין צג, ב.

וההתחלה ד"הוי' עמו" מתחילה מ"שויתי הוי' לנגדי תמיד"⁵⁵, שכאן צריך להיות כפי שהכניס אדמו"ר הזקן בסידורו מיד בהתחלה, עוד לפני "מודה אני" – שצריך לחשוב כבר ש"הוי' לנגדי תמיד", אלא שהוא אינו חושב זאת עם שמות שאינם נמחקים, אלא בלשון של "מלך", או "מלך מלכי המלכים" וכיו"ב, ואז נעשה מזה ההתחלה והיסוד: אבל זהו התחלה ויסוד החודר בכל הענין, בכל המשך התפילה, ואח"כ גם בכל המשך הלימוד.

ואע"פ שהענין ד"לשמה" והכוונה שבדבר הוא בתחילת הלימוד (כדאיתא בתניא⁵⁶) – הרי שם הפירוש בתחילת הלימוד הוא שאח"כ זה חודר בכל משך הלימוד, כפי שהענין הוא בפשטות: איתא בגמרא סנהדרין⁵⁴ ש"אלו ואלו דברי אלקים חיים"⁵⁷, וההלכה יכולה להיות להיפך, ומתי "הלכה כמותו" והוא מכוון להלכה? – כאשר "והוי' עמו", היינו שכאשר הוא לומד – אז "והוי' עמו": זהו הפירוש הפשוט בגמרא, לא ש"הוי' עמו" בתחילת היום ואח"כ הוא לומד ופוסק את ההלכה, אלא "והוי' עמו" שהלכה כמותו בכל מקום", שהפירוש הפשוט הוא שבעת הלימוד "הוי' עמו".

והענין בעבודה, שבעת הלימוד הוא אמנם מתלהט בגלוי בשכל, אבל בפנימיות זה חודר אצלו ביראת הוי', ועד כפי שרואים זאת בפשטות, כפי שמאריך בהמשך ס"ו⁵⁸, שאחת מהדרכים להבטיח ("פון די באַוואַרענישן") שלא יירד מדרך הישר בשכל שבדבר היא כאשר יחשוב שזוהי חכמתו של הקב"ה, ואם הוא יאמר דבר מעוקם ("אָ קרומע זאָך") – הוא אומר דבר מעוקם בחכמתו של הקב"ה! ויתירה מזה, שזה יומשך אח"כ בהלכה בפועל, "הלכה כמותו" – שזה מטיל עליו אימה עד כדי כך ששכלו הולכת בדרך הישר, כי כאשר הוא חושב באופן שכלי – הוא חודר בשעת מעשה ב"הוי' עמו".

וכאמור לעיל, ישנו הענין דקבלת עול מלכות שמים כפי ש"הרים סביב לה", וכן ישנו "ירושלים" – שלימות היראה⁵⁹, וביחד עם זה גם "ירושלים" מלשון הוראה, ששם הי' הר המורי – מלשון הוראה⁶⁰, ולשכת הגזית וכו'.

ח. וזהו גם הקשר בין מזמור זה לענין שצריכים להפיק, ויכולים להפיק, ויפיקו,

(55) תהלים טז, ח.

(56) פמ"א (נח, ב).

(57) עירובין יג, ב. וש"נ.

(58) ע' תו ואילך. וראה שם ע' שז ואילך. ע' תכ ואילך.

(59) ראה תוד"ה הר – תענית טז, א (מב"ר פנ"ו, י). וראה גם לקו"ת ר"ה ס, ב. שה"ש ו, ג. ובכ"מ.

(60) תענית טז, א. ועוד.

וזה יעזור גם בשכל שבדבר – שילכו בדרך הישר, ובמילא יהי' "צדיקים ילכו במ"48, כי אלו הן "דרכי הוי" – "והוי' עמו", ואז אע"פ שנמצא בדרך, לא רק שמתבטלת אצלו הסכנה, אלא אדרבה – זוהי "דרך העולה בית אל", שעיי"ז הוא מגיע לתכלית השלימות בלימוד, שזהו "לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא"61, שלזה ("אליבא דהלכתא") מגיע עיי"ז ש"והוי' עמו", שיש עמו את עבודת התפילה, ואז זה נעשה "לא ימוט".

ויהי רצון, שמכל ענינים אלו נזכה בקרוב לענינים כפשוטם, שנראה את "ירושלים הבנוי"62, ונראה את ה"הרים סביב לה" – שלא יכול להיכנס לשם אף אחד שביכלתו לפגוע באיזה ענין בשלימות ד"ירושלים" מלשון שלום ולשון שלימות.

ונראה ש"ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו"63, "והי' לך הוי' לאור עולם"64, ש"ירושלים הרים סביב לה" וכך גם הקב"ה סביב לבני ישראל, ובמהרה בימינו ממש, בגאולה האמיתית והשלימה.

ו"הקיצו ורננו שוכני עפר"65, ובעל יום ההולדת בתוכם, במהרה בימינו ממש. . . .

* * *

ט. בהמשך קאפיטל קכ"ה בתהילים נאמר66 "הטיבה הוי' לטובים ולישרים בלבותם".

ואיתא על זה במדרש תהילים: "הטיבה הוי' לטובים" – שזה קשור עם "יבוא טוב ויקבל טוב מטוב ליתן לטובים", כדאיתא במנחות67 בארוכה, ש"יבוא טוב" קאי על משה – "ותרא אותו כי טוב הוא"68, והוא יקבל "טוב", שזהו התורה, "לקח טוב"69, מ"טוב" – הקב"ה, "טוב הוי"70, ויתן את זה "לטובים", כמ"ש בקאפיטל זה, שבני ישראל הם "טובים".

61 יומא כו, א. ובכ"מ.

62 תהלים קכב, ג.

63 ישעי' מ, ה.

64 שם ס, ט.

65 שם כו, יט.

66 פסוק ד.

67 נג, א-ב.

68 שמות ב, ב.

69 משלי ד, ב.

70 תהלים קמה, ט.

והרי בתורה יש כמה לשונות וכמה שמות, וכדברי הגמרא במנחות גופא, שלפני שאומר "טוב" אומר גם "יבוא ידיד . . . ויבנה ידיד לידיד . . . ויתכפרו בו ידידים", "לידיד זה הקב"ה", וקודם לכן "יבוא אדיר ויפרע לאדירים", דקאי ג"כ על הקב"ה שהוא "אדיר" ו"לאדירים אלו ישראל", ואח"כ (אחרי "טוב") אומר ג"כ "יבוא זה ויקבל זאת", דקאי על משה רבינו ועל התורה, ויתן זאת לבני ישראל שנקראים "עם זו יצרת⁷¹". ובמילא רואים בגמרא זו ובסוגיא זו גופא שיש ארבעה ענינים.

י. ויש לומר הענין בספירות, ע"פ המבואר בכמה מקומות (והצ"צ מבאר בתהלים⁷²) שהענין ד"אדיר" קאי על ספירת הכתר, הענין ד"ידיד" – כפי שמשמע שם שזהו אברהם – הוא חסד⁷³ או חכמה⁷⁴, ואח"כ ישנו "יבוא טוב" – מדת היסוד⁷⁵ וקו האמצעי בכלל, ואח"כ "יבוא זה" – כפי שזה נמשך בספירת המלכות.

ובסגנון פשוט בנוגע לתורה: בתורה נאמר "אסתכל באורייתא וברא עלמא", והתורה היא ענין המפות ו"דיפתראות"⁷⁶ שכל סדר ההשתלשלות נברא ונעשה ע"פ מ"ש בתורה, ובמילא בתורה גופא יש כל דרגות אלו: יש בתורה את הדרגא כפי שזהו כתר, ועד"ז הדרגא כפי שזהו כל העשר ספירות, הכוללים את כל האופנים והיכולת והאפשריות שישנם בסדר ההשתלשלות.

ובפשטות – הענין בתורה כפי שזהו רצונו של הקב"ה, ועד באופן ד"חוקה" – "אין לך רשות להרהר אחרי"⁷⁷, שזהו רצון בלבד, ורצון תקיף ורצון פשוט, שזהו ענין אחד בתורה ("אדיר"); וכמו כן ישנו כפי שהתורה היא ענין של "ידיד" או "טוב" או "זה", ש"זה" ענינו בפשטות – ענין ההלכה, "לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא", שאז יכול להראות בתורה "מראה באצבע ואומר זה"⁷⁸, "אלו ואלו דברי אלקים חיים", יש לו דעה, מ"ט פנים טהור ומ"ט פנים להיפך⁷⁹, ועאכו"כ שיכולות להיות שתי דרכים, או להקל או להחמיר,

(71) ישעי' מג, כא.

(72) אוה"ת לתהלים (יהל אור) ע' שמא ואילך.

(73) ראה אוה"ת נ"ך ע' קלה. וראה שם ע' כנג ואילך. ספר הליקוטים – דא"ח צ"צ ערך ידיד.

(74) ראה אוה"ת שם ע' ככו ואילך. ספר הליקוטים שם. וש"נ. וראה תו"א ר"פ לך לך. ובכ"מ.

(75) מאמרי אדה"ז אתהלך – לאזניא ס"ע סו ואילך. שם ע' רנג. תקס"ב ח"א ס"ע פא ואילך. סידור

(עם דא"ח) מט, ד ואילך. ספר הליקוטים – דא"ח ערך טוב (ע' א'כו ואילך). וש"נ. סה"מ עת"ר ע' צג ואילך.

(76) ב"ר פ"א, א.

(77) פרש"י חוקת יט, ב. וראה יומא סז, ב.

(78) ראה תענית בסופה. שמו"ר פכ"ג, יד.

(79) ירושלמי סנהדרין פ"ד ה"ב. מדרש תהלים ז, ח. יב, ז. זח"ב סו, ריש ע"ב. ועוד.

ובמילא אינו יכול לומר "זה", "כזה ראה וקדש"⁸⁰ או "(כזה) ראה ועשה"⁸¹, וכאשר התורה נמשכת בדרגא ד"זה" – זה נעשה ענין כפי שהתורה היא הלכה למעשה.

ועד"ז יש כפי שהתורה היא ענין של "טוב", ואין ענין יוצא מידי פשוטו – שזה יעשה טוב בעולם, וטוב בלי הגבלות, ובמילא הוא טוב לו ו"טוב לשמים וטוב לבריות"⁸² ו"טוב לכהנים וטוב לבעלים וטוב למזבח" (ע"ד מה שנאמר בנוגע לשלמים⁸³, כפי שמביא רש"י גם בפירושו על התורה⁸⁴).

וכאן נאמר "הטיבה הוי' לטובים", ונאמר שזה קשור עם התורה באופן של "טוב", כי מדתו של הקב"ה היא "מדה כנגד מדה"⁸⁵, ובמילא, אם רוצים שיהי' מהקב"ה "הטיבה" – צריכים בני ישראל לעמוד במעמד ומצב ד"טובים", והרי מעמדם ומצבם של בני ישראל תלוי במעמדם ומצבם בלימוד התורה שלהם: אם הם רוצים לעמוד במעמד ומצב ד"טובים" – צריך להיות כך גם בתורה, שלימודם בתורה הוא ג"כ במעמד ומצב כפי שהתורה נעשית בענין של "טוב".

יא. וזהו גם הפירוש בפשטות במשנה תמוהה:

איתא במשנה בסדר טהרות⁸⁶, שהי' ספק בדין, ואח"כ הביא מישהו ראי', ואמרו לו "חכם גדול אתה שקיימת דברי חכמים", כי הביא ראי' כדי שיידעו שהדין הוא כמ"ש במשנה, אע"פ שיש קושיא בזה.

ולכאורה אינו מובן: מה זה קשור אליו? ממה נפשך: אם השכל והסברא שלו הוא שכל אמיתי וסברא אמיתית – לא מגיעה לו תודה על כך "שקיימת דברי חכמים", מגיעה לו תודה רק על כך שלמד תורה, אבל "שקיימת דברי חכמים" – לא הוא קיים, אלא זה התקיים מפני שזהו "דברי חכמים", וזה מבוסס ע"פ שכל, והוא התייגע ובמילא גילה את השכל, ומגיעה לו תודה על כך שגילה זאת – אבל אין לומר שזה תלוי בו; בו אינו תלוי האם יהי' כ"דברי חכמים" או להיפך, אלא בו תלוי רק האם ילמד את הדין ביגיעה או לא ילמד את הדין ביגיעה!

אלא, שמזה גופא שנאמר "שקיימת דברי חכמים" – מובן שתלוי בו כיצד יהי' אופן הלימוד:

(80) מכילתא ופרש"י בא יב, ב. רמב"ם ריש הל' קידוה"ח.

(81) תרומה כה, מ.

(82) ראה קידושין מ, א. אוה"ת בראשית לג, א ואילך. משפטים ע' א'קנז. שם ע' א'קסא ואילך. ועוד.

(83) תו"כ ויקרא ג, א.

(84) עה"פ שבהערה הקודמת.

(85) שבת קה, ב. נדרים לב, א. סנהדרין צ, סע"א. וראה סוטה ח, סע"ב (במשנה).

(86) נגעים פ"ט מ"ג. פי"א מ"ז.

אופן הלימוד יכול להיות באופן כזה שהוא מחפש חומרות, ואופן הלימוד יכול להיות באופן שאינו מחפש חומרות.

ובלשון הגמרא⁸⁷, גדול הכח דהיתר – "כחא דהתירא עדיף". דלכאורה אינו מובן: מה זאת אומרת "כחא דהתירא עדיף"? או שזה מותר, או שזה אסור! אלא שמזה מובן, שיש ענינים בהלכה ובלימוד התורה שבהם יש לו ברירה: הוא יכול להשתדל באופן ד"כחא דהתירא", ויכול להשתדל באופן של לאסור דבר. ונאמר, שע"פ תורה עדיף – אם יש ברירה – לחפש את הדרך ל"כחא דהתירא".

ועד"ז גם בנוגע ל"קיימת דברי חכמים", שזה מראה שהוא חכם שבחר בדרך זו – לא להפריך ולעשות "איפכא מסתברא", אלא להיפך – ליישב.

וכמו שנאמר ג"כ ש"שערי תירוצים לא ננעלו"⁸⁸, וביחד עם זה נאמר שאין דבר שעליו אי אפשר למצוא קושיא, כידוע גם מה שנאמר בשם הבעש"ט⁸⁹, שהבעש"ט אמר שעל כל ענין שישנו בעולם יכול להביא ראי' מעולם שלמעלה הימנו, ויכול לשאול על זה קושיא מעולם שלמעלה הימנו. וכאמור, אין זקוקים ל"בעל-שם'סקע הנהגות" – רואים זאת בפועל, שיש ענינים (ולא מיעוט ענינים, אלא כמה ענינים) התלויים בנטייתו, האם יחפש "כחא דהתירא" או יחפש כחא של היפך דהתירא.

ובשני האופנים, מכיון שזהו לימוד ע"פ תורה – זה צריך להיות מבוסס מצד כללי התורה ולימוד התורה, וזה צריך להיות מבוסס בכך שרוצה לכוון "לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא", לכוון כפי שההלכה היא ע"פ תורה, אבל ביחד עם זה – זה תלוי גם בתכונות נפשו.

יב. ולכן ישנו דין "מוזר" בנוגע לסנהדרין:

נאמר, שהסנהדרין נקראים בשם "זקנים"⁹⁰: "ע' זקנים", "ע"א זקנים", "ע"ב זקנים" – בכל מקום כתוב הלשון "זקנים". ולאידך ישנו דין בסנהדרין⁹¹, שמי שהוא זקן יותר מדאי ("גאָר פאַרעלטערט") – אין להעמידו בסנהדרין. ונאמר שהטעם לזה הוא, מפני שלפעמים מצד זקנה מדת הטוב והחסד נעשית משוקעת ("אַפגעטונקט") אצלו, והוא מקבל טבע ונטי' להיפך הטוב והחסד, והרי בסנהדרין צריכים "עדה" כזו שיהי' "והצילו", "ושפטו העדה" . . . והצילו

(87) ברכות ס, א. וש"נ.

(88) שו"ת הרמ"א סימן י. ט"ז יו"ד סקע"ג סק"ח.

(89) מאמרי אדה"ז ענינים ע' רצו.

(90) ראה סנהדרין יז, סע"א. רמב"ם הל' סנהדרין פ"ב ה"ו.

(91) סנהדרין לו, ב ובפרש"י. רמב"ם שם ה"ג.

העדה⁹², ומכיון שמצד טבע גופו הוא הזדקן בכך וכך שנים, יש למדת היפך הטוב פעולה והשפעה גם על כח השכל שלו.

ואינו מובן כלל: מדובר אודות יהודי כזה שהי' בסנהדרין, שהי' ראוי לזה, הן מצד יראת שמים והן מצד הבנה והשגה וכו', ומכיון שהזדקן בכמה שנים נעשה טבע גופו אכזרי – אבל איזו שייכות יש לזה לשכל שלו והבנתו והשגתו בתורה!?

מדות שבלב – מהיכי תיתי (ג"כ זקוקים להסברה, אבל מהיכי תיתי). אבל הוא לומד תורה ע"פ כללי התורה, ורוצה לכוון להלכה, ו"לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא" ע"פ הכללים, שבאם חסר אצלו בענינים אלו – אפילו כשהוא צעיר אסור להכניסו לסנהדרין (ואין זקוקים לסיבה שהוא זקן בכך וכך שנים).

אלא שמזה גופא מובן, שמכיון שמתחלף טבע הטוב, וטבע הטוב נעשה פחות רחמני ויותר היפך מרחמנות – חייב להיות לזה השפעה, ויש לזה השפעה בפועל, גם על כח השכל, והוא אינו מתאים ל"הצילו העדה", ע"ד המדובר לעיל בנוגע ל"קיימת דברי חכמים", וע"ד המדובר לעיל אודות "כחא דהתירא".

יג. וזהו ג"כ מה שנאמר שכאשר רוצים לקבל מהקב"ה "הטיבה הוי" – צריכים שגם בתורה יהי' לימוד התורה באופן שהתורה נקראת בשם "טוב".

ומתעוררת כאן השאלה: מה שייך לומר בתורה "טוב"? "יקוב הדין את ההר"⁹³, ומה שייך לומר כאן "טוב" או לא "טוב"? כשהדין הוא באופן כך – אין נפקא מינה, או שזהו "טוב" או לא כך!

נאמר: לא! זה קשור אחד עם השני, דעם היות שזה קשור עם כללי התורה ולימוד ע"פ תורה ויראת שמים וכו', ביחד עם זה צריכים ללמוד באופן כפי שהתורה קשורה עם "טוב", ואז זה ממשיך גם "הטיבה הוי' לטובים".

ובפשטות זהו כאשר ישנו הענין ד"שקול", שזה תלוי לגמרי בהכרעת הדיין, מכיון שזה "שקול". וכאמור לעיל – גם לאו דוקא כשזה "שקול", כנ"ל הראי' בנוגע לסנהדרין, בנוגע ל"כחא דהתירא" וכו', עם עוד כמה ראיות שבתורה.

יד. וכאמור, אלו הם גם כל ארבעת הדרגות שיכולות להיות בתורה, שזהו כל סדר ההשתלשלות: כפי שזהו בעולם האצילות, שזהו "אדיר"; ואח"כ כפי שזה נמשך בעולם ד"ידיד", שזהו עולם הבריאה; ואח"כ זה נמשך בעולם

92) מסעי לה, כד-כה. וראה ר"ה כו, רע"א.

93) יבמות צד, א. סנהדרין ו, ריש ע"ב.

ה"טוב", שבכללות זהו יסוד הכולל את כל השבע ספירות; ועד שזה נמשך בעולם הזה, שאז זה קשור עם "זה".

ועכשיו ישנה ההוראה והנתינת כח מקאפיטל זה, שזה נעשה ה"מזמור שיר" דשנה זו – "הטיבה הוי' לטובים", שלומדים תורה באופן של טוב, ובמילא מקרבים רחוקים, ועאכו"כ שפועלים בקירוב הקרובים, ועאכו"כ שכ"א פועל עם עצמו, ש"אדם קרוב אצל עצמו"⁹⁴, לגלות בעצמו את כל הענינים הטובים שבו. דאע"פ שהוא חייב לעשות חשבון צדק בנפשו – נאמר לו שכאשר הוא פוגש "חמור"⁹⁵, ורואה שזהו "שונאך", היפך הענין דאהבה וידידות – אעפ"כ צריך להיות "עזוב תעזוב עמו"⁹⁵, הוא צריך להתייגע גם עם עצמו, שיהי' "ואהבת לרעך כמוך"⁹⁶ – גם "לרעך", דקאי על כפי שהוא "רעך" של ה"ציון" (פנימיות הנפש) שלו.

וזה היתה גם הנטי' וההוראה של בעל יום ההולדת, כידוע ההשתדלות שלו בכמה ענינים של גמילות חסדים וצדקה וכיו"ב, כפי שהי' אז בעת המלחמה ברוסי' עם היפנים וכו', שהוא הי' זה שעמד בראש אירגון שילוח המצות לבני ישראל הנמצאים בצבא, וקיבץ את גדולי ישראל ועשה "ועד" שלם וכו', אבל הענין נעשה ביזמתו, עי"ז שהוא התחיל זאת ואירגן זאת ועמד אח"כ בראש ודחה וכו' וכו', כידוע פרטי הדברים שבוזה, שחלקם כבר נתפרסם⁹⁷. ועד"ז גם בעת המלחמה הנקראת "מלחמה הראשונה", עם כמה ענינים של מעשי טוב וגמילות חסדים.

ובפרט ע"פ המבואר בארוכה במאמר שלו המתחיל "כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים"⁹⁸, שכבר נדפס ג"כ ע"י נשיא דורנו ונתפרסם וכו'⁹⁹. טו. והעיקר, שזה יתפרסם באופן ד"נרות להאיר" – שיפעל בכל תלמידיו ותלמידי תלמידיו, שכאמור לעיל – זה קאי על כל אחד מישראל, הן איש והן אשה, של דורנו זה, לפעול באופן ד"לטובים",

ובמילא נעשה אז "הטיבה הוי'" – שהקב"ה ממשיך טובה, ובמדתו של הקב"ה שהיא כמה פעמים ככה.

94) יבמות כה, ב. סנהדרין ט, סע"ב ואילך. כה, א.

95) משפטים כג, ה.

96) קדושים יט, יח.

97) אגרות-קודש אדמו"ר מהורש"ב ח"א ע' שיח ואילך. קונטרס חנוך לנער ע' 12. שם ע' 14.

סה"ש קיץ ה'ש"ת ע' 60. תש"ב ע' 89. ועוד.

98) שבת קנא, ב.

99) סה"מ תש"ט ע' 7 (השני). אגרות-קודש אדמו"ר מהורש"ב שם ע' עב ואילך.

ועד לטובה העיקרית, שזהו הענין שמוציאים את כל אחד מישראל ואת כל בני ישראל מהגלות, ובאופן דטוב הנראה והנגלה, והולכים כולם יחדיו לארצנו הקדושה, שהיא נקראת "ארץ טובה ורחבה"¹⁰⁰ – "טובה",

וזה גם נעשה באופן דשלימות בקיום המצוות, שכללות כל המצוות כולן הוא כלשון הכתוב¹⁰¹ "תורת חסד": אפילו אלו שבגלוי אינן ענין של חסד, הרי בפנימיות ובעיקר זהו ענין של חסד, אבל מבקשים שיהי' "הטיבה להוי' לטובים", ושזה יהי' בטוב הנגלה – "הטוב לנו תפתח"¹⁰², שזה יהי' בטוב הנראה והנגלה¹⁰³.

ובענין העיקרי – הגאולה האמיתית והשלימה, שאז יהי' "גואל ראשון הוא גואל אחרון"¹⁰⁴ – "טוב זה משה רבינו", במהרה בימינו ממש, ומתוך שמחה וטוב לבב, ו"מלאה הארץ דעה את הוי'" ו"כמים לים מכסים".

משיחת כ"ף מרחשון תשמ"ה¹⁰⁵

(100) שמות ג, ח.

(101) משלי לא, כו.

(102) פיוט "שערי שמים" דנעילה והושע"ר.

(103) ראה סה"מ תרפ"ז ס"ע כא"כב. תרצ"ו ע' 40.

(104) ראה שמו"ר פ"ב, ד. זח"א רנג, א. שעה"פ להאריז"ל פ' ויחי. תו"א משפטים עה, ב. לקו"ש

חי"א ע' 8 ואילך.

(105) הנחה בלתי מוגה.

קכה, א – שיר המעלות

הבעש"ט

ב

דער אַלטער רבי האָט דערציילט אַז דעם ערשטען מאָל וואָס דער בעש"ט האָט גערעדט מיט זיינע תלמידים וועגען שמחת תורה האָט ער זיי דערציילט: שמחת תורה בכלל פאַרשלאָפען אידען, שבת ויו"ט בכלל איז דער זמן התפלה שפעטער ווי בחול, ובפרט שמחת תורה פאַרשלאָפט מען אַביסל, צוליב די הקפות און די סעודת יו"ט. מלאכים אָבער האָבן ניט די עבודה, ממילא שטייען זיי אויף שמחת תורה אַזוי פרי ווי אַלע מאָל. זיי ווילן זאָגן שירה, אָבער אַן נשמות קאַנען זיי ניט, כמ"ש ברוך יחד כוכבי בוקרי, זיינען זיי אַוועק אויפראַמען דעם גן עדן, מיט אַמאָל געפינען זיי זאַכען וואָס זיי ווייסען גאָר ניט וואָס דאָס איז: פאַדמיאַטקעס, פאַנטאַפעל, האָבען זיי זיך שטאַרק פאַרוואונדערט, זיי זיינען געוויינט צו געפינען אין גן עדן ציצית תפילין, אָבער ניט פאַנטאַפעל.

זיינען זיי אַוועק פרעגן מלאך מיכאל, האָט ער זיי גיענטפערט, אַז דאָס איז זיין סחורה, און האָט זיי מסביר גיווען, אַז דאָס איז פון די אידישע ריקודים מיט דער תורה און האָט אַנגיהויבען ציילען די פאַנטאַפעל, די זיינען פון קאַמינקע און די זיינען פון מעזריטש כו'.

און דער מיט האָט זיך מלאך מיכאל מתגאה גיווען אויפ'ן מלאך מט"ט וואָס ער איז קושר כתרים לקונו מתפילותיהן של ישראל² און ער – מלאך מיכאל – וועט מאַכן אַ בעסערן כתר פון די שמחת תורה טענץ צעריסענע פאַנטאַפעל³.

כתר שם טוב – הוספות – סקי"ד

(1) דערפון לערנען אַפ רז"ל אַז אין מלאכי השרת אומרים שירה למעלה עד שיאמרו ישראל למטה (חולין צא, ב).

(2) ראה זוהר ח"ג לז, ב. מאמר ד"ה צאינה וראינה תשי"ח (קונטרס נח – ספר המאמרים תשי"ח ע' 202).

(3) ספר השיחות תשי"א ע' 31 ואילך. נתבאר בארוכה בשיחת שמחת תורה וש"פ בראשית (התוועדות ב' תשל"א).

הרב המגיד

ג

וכמו ששמע ממורו ע"ה עמרז"ל כל בעלי השיר יוצאין בשיר ונמשכין בשיר בעלי השיר המה כל הברואים שאומרים שירה כמ"ש בפרק שירה כו' . . יוצאין בשיר בשיר שלהם הם יוצאים בכלות הנפש מגודל עוצם הנעמיו' והעריבות של העונג שלהם כו'.

מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה ח"א ע' רל

כ"ק אדמו"ר הזקן

ד

אך הנה יש להבין מהו פי' בישורו"ן להיות כי בפי' ישורו"ן יש ג"כ לפרש לשון שיר"ה כי פי' ענין היושר שבתבת ישורון יש לפרשו ג"כ בענין השירה כי הרי לזה הטעם נקרא הניגון בשם שיר לפי שהשיר הוא דבר העגול כטבעת כענין כל בעלי השיר יוצאין בשיר בשבת שהוא אצעדה מברזל או מדבר אחר המסבב לצואר החיה כידוע וכן כל דבר עגול נקרא שיר בלה"ק כידוע וגם השירה בניגון הוא בא בבחי' עיגול ממש כעיגול הגשמי של השיר הגשמי דהנה אנו רואי' בחוש וידוע לכל יודעי נגן בקולות התנועות של הניגון המורכבים שכל אחד מהם מתקשר אל חבירו ומשתלשלי' מתנועה לתנועה עד שיש קשר וחיבור גם לסופו של הניגון עם התחלתו שהרי מיד כשמסיים הניגון מכריחו לחזור לראש הניגון וכאילו סופו עם תחלתו נמשכין בהמשך אחד וענין אחד ובאם שלא יחזור לראש הניגון מיד שסיים את סופו ה"ז כאילו נשאר באמצע הענין והכונה כי קולו' הניגון כולם הם מורכבים יחד בהתכללות כ"כ עד שבלתי נמצא בהן ראש וסוף כלל כמו העיגול גשמי שאין בו מעלה ומטה ולא ראש וסוף כך בניגון בכל פרקיו הוא מתאחד כא' שתחלתו נעוץ בסופו וסופו נעוץ בתחלתו וע"כ כאשר מסיים הניגון מיד חוזר לראשו משא"כ מניגון לניגון אחר יש הפסק בקול בהכרח כידוע וד"ל.

מאמרי אדה"ז תקס"ו ע' שעד

ה

וזהו חכמות בחוץ תרונה שהעלי' הוא ע"י השיר יוצאי' בשיר ונמשכי' בשיר וכענין שיר המעלות פי' מעלות מל' עליה והיינו ע"י השיר וכידוע בענין ט"ו שיר המעלות שאמר דוד שהיו אומרי' אותם בט"ו מעלות שהיו נושאי' המים מהשילוח ע"ג המזבח ועל כל מעלה ומעלה היו הלויים משוררים

כו'. וזהו חכמות בחוץ שע"י ירידת החכמו' בבחי' חוץ למטה להיות כולם בחכמ' עשית ואח"כ מתחברי' יחד כמו שהן קודם בריאת העולם מים במים, וגם חכמ' התורה נתלבשה בגשמיות ועי"ז תרונה בבחי' שיר להתעלות למעלה יותר משהיו מקודם כי יש הרבה בחי' חכמה ויש בחי' שלמעלה מעלה יותר כו'.

ד"ה צדיקים מה עושים תקע"ב (כת"י מס. 1116 יג, א)

כ"ק אדמו"ר האמצעי

ו

וכמו עניו השיר בט"ו מעלות שהיו נושאי' את המים מע"נ עד וכו' שהי' בזה ט"ו מעלות ועל כל מעלה היו מרנני' בשיר' שבכל עליי' ועליי' יש שיר ורינה מיוחדת, וענין מספר ט"ו מעלות היינו שהיו או' ט"ו שיר המעלות לנגד בחי' ט"ו יסודו' והן ט"ו ויין דאמת ויציב כו' וד"ל. וכמ"כ ענין שי"ר השיר"י שיר על כל השירי' כו' לפי שיש כמה מיני שיר בכמה מיני עליות זו אחר זו עד רום המעלות שנק' שי"ר על כל השיר"י (והוא הנק' שי"ר פשוט שבבחי' הכת"ר שגם הוא עולה כמ"ש דאפי' אור צח כו' אוכ"ם הוא לגבי עילת העילוי, ושיר כפול"ל הוא בחי' העלאו' דחו"ב שנק' שירי"ם ושיר משולש דחב"ד כו' וכמו שאמר חכמו' הוא נק' שיר כפול דח"ע ות"ת כו').

מאמרי אדמו"ר האמצעי בראשית ע' פה ואילך

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

ז

והנה עד"ז בעבודה בענין רבות מחשבות דנה"ב הטורדים את נה"א הנה אחר הבירור ותרם התיבה כו' זהו ענין ט"ו וי"ן דאמת ויציב שהם נגד ט"ו שיר המעלות ט"ו שבחים דישתבח שהם המשכת בחי' י"ה לבחי' הנפש אלקית וכענין שלהבת יה הנז' לעיל.

אוה"ת בראשית ח"ג תרי, א

כ"ק אדמו"ר מהר"ש

ח

ועמ"ש מענין חכמות בחוץ תרונה בתו"א פ' יתרו בד"ה זכור את יום השבת, ופי' תרונה לפי שכל העליות הוא ע"י השיר כנודע מענין יוצאין בשיר כו', וזהו ענין שיר המעלות לשון עליי' הוא ע"י השיר ולכן יש ט"ו שיר

המעלות שהיו אומרים בעת שהיו מביאים מים מן המעיין לנסך ע"ג המזבח כו' שהוא ע"ד עליות מים תחתונים לשרשן ומקורן כו' שזהו ע"י השיר (ועמ"ש ע"פ כמים הפנים לפנים כו', שכמו"כ ניסוך המים הי' להמשיך בחי' כמים הפנים כו', וזהו ושאתם מים בששון) ועמ"ש בד"ה את שבתותי תשמרו בפי' בורא קדושים כו' שיש הרבה בחי' חכמה זו למעלה מזו חכ' דאצי' חכ' סתימאה חכ' דעקודים כו'.

סה"מ תרכ"ז ע' רמד

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

ט

וזהו חכמות בחוץ תרונה שהוא בחי' שיר וכל העליות הוא בשיר וכמ"ש כל בעלי השיר יוצאים בשיר ונמשכים בשיר שקאי על עולמות המלאכים וכמו שאמר דוד שיר המעלות שהמעלות הוא בשיר וזהו תרונה והיינו שח"ע כמו שהוא בהתכללות ח"ת נעשה בהם בחי' העלאה דהנה אפי' בחי' ח"ע הוא בחי' חכ' דא"ק כו' וזה יהי' לע"ל ביום שכולו שבת כו'.

סה"מ תרנ"ח ע' רמז

כ"ק אדמו"ר מהורי"צ

י

דהנה ידוע דדרגא דדוד הוא בחינת מל', ומעלות דוד הוא עליית המל', ושיר המעלות, כי כל עלי' ועלי' הוא ע"י שיר וזמרה, דשיר פירושו עיגול, כמאמר (שבת פ"ה משנה א') וכל בעלי השיר יוצאים בשיר ונמשכים בשיר, וכן בענין הזמרה הרי השיר מעורר ומגלה כל הכחות כאחד, וזהו שיר המעלות דכל עלי' הוא ע"י שיר וזמרה, והיינו דעליית המל' הוא ע"י שבת אחים, שהוא קירוב והתאחדות הנשמות השייכים זל"ז.

ד"ה שיר המעלות תרצ"ב

כ"ק הרה"ג והרה"ח וכו' המקובל מוהר"ר לוי יצחק

יא

הנה שיר הוא מצד הגבורות והוא העלאה מלמטה למעלה, כמו הלויים שהם בחי' גבורות שהיו משוררים (השרו"ן גי' ב"פ מנצפ"ך ע"ה) הוא העלאת הגבורות במל' מלמטה למעלה דרך קו האמצעי שלה. היינו שעולים הגבורות

מיסודה לתפארתה ומתפארתה לדעתה ומדעתה לכתרה, שע"ז נגדלים תפארתה דעתה וכתרה בהג' חצאי כ"ד שמגוף הת"ת דו"א, ונכנס הרביעי האחרון דהחצי שלישי אור דת"ת בכתר מל', זהו שמשבחת למלכא עלאה הוא לת"ת דו"ט בכדי שיתגדלו תפארתה דעתה וכתרה בהג' חצאי כ"ד דת"ת ויכנס בכתרה הרביעי דחצי שלישי אור דת"ת.

לקלו"י הערות לזהר ח"ב ע' שכד ואילך

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

יב

עפ"ז יש לבאר גם המשך דברי המדרש¹ – "ומה הי' אומר (כל כ' שנה שלא שכב בביתו של לבן), ט"ו שיר המעלות שבספר תהלים . . שיר המעלות לדוד לולי ה' שהי' לנו יאמר נא ישראל², ישראל סבא":

לכאורה אינה מובנת שאלת המדרש "ומה הי' אומר" (מה עשה יעקב בלילות שלא שכב בבית לבן) – הרי הי' עסוק בשמירת צאן לבן?

אלא – כאמור – שבשביל שמירת צאן לבן בודאי לא הי' יעקב מוסר נפשו שלא לשכב כל כ' שנה, כי אם, בשביל בירור ניצוצות הקדושה שבבית לבן.

ועל זה שואל המדרש "מה הי' אומר" – באיזה כח פעל יעקב את עבודת הבירורים, שלא זו בלבד שהענינים התחתונים של לבן הארמי לא פעלו ירידה אצלו, אלא אדרבה, שהעלה אותם לקדושה?

והמענה לזה – "ט"ו שיר המעלות שבספר תהלים . . לולי ה' שהי' לנו גו" – בכחו של הקב"ה, כולל גם "שיר המעלות גו' מאין יבוא עזרי"י³, שהרגיש שבכחות עצמו ("מיט אייגענע כחות") אי אפשר לפעול מאומה, ורק "מאין" – שמורה על ביטולו לגמרי – "יבוא עזרי"י⁴, "עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ"⁵, שנמשך לו העזר של הקב"ה בעבודת הבירורים, שמגלה בעבודתו שהקב"ה הוא בעה"ב לא רק בעניני שמים, אלא גם בעניני ארץ, בענינים התחתונים של חרן ("חרון אף של מקום בעולם"⁶), בעולמו של לבן הארמי.

(1) ב"ר פרשתנו פצ"ג, ו.

(2) שם, ז.

(3) פרשתנו מד, לב ובפרש"י.

(4) ראה תו"א פרשתנו מד, א. ושם ר"פ ויחי. ובכ"מ.

(5) בהבא לקמן – ראה "פתח דבר" ל"מאמר" שי"ל "בקשר עם סיום אמירת קדיש" (סה"מ תשי"א

ע' 158). וש"נ.

(6) ראה גם שיחת ט' טבת.

ז. והנתינת כח לכל זה – הנהגתו "כל י"ד שנה שהי' טמון בבית עבר" ש"לא שכב" מפני שהי' עוסק בתורה:

במשך י"ד שנה שהי' טמון בבית עבר שהוקדשו ללימוד התורה יומם ולילה עד ש"לא שכב" – פעל יעקב בעצמו שכל מציאותו וכל עניניו, גם עניניו הגשמיים, יהיו חדורים בקדושה ואלקות, עד שנעשה מרכבה לאלקות, כמארז"ל "האבות הן הן המרכבה", וכמבואר בתניא⁹ ש"כל אבריהם כולם היו קדושים ומובדלים מעניני עוה"ז, ולא נעשו מרכבה רק לרצון העליון לבדו כל ימיהם".

ובכח זה הי' יכול לצאת לעבוד עבודתו כל כ' שנה שהי' בבית לבן בבירור עניני העולם – שגם בהיותו בבית לבן "הי' אומר ט"ו שיר המעלות", "מאין יבוא עזרי", "עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ", כאמור, להחדיר אלקות גם בעניני העולם.

ש"פ וישב תשי"א⁹

(7) שער הכוונות ענין הקדיש. פע"ח שער הקדשים. סידור האריז"ל לפני עלינו. הובא בשירי ברכה יו"ד ס"ס שעו.

(8) ברכות ומ"ק בסופן (נת' בלקו"ש ח"ד ע' 173 ואילך).

(9) הנחה בלתי מוגה.

יג

אודות הזמן שהי' יעקב בבית לבן – איתא במדרש: "מה הי' אומר ט"ו שיר המעלות שבספר תהלים הי' אומר, הה"ד לולי ה' שהי' לנו יאמר נא ישראל, ישראל סבא".

וזהו הקשר המיוחד לשמחת בית השואבה – כפי ששנינו בנוגע לשמחת בית השואבה: "חמש עשרה מעלות היורדות מעזרת ישראל לעזרת נשים, כנגד חמש עשרה שיר המעלות שבספר תהלים, שעליהם לויים עומדים בכלי שיר ואומרים שירה" (לשמחת בית השואבה).

מעייני הישועה ס"ע 1107¹

(1) הנחה בלתי מוגה – משיחת ליל ג' דחג הסוכות תשמ"ו.

קכה, א – כהר ציון גו'

הרב המגיד

יד

על הר גבוה עלי לך. האבות נקראים הרי"ם אך יש ג' מיני אהבות. א' אהבה שבאה מחמת עובדות שרואה אחד שעשה כלים יפים ומפוארים ואוהבו בשביל זה. ואהבה ב', הבאה מכח דיבורו היפה. והג' אהבה מחמת חכמתו שהוא חכם ובינה ליכא ובה הלב מבין וקשה הא בינה היא מהמוחין והם בתלת חללי דגולגלתא אך היסודות פירוש התקשרות דתריין ריעין דלא מתפרשין מתפשטין עד החכמה כנודע לכן ההבנה הוא בלב כי שם היא מקבלת ממדריגה עליונה מקדמות השכל וצדיק נקרא ציו"ן כמ"ש רשב"י ע"ה אנא סימנא בעלמא פירוש כי הצדיק במעשים טובים שלו עושה רושם למעלה וגורם תענוג בעולמות עליונים למשל האבות היו עושים בבארות ומקלות אותם הפעולות שנעשים בתפילין נמצא כי כשאבות עושים הפעולה הנזכר עיקר התקשרות שלהם היה בעולם המחשבה על דרך משל כשראה הבאר נזכר (נ"א: ניכר) במנקור מים חיים בנהר יוצא מעדן נמצא כי המחשבה היא הר גבוה והעובדות הם ציון לזה וגם יותר למעלה יכולים לעשות רצון ויכולים לעשות מדבר רע טוב כמו שמצינו אצל רשב"י ע"ה שהיה מדכי שוקי דטבריא פירוש שוקי הם מדריגות תחתונות והעלם למעלה.

אור תורה טשכ"ה

כ"ק אדמו"ר הזקן

טו

כשהמל' במקומה באצי' היא נק' ציון. כי ציון מל' סימן וחותרם לפי שאז היא מקבלת כל האורות שלמעל' ממש הנמשכים בז"א בבחי' יסוד דילה נקודת ציון כו'. דהיינו בחי' תומ"צ. כי עיקר בחי' מצוה הוא במל' שהרי על ידה בא לידי גילוי בפו"מ כו' שביאור המצוה איך ומה היא הוא בז"א וקיום המצוה היא במל'. וכגון ענין קדש לי כל בכור שהביאור הוא ענין התלבשות חכמה כו'. והקיום בפו"מ הוא ע"י קלף הגשמי והנחה על היד והראש כו'. ולכן הוא בחי' ציון וחותרם שנחקקים בה כל האורות עליונים בחי' חכמה שבקדש לי כל בכור כו' נמשך ע"י הקיום בפו"מ. וזהו ענין מצות צריכות כוונה שהמצוה היא הקיום בפו"מ והכוונה הוא בחי' האורות עליונים הנמשכין כו'.

תו"א בראשית לח, א

טז

והנה בבחי' ציון כתיב כי שם צוה ה' את הברכה (בתלים סי' קל"ג) וכמ"ש באדר"ז (דרצ"ו ב' ודרצ"ג סע"ב) ובכ"ו צו (דל"א א') הרי שבחי' ומדרגת ברכה הנ"ל והוא פנימית הלב שלמעלה מבחי' אהבה זהו בחי' ציון. ועמ"ש מענין פנימית הלב בד"ה ביום השמיני שלח שע"ז נאמר וקדם צרתני ועמ"ש בביאור ע"פ אחת היא יונתי בענין בכל מאדך וכן פי' האריז"ל הובא בספר זהר הרקיע (דקכ"ב א') שבחי' ציון הוא בחי' ממעמקים קראתיך כו'. והובא דבריו בסה"מ סי' קנ"ו ועמ"ש בד"ה לבבתני בפי' ברוך שיש בו שני פירושים כו' וב' פירושים ההם זהו ענין ברוך וענין ברכה והנה אורייתא מחכמה נפקת הוא בחי' ברוך לכן ציון שהוא בחי' ברכה במשפט תפדה דהיינו על ידי הלכות התורה כו' ועמ"ש בד"ה רני ושמחי בענין מ"ש גבי יוסף ויקראו לפניו אברך שהוא ג"כ בחי' ברוך וברכה מבואר בלק"ת פ' ויצא ציון גימטריא יוסף כו' וע' בפ' בשלח (דנ"ה ע"ב) ע"פ בשוב ה' ציון ובפי' הרמ"ז שם ובפרשה במדבר (דקי"ח א') ע"פ יברכך ה' מציון.

לקו"ת דברים א, ג

יז

הענין ע"ד המבואר במ"א ע"פ שבחי ירושלים את הוי' הללי אלקיך ציון דלכאורה קשה הרי ציון הוא פנימיות דירושלים ולמה נזכר גבי ירושלים שם הוי' וגבי ציון שם אלקים. אך הענין דהנה כתיב ישמח ישראל בעושי בני ציון יגילו במלכם ומבואר במ"א בד"ה שוש אשיש בהוי' ותגל נפשי באלקי דבחי' גילה היינו כמו שכתוב וגילו ברעדה כו' והיא בחינה גבוה יותר מהשמחה וכמ"ש ג"כ בד"ה וידעת היום כי התכללות האהבה והיראה מחמת הגילוי מבחי' והנורא אל עליון כו' וגם הגילה היא השמחה שבבחי' פנימיות הלב ועלמא דאתכסיא וכענין לוחות אחרונות שניתנו בחשאי. והנה כדי שיומשך הגילוי מבחי' והנורא אל עליון בבחי' פנימית עד שיומשך מזה בחי' וגילו ברעדה זהו ע"י גבורות וצמצומים דוקא ועמ"ש"ל סד"ה ויקח קרח בענין חוטי הציצית וזהו תגל נפשי באלקי שהוא בחי' שם אלקים בחי' צמצום וגבורה ובאמת בחי' אלקים זה היינו כמ"ש והיה הוי' לי לאלקים כמ"ש מזה בד"ה שובה ישראל גבי יוהכ"פ וזהו הללי אלקיך ציון וכדי להמשיך בחי' זו זהו ע"י בחי' משפט היינו להיות ביטול רצון וצמצום שיצמצם את עצמו להיות קדש את עצמך במותר לך כמ"ש בד"ה ולא אבה הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם וזהו בחי' משפט שעושה האדם בנפשו שלא לימשך אחר המותרות וכמארז"ל צדיקים יצר טוב שופטן. והיינו ג"כ ע"י עסק התורה שנק' משפט וזהו ציון במשפט תפדה שלהיות בחי' ובני ציון יגילו וגילו ברעדה זהו ע"י בחינת

משפט הנה"ל ועסק התורה כי אם אין חכמה אין יראה וכמ"ש בד"ה וידבר אלקים כו' אנכי כו' וגם כי המשפט לאלקים הוא להיות הללי אלקיך ציון וכנ"ל ועמ"ש בד"ה ה' לי בעוזרי שכדי להיות הקליטה בנפש האלקית הוא ע"י למען דעת עמי הארץ לשבור תאות נפש הבהמית והגוף המסתירים ומונעים הקליטה בנה"א שהיא בחינת ציון.

לקו"ת דברים א, ג

כ"ק אדמו"ר האמצעי

יח

כידוע דבחי' ציון הוא בחי' עצמיות התקשרות המקבל אל המשפיע בהעלאת מ"ן תמיד בלי הפסק וביטול כלל לעולם וזה מורה על בחי' עצמות ע"כ התקשרות עצמות מכל עצם אינו משתנה ולא יתחלף ויעבור לעולם כו'. וז"ש כי בחר ה' בציון דוקא ונקודת התקשרות עצמות ששרשה מעוררת עצמית בחירתה למעלה מן הטעם להיות אווה למושב לו בציון דוקא שיהי' לו דירה בהם דוקא כנ"ל.

פירוש המלות קה, ד

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

יט

ובמא"א אות צ' סט"ו ציון כו' גימט' ה"פ אל כי כל החמשה פרצופים (שכנגדם חמשה חומשי תורה ע' לק"ת ס"פ פנחס סד"ה קדש ישראל לה') שוכנים בציון ומתייחדים שם. וה' שוכן בציון עכ"ל וזהו אוה למושב לו שגם האלף הרומוז לכתר שהוא פרצוף החמישי מלמטה למעלה, נמשך בציון כו' ולכן נק' בחי' זו קדש הקדשים, ע' זח"ג דרצ"ו ע"ב, וע' במד"ר ר"פ קדושים, ונגד ה' פרצופים הנ"ל נאמר הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד ה' עליות המל'

יהל אור ע' תרטב

כ

בנה שלמה הבית בחדש זיו כי הוא בית עולמים להיות יחוד זו"נ ונק' הר ציון שמשם הושתת העולם כי יסוד מקור הנוק'.

אוה"ת במדבר ח"ב ע' שסז

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

כא

דציון הוא בחי' פנימיות הלב, כי ציון הוא ל' סימן וכמו ציון המצויינת, ונש"י נק' ציון להיותם בחי' ציון וסימן על אוא"ס ב"ה, דהנה כתי' ששם עלו שבטים כו' עדות לה' הרי נק' הנשמות עדות וכן המצות נק' עדות וכמ"ש בדרך עדותיך כו', והנה עדות אינו שייך על דבר הנראה ונגלה ואפי' על דבר דעבידא לגלויי אינו שייך עדות כ"כ כ"א על דבר הנסתר ונעלם צריכים עדות, ולמעלה היינו בחי' אוא"ס הסוכ"ע שזהו מה שסתום ומופלא כו', ובחי' זו נמשך ע"י המצות וכידוע דמצות הן רצה"ע שזהו בחי' אוא"ס הסוכ"ע כו', ולכן נק' המצות עדו"ת מאחר שע"י נמשך בחי' אוא"ס הסוכ"ע וכמו"כ הוא מה שנש"י נק' עדות זהו מה שיש בנש"י בחי' הרצון פשוט שלמעלה מטו"ד ויש בהם כח המס"נ למסור נפשם על ה' כו' זהו עדות על עצמות אוא"ם הסתום ונעלם כו', דמה שיש בהם הכח דמס"נ זהו באמת מפני ששרשם הוא מבחי' עצמות אוא"ס והם מקושרים בעצמות כו' וכמ"ש במ"א, וזהו"ע ציון דקאי על בחי' הרצון פשוט שיש בנשמות שזהו בחי' ציון וסימן כו'.

סה"מ תרס"ח ע' י

כב

וזהו מה שנקודת הנפש נק' בש' ציון וכמ"ש ציון במשפט תפדה כו', כי ציון הוא ל' סימן דהיינו כמו שעושים רושם וציון מהבנין שיבנה דאע"פ שהרושם אינו מערך הבנין אך עכ"ז הוא רמיזא עליו ממש, ועד"ז הוא שמעהמ"צ הן עדות ורמיזות להמשכת אוא"ס, וכן בחי' אהבה מסותרת שיש בכאו"א כו' זהו בחי' ציון ורמיזא לבחי' הכתר שלמעלה מהחכ' כו', שע"י רמיזא זו נמשך ונתפס בחי' האוא"ס דלית מח' תב"כ כו'.

סה"מ תרס"ט ע' קעז

קכה, אב – שִׁיר הַמַּעֲלוֹת הַבְּטָחִים בַּה' בְּהַר־צִיּוֹן לֹא־יִמוּט.
יְרוּשָׁלַם הָרִים סָבִיב לָהּ וְה' סָבִיב לְעַמּוֹ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם

כג

"הבוטחים בהוי' – לא ימוט"

א. בפסוק "שיר המעלות הבוטחים בהוי'", צריך להבין: א) מהו הדיוק
"כהר ציון לא ימוט", הרי כללות מין הדומם הוא באופן ד"לא ימוט", כמ"ש
"הארץ לעולם עומדת", ומהי ההדגשה "כהר ציון"?

ב) מהי ההוספה במשל – "ירושלים הרים סביב לה" לנמשל – "הוי' סביב
לעמו מעתה ועד עולם", הרי גם לולי ההקדמה של "ירושלים הרים וגו'", מובן
ש"הוי' סביב לעמו"?

ג. והביאור בזה על פי המבואר בחסידות¹ ש"ציון" ו"ירושלים" הם ב'
דרגות: "ציון" היא בחינת הפנימיות ד"ירושלים", ו"ירושלים" היא בחינת
חיצונית. וענינם בנפש האדם: "ציון" קאי על פנימיות הנפש, "ציון" מלשון
"סימן"², כמו⁴ "הציבי לך ציונים", ו"אנא סימנא בעלמא"⁵. ו"ירושלים" קאי על
חיצונית הנפש.

ומכיון שעיקר מציאות ישראל היא פנימיות נפשם, לכן נקראים בלשון
"ציון", כמ"ש "לאמר לציון עמי עתה".

והביאור בזה, "הבוטחים בהוי'" – לשון הוה הוא שתמיד בוטחים בהוי'
שימלא כל צרכם בגשמיות. היינו, שלא רק סומכים על הקב"ה, שאיך שיעשה
יהי' גם זו לטובה", ו"כל מה דעביד רחמנא לטב עביד"⁸, כי זה אינו קשור
לביטחון בהוי'. אלא "בוטחים בהוי'" הוא שיש להם וודאות מוחלטת שהקב"ה
ימלא כל צרכיהם בגשמיות⁹.

(1) קהלת א, ד.

(2) סה"מ תרס"ח ע' י. תרס"ט ע' קעז. ובכ"מ. וראה "תהלות מנחם" על מזמור קמז, יב.

(3) ראה יחזקאל לט, טו. עירובין נד, סע"ב. לקו"ת דברים א, סע"ב ואילך.

(4) ירמ' לא, כ.

(5) זח"א קכה, רע"א.

(6) ישע' נא, טז. וראה ירושלמי תענית פ"ד סה"ב. מגילה פ"ג סה"ו. ראה ד"ה ציון במשפט

תשל"ה (סה"מ מלוקט א' ע' קנא ואילך).

(7) תענית כא, א. סנהדרין קה, סע"ב.

(8) ברכות ס, ב. וראה לקו"ש ח"ב ע' 393 ואילך ביאור ב' הלשונות.

(9) ראה לקו"ש חל"ו ע' 3 ואילך עיי"ש.

וזהו הפירוש כאן "כהר ציון" – שבחינת "ציון" שבישראל, פנימיות הנפש, היא אצלם באופן של "הר": (א) שנראה בגילוי. (ב) והוא מקום גבוה שממנו ניתן לשלוט על כל השטח שלמטה¹⁰. ואז הם במעמד ומצב של "לא ימוט" – שלא חסר להם כלום בפועל ממש. כי פנימיות נפשם מאירה בגילוי וברוממות, וכשם שבה אין שינויים כך גם בכוחותיהם הגלויים אין שינויים.

וכששואלים אותם, כיצד אפשר להיות במעמד ומצב כזה נעלה, הרי באופן טבעי יש באדם שינויים מעבר להוה ולעתיד? הם עונים, שזהו מפני שהם "כהר ציון".

ג. וממשיך בכתוב "ירושלים הרים סביב לה וה' סביב לעמו מעתה ועד עולם". והפירוש בפסוק הוא¹¹ "כמו ירושלים שההרים מסבבים לה (וקשה להגיע אלי' כדי לפגוע בהם ח'"), כן ה' סביבות עמו הבוטחים בו להגן עליהם עד עולם".

ידוע¹² שכל ענין בגשמיות משתלשל מענינו ברוחניות, ואם כן הסיבה לכך שבכוחם של ההרים להגן על ירושלים בגשמיות (שהוא ענין שאינו נמצא בהרים מצד עצמו), הוא מפני שברוחניות הענינים יש בהם עילוי לגבי ירושלים עצמה.

ולכאורה זהו תמוה, הרי ההרים הם מחוץ לירושלים, ואין בהם קדושת ירושלים, ואיך בכוחם להגן על ירושלים?

והענין בזה, מבואר בחסידות¹³ המעלה בקדושת בית המקדש לגבי המשכן הוא: שקדושת המשכן להיות בהעדר קביעות (מחמת נסיעתה עם בני ישראל במ"ב מסעות), לא חדרה בה קדושה במקום, וכן לא בדברים השייכים לדומם. משא"כ קדושת בית המקדש להיותה במקום קבוע חדרה בה קדושה במקום, ולכן ה' בנוי מאבנים ולא רק מצומח (עצי שטים) ומחי (יריעות וצמר), כי הקדושה התלבשה בגדרי המקום, ומצד זה גם בדומם יש קדושה. ואדרבה, בדומם היא באופן גבוה יותר, להיות שכל הגבוה יותר יורד למטה יותר¹⁴.

ועל דרך זה יש לומר בנוגע לחומת ירושלים, שאף שהיא רק מסביב

(10) ראה פרש"י ברכה לג, כז.

(11) מצו"ד. וראה ראב"ע כאן.

(12) ראה תניא רפ"ג.

(13) ראה תו"א ויגש מג, ג. ולקו"ש ח"ו ע' 17 ואילך. וש"נ.

(14) ראה אוה"ת וארא ע' קסב ואילך. ע' ריד. לקו"ת שה"ש כג, א. ובכ"מ.

ומחוץ לירושלים, בכל זאת כיון שהיא באופן של "הר" שניכרת מציאותו בגלוי וברוממות כנ"ל, יש בכוחה להגן על ירושלים¹⁵.

ד. כמו כן הוא בעבודת האדם לקונו, מבואר בכמה מקומות¹⁶ שגם באדם יש ד' בחינות דומם צומח חי מדבר: בחינת צומח – מדות, בחינת חי – כח הדיבור, ובחינת דומם – מעשה, ביטול, כמ"שי' "ונפשי כעפר לכל תהי'". והעבודה שבבחינת דומם היא בהתחלת עבודת היום, כאשר ניעור משנתו ואומר "מודה אני לפניך"¹⁸, ללא רגש שבלב ושכל שבמוח (ולא כמו הביטול שבשמונה עשרה¹⁹, כשעומד "כעבדא קמי מרי"²⁰, שביטול זה הוא לאחרי פסוקי דזמרא וכו', שהיא עבודה שעל פי הבנה והשגה, בחינת צומח וחי²¹). ודרגה זו²² קשורה עם דרגה הכי עליונה בעבודה, להיות שקבלת עול מלכות שמים (בחי' הדומם), היא תכלית כל העבודה כולה, כמ"ש²³ "ויצונו הוי' לעשות את כל החוקים האלה (כדי) ליראה את הוי' אלקינו".

וזהו "ירושלים הרים סביב לה וה' סביב לעמו מעתה ועד עולם": "ירושלים" – על שם ירא שלם²⁴, שלימות היראה²⁵, יראה עילאה²⁶. "הרים סביב לה" – בכל עבודה של בחינת "הרים" – גילוי והתרוממות כנ"ל (ס"ב), קשורים לבחינת יראה. ואפילו כשנמצאים בדרגא תחתונה שביראה, יראה תתאה, הרי זה קשור עם בחינת יראה עילאה²⁷. והעבודה היא כראוי, בתוקף נצחי – "בל ימוט", כי "הוי' סביב לעמו מעתה ועד עולם".

ה. ובפרטיות יותר, ענין הנ"ל קשור לעבודה של לימוד התורה: "ירושלים" קשורה ל"דבר הוי' מירושלים"²⁸, להר המורי' שממנו יוצא הוראה²⁹ – תורה

(15) ראה אוה"ת יתרו ע' תתקסה. המשך מים רבים תרל"ו בסופו (ר"ע רלו). סה"מ תרע"ח ע' מט ואילך. סה"מ תרצ"ט ר"ע 77.

(16) תו"א שם מד, א.

(17) נוסח התפלה בשמו"ע.

(18) ברכת השחר.

(19) ראה לקו"ת נשא כ, ג.

(20) שבת י, רע"א. וראה רמב"ם הל' תפלה פ"ה ה"ד.

(21) ראה ד"ה אני לדודי תשי"ב ותשט"ו בענין מודה אני ובד' שלבי התפלה.

(22) תניא רפמ"א.

(23) ואתחנן ו, כד.

(24) ראה בר' פנ"ו, י. תוד"ה הר – תענית טז, א.

(25) ראה לקו"ת ראה כט, ד. דרושים לר"ה ס, ב. שה"ש ו, ג. ובכ"מ.

(26) סידור הערה לתיקון חצות (קנב, ב).

(27) בהמשך שיחה זו מבואר הענין. עיי"ש.

(28) ישע"י ב, ג.

(29) תענית טז, א. ירושלמי ברכות פ"ד סה"ה.

לכל ישראל. "הרים סביב לה" – לימוד התורה צריך להיות מסובב בתנועה של יראה וביטול.

ולא זו בלבד שההקדמה וההכנה ללימוד התורה צריך להיות באופן של יראת שמים, לדעת שזוהי תורת ה'³⁰, כתוכן ברכת התורה "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו . . . נותן התורה". אלא עוד זאת, גם בעת הלימוד עצמו, כאשר מונח בשכל התורה ומתייגע בשכלו להבין את שכל התורה, הנה גם אז הוא חדור ביראה וביטול³¹.

ועל ידי זה לימודו הוא גם כן באופן המתאים, כמאמר רז"ל³² "והוי' עמו³³ – שהלכה כמותו בכל מקום", כי כאשר הלימוד הוא באופן של "יראה מאד לנפשו אולי לא יכוון ח"ו לאמיתתו של הדבר . . . מוציא כוחות חזקים יותר, שנותן נפשו ביותר על עצם הטעמים והסברות כו', ועל ידי זה מכוון לאמיתת של דבר כו'³⁴.

וכמבואר בחסידות³⁵ שענין זה נעשה על ידי עבודת התפלה כדבעי, שמכניסה רגש של יראת שמים בהתחלת עבודת היום, וממנה נמשך לכל היום כולו, גם לזמן הלימוד.

ויהי רצון שמהלימוד הנ"ל נזכה כבר לקיומם בפועל ממש, ועד שזוכים לבוא בגשמיות ל"ירושלים הבנוי"³⁶, ורואים את ה"הרים סביב לה" בגאולה האמיתית והשלימה, במהרה בימינו ממש³⁷.

תהלות מנחם עה"פ

(30) ר"ן נדרים פא, א. ב"ח או"ח ס' מ"ז.

(31) המשך תרס"ו ע' תו. ע' תכ ואילך.

(32) סנהדרין צג, ב.

(33) שמואל-א טז, יח.

(34) תרס"ו שם.

(35) ראה קונטרס עץ החיים בתחילתו.

(36) ל' הכתוב תהלים קכב, ג.

(37) משיחת כ"ף מרחשון ה'תשמ"ה.

קכה, ב – ירושלים הרים סביב לה זה' סביב לעמו מעתה
ועד-עולם

האריז"ל

כד

וכנראה שארץ המוריה הוא מקום ששמו כן, ושם הרים הרבה, והיה אומר לו לילך אל אחד מן ההרים. והכוונה, כי חג"ת נה"י דזכורא כולם נקראים הרים, והמיוחד שבהם הוא היסוד, וז"ש על אחד ההרים המיוחד, ולא אמר אחד בסגו"ל, אלא אחד בפת"ח. ועוד, שהוא אחד הכולל את כולם, שכל האורות שבכולם מתקבצים בו. ונקרא ארץ המוריה, משום דיסוד אבא, שהוא תורה, לשון הוראה לשון מוריה. מתגלה שם. וז"ש (ישעי' ב' ג') כי מציון תצא תורה, דהיינו יסוד דאימא, שהוא החמשים שערים, ואלו הם שערים המצויינים בהלכה, שהיא נוקבא דז"א הנקראת הלכה, משם מיסוד דאימא, תצא תורה, שהוא יסוד דאבא. ודבר ה', שהוא דיבר דבר גלוי, כי כל אמירה בז"א ודיבור בנוקבא, זה יוצא מירושלים, שהוא יסוד דרחל, ורחל נקראת (תהלים קכ"ה ב') ירושלים הרים סביב לה, שהם ו"ק דז"א, הנק' הרים כדאמרן, שהם סביב לה, וא"כ דבר ה' שהוא דבר גלוי, הדבור יוצא מירושלים, שהיא עלמא דאתגלייא.

ספר הליקוט' בראשית פ' וירא

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

כה

ב ירושלים הרים סביב כו' סביב. רבות בשלח' פ"כ קרוב לסופה קל"ח א'
ע"פ ויסב אלקים מהו ויסב שהקיפן כו' לע"ל כן שכך דוד אומר

פיענוח:

א מהו ויסב, שהקיפן הקדוש ברוך הוא, כשם שהוא אומר (זכריה ב, ט): ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב. וכגון רועה שהיה רועה צאנו וראו זאבין באין על הצאן והיה סובב את הצאן שלא יזוקו. כך בשעה שיצאו ישראל ממצרים היו אלופי אדום ומואב וכנען ועמלק עומדין ונותנין את העצה היאך לבא על ישראל, כשראה הקדוש ברוך הוא כך, סבב אותן שלא יבואו עליהם, שנאמר: ויסב אלהים את העם. ולא בעולם הזה בלבד אלא לעתיד לבוא כך, מנין, שכך דוד אומר (תהלים קכה, ב): ירושלים הרים סביב לה זה' סביב לעמו. דבר אחר, ויסב אלהים את העם, מכאן אמרו רבותינו אפלו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב, שכך עשה להם הקדוש ברוך הוא, שנאמר: ויסב אלהים.

מדרש רבה פרק כ' קל"ח א'

ירושלים כו' וה' סביב לעמו. מ"ע אופן ל"ט:

יהל אור עה"פ

פיענוח:

ב ראה משה שמואל הנביא שיבוא ויתקן כ"ד משמורות של כהונה, כ"ד משמורות של לוי"ה, וכ"ד מעמדות (תענית כ"ז ע"א). רצה משה ליכנס לארץ ישראל ולתקן אותם. זה נרמז בפסוק ראשון ר"ת "ואתחנן אל ה' בעת ההיא, שהם סוד ואיב"ה אשית בינך ובין האשה (בראשית ג' טו), שהם כ"ד דיני דמסאבותא שהביאה הנחש בשעה שקלקלה בנפש אדם באכילת עץ הדעת, וחזרו ונערו ישראל בשעת העגל, גם במעשה מרגלים כנרמז בפסוק "ופגריכם אתם יפלו במדבר הזה (במדבר יד לב), "וישלח ה' בעם את הנחשים (במדבר כא ו), וכן בעון שטים שגרם בלעם הרשע להפיל כ"ד אלף מישראל (במדבר כה ט), ואין לך כל פקידה שאין בה אחד מכ"ד בהכרע ליטרא של עגל כדאיתא בחלק (סנהדרין ק"ב ע"א), ולכן בא שמואל ותיקן כנגדו כ"ד משמורות לתקן כ"ד זיני מסאבות, ובא שמה עתה להתפלל והתחיל בשם של אדני שהוא סוד כ"ד צרופי אדני, לתקן אותה בכ"ד משמורות כהונה לוייה וישראל. ועל זה אמר מאחר שאתה החלות להראות לי ג' דרגין אלו שנחלקו ישראל לג' חלקים, והם ג' מחנות את גדלך הם הכהנים, כמו שנאמר אתם תהיו לי ממלכת כהנים (שמות יט ו), ואת ידך החזקה כנגד לויים, כמו שאמר תמן וגוי קדוש (שם), דאיתמר (במדבר) וקדשת את הלויים, אשר מי אל בשמים ובארץ דרגא דישראל שהם כלולין מתרין סטריין, כמו שאמר אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל (שמות שם), ישראל דייקא, הרי החלות להראות לי ג' דרגין אלו, לכן אעברה נ"א נוטריקון נר "אלהים" נשמת "אדם (משלי כ כז), שרוצה להעביר ולתקן אותיות נ"א, דהיינו "נפש" אדם שנתקלקלו בג' קטריין, כשאכנס לארץ ישראל שהיא נחלקת גם כן לג' חלקים, דהיינו ואראה את הארץ הטובה היא ארץ ישראל בכלל שהיא לקביל נפש, ההר הטוב הזה זה ירושלים, כמו שאמר ירושלים הרים סביב לה (תהלים קכה ב), ואחר כך הלבנון זה בית המקדש שהוא תיקון הנשמה, ואם כן ג' חלקים אלו יהיו לקביל כהן לוי ישראל, ואתקן כ"ד על כ"ד, בסוד ושמת כדכ"ד שמשותיך (ישעיה נד יב), מזה הטעם כ"ד תיבות בברכת ולירושלים בתפילת י"ח, ודוד במזמור (תהלים) כ"ד אמר שאו שערים ראשיכם, שהם לקביל כ"ד שערים שהם בירושלים, ואמר שלמה כ"ד רננות בשעת כניסת הארון כדאיתא (בשבת דף ל'), והן הן כ"ד פסוקים בתפילת שלמה, כל פסוק הוא כנגד שער א' שלמעלה, וסיום לבסוף (תהלים קלב י) בעבור דוד עבדך שהוא סוד אדני, שיש לו כ"ד צירופים שנחלקו לג' פעמים כ"ד, הוא סוד חסד אל (תהלים נב ג), כמו שאמר אשר מי אל שרמז על חסד אל, דהיינו כשיתקן כ"ד משמורת של כהונה וכ"ד של לוייה וכ"ד מעמדות של ישראל, בזה תיקן דרגא דאל שהוא סוד חסד אל, בהריגת ל"א מלכים יזכה לחסד א"ל. השיב לו הקב"ה רב לך, הרבה תקנות תקנת בלא זה. גם רמז במלת רב לך, דבר זה מוכן לאיש שהוא יותר גדול ממך, והוא שמואל שהוא שקול כמשה ואהרן (תנחומא קרח סי' ה'), שהיו שניהם כהנים ולא זכו לתקן הכהונה וכ"ד תכשיטי כלה, רק שמואל בקוראי שמו (תהלים צט ו), ר"ל בשם שלו שמואל נרמז מה שיתקן, שכן שמואל מורה על שמ"ו א"ל שהוא יתקן חסד אל, דהיינו ג' פעמים כ"ד שתיקן שמואל, הם בסוד חסד אשר עליו רמז משה אשר מי אל, ר"ל מה שעשה שמואל ששמו משותף בשם א"ל, רצה הוא לעשות עתה, לכן א"ל הקב"ה מאחר ששמואל שהוא שקול כנגד משה ואהרן, כדאיתא בשוחר טוב (מזמור א'), נמצא שהוא רב לך, לכן אל תוסיף, צו את יהושע שהוא יהרוג ל"א מלכים, וחזקהו לתקן שם של אל, אבל על כל פנים הוא ינחיל והוא יעבור אשר תראה ולא יותר:

מגלה עמוקות אופן ל"ט

כו

ויסב אלקים וגו'. ברבות קל"ח א' מ"פ בשלח מהו ויסב שהקיפן הקדב"ה כשם שהוא אומר ואני אהי' לה נאום ה' חומת אש סביב בזכרי' ס ב' כ"ו עד והן סביב לעמו, ד"א ויסב כו' לא יאכל עד שיסב שנאמר ויסב כו' נראה ענין עד שיסב שרשו ממ"ש עד קלקלך במסיבו כו' ענין הסב כו' דרך המדבר י"ל ע"ד סוב ודים לך זוהרי לצבי כו' על הרי בתר בשה"ש סי' בן י"ז, ועמ"ש מזה בפ' לך לך שהם טורי דפרודא, ופי' ודמה לך למהותך ועצמותך וזהו בחי' סוב לכ"ע ומזה נמשך הירידה גם על הרי בתר כמו באמ"צ אני ולא מלאך וע"י ירידה זו יה אח"כ העלי"י על הרי בשמים שהוא בחי' ריח מקיפים כו' וכמ"כ נאן מדבר העמים מקור יניקת החיצוני' לכן היו צריכים לנסוע במדבר דוקא כדי להכניע החיצונים ממ"ש בד"ה אלה מסעי כי יתרון האור נמשך מהחושך דוקא כמ"ש בזח"ב ס"ט תצוה, וכמ"ש ג"כ סד"ה כנשא יעיר קנו כמו הראי' מתלבשת דוקא בשחור שבעין כו' בירור שם ב"ן כו', וזהו מי זאת עולה מן המדבר עילויה מן המדבר כו', אך כדי שיוכל להכניע החיצונים צריך להיות ע"י ההמשבה מסוכ"ע שהמקיף מסמא עיני החיצונים וזהו ויסב שהקיפן כו' ועמ"ש ע"פ יסובבנהו יבוננהו וגו' שהוא המשכת מקיפים מבחי' סוכ"ע הנמשכים בימי הסוכות וע' בד"ה ביום השמיני שילח שבחי' מקיף זה נותן כח בהלב שלא יהי' נפרד כו' גם כמ"ש בד"ה כי תצא למלחמה אז תהי' על אויבך על דוקא מבחי' סוכ"ע כי עם קדוש אתה שמקבל מבחי' קדוש וסובב ושם אין להם יניקה, וע"כ עי"ן ונתנו ה' כו', ולכן ויסב אלקים את העם שהקיפן במקיפי' מבחי' סוכ"ע כדי שיוכלו לילך דרך המדבר ויהיו בבחי' על אויביך. גם י"ל פי' דרך המדבר כמ"ש לכתך אחרי במדבר אחרי היינו בחי' אתכפייא במ"ש בד"ה זכור דעמלק ועי"ז ממשיך מבחי' ויסב אלקים בחי' מקיפי' דסוכ"ע שנמשכים ע"י הביטול שבבחי' אתכפייא, כמ"ש בד"ה קחו מאתכם תרומה. ועו"ל בע"א, שמדבר היינו מ"ש לא ישב אדם שם בחיי מצחא ורצון שלמעלה מהשכל, ועמ"ש בד"ה והאיש משתאה לשון שממה בחיי מדבר והוא הביטול תה מחריש סייג לחכמה שתיקה כו' ע"ש וזהו ענין דרך המדבר ים סוף אשר קיים הוצרך להיות בשביל שיהי' אח"כ מתן תורה כמ"ש במ"א ובתורה נאמר ומדבר מתנה שנמשכה מבחי' מדבר הנ"ל בעטרה שעטרה לו אמו, ובקי"ס כתיב ואתם תחרישון למעלה מבחי' הדיבור וכענין שבת שארז"ל בקושי התירו לדבר כו', כי שבת עילאה למעלה מהחכי כ"א כתר וכמ"ש בד"ה את שבתותי תשמרו, והנה מצד הדבור ששרשו בחכמה וגם המדות שעפ"י חכמה הרי יש התחלקות קוין וא"כ ים ויבשה הם שני הפכים וכדי שיהי' קיים צריך להיות ע"י המשכה שלמעלה מהתחלקות ונקי טורי חשוכא, וז"ש ויהי הענן והחושך ויאר שהי' ההארה מטורי חשוכא אשר שם אין התחלקות וכשנמשך משם יכול להיות ים ויבשה וז"ש בת"א פ' בשלח סד"ה לסוסתי שכדי שיהי' קיים צריך להיות

המשכת אותיות מלמעלה מהחכמה דוקא וע' מזה ג"כ באות פ' בשלח בד"ה אז ישיר. וזהו ויסב כו' דרך המדבר ים סוף שכדי שיהי' קייס הוא דוקא ע"י שהסיבן דרך המדבר והיינו כמ"ש ברבות פ' בשלח ע"פ ולא נחם אלקים דרך ארץ, שלא נהג עמם כדרך כל הארץ, פי' כי דרך ארץ זהו סדר ההשתלשלות כי הנה כתיב בחכמה יסד ארץ אבא יסד ברתא איך שרש הנהגה זו מבחי' חכמה ומכמה נמשך ומשתלשל בבחי' הדיבור בהתחלקות כל בחי' בפ"ע, אבל הוא ית' לא נהג עמם דרך הנ"ל שהרי עשה מים יבשה וזהו ע"י דרך המדבר שלמעלה מהחכמה, ובחי' זו באדם זהו ענין ואתם תחרישון בחי' משתאה לה מחריש דבחי' משתאה לשון שממה ענין מדבר ונק' ג"כ קטנות שני בענין העמוד שבין ג"ע התחתון לג"ע העליון שהוא ביטול ההשגה ונק' קטנות ומים גבוה מגדלות ראשון שהוא ג"ע התחתון, ועד"ז קייס שש"פ נק' קטנות וגבוה מגדלות שלפניו כו', והיינו ענין ואתם תחרישון, גם יש להעיר לענין ויסב ע"ד מ"ש במ"א ע"פ המאמר פ' וירא דק"ט ע"פ והוא מסיבות מתהפך בתחבולותיו גם ע"פ מ"ש בענין עילת העילות וסיבת הסיבות שבחי' עילת העילות זהו ההמשכה שבבחי' ממב"ע הנמשך מהקו וחוט, וזהו ג"כ ענין דרך ארץ שהוא ענין הנוהג כסדר דרך כל הארץ, אכן זה שסיבן דרך המדבר הוא שלא כדרך כל הארץ כ"א מבחי' סיבת כל הסיבות שהוא סוכ"ע. וענין עד שייסב, י"ל כי הנה כתיב עד שהמלך במסיבו וי"ל שזהו כעין אגוסטוס יושב הנזכר ברבות בשלח פכ"ג וע' בזח"ג פ' אחרי דס"א סע"ב ולכן חייב כל אדם בהסיבה, ועיין עוד מענין ויסב ברבות ר"פ במדבר דר"ט ע"א.

במד"ר בשלח פ"כ, ירושלים הרים סביב לה וה' סביב לעמו, כמ"ש ויסב אלקים את העם כו'.

אוה"ת שמות ח"ב ע' שעב ואילך

כז

והנה ענין הפלא לשלם מדה כנגד מדה בדבר אשר זדו י"ל ע"ד עילת העילות וסיבת הסיבות דנתבאר במ"א עילת העילות מה שנמשך בסדר והדרגה ע"ד עילה ועלול, והוא מבחי' ממכ"ע, אבל סיבת הסיבות מד"ר פ' בשלח פכ"ב עתה ידעתי כי גדול כו' כי בדבר כו', מכירו הייתי לשעבר וביותר עתה שבמחשבה שחשבו לאבד את ישראל בה דגם הקב"ה שנאמר כי בדבר אשר זדו כו'. וז"ל האוה"ח ע"פ עתה ידעתי, פי' כי הגם שיש לעו"ג שרים גדולים ועצומים להלחם בעדם ולהרע לאויביהם וכל מרים יד כנגדם, ואעפ"כ לא יכוונו להנקם מן המנגדיים בדמיון המרד, משא"כ אלקי ישראל שיכוין למדוד במדה עצמה של המורד ועושה רשעה שקע שוקעיהם כו' עכ"ל.

וע' מענין השרים בזח"ב דנ"ח ע"ב ע"פ מי כמוך באלים ה', פי' אילים מלשון אילן והם ע' ענפים היוצאי' מאילן אחד רב ותקיף והם ע' שרים שחיותם הוא מז"א בסוד ואתה מחי' את כולם, ע"ד כי האדם עין השדה כו'. נמשך מבחי' סוכ"ע שהוא שלא כסדר הדרגה והשתלשלות, ומשם נמשך ע"ד סיבה, כענין ותסוב המלוכה ותהי לאחי כי מה' היתה לו, במ"א סי' ב' ט"ו, וכן כי היתה סבה מעם ה' למען הקים את דברו, במ"ב סי' י"ב ט"ו, ובמ"צ סבה ענין הקפת הדבר והגורם לה וכ"כ בספר השרשים, ובש"א סי' כ"ב אנכי סבותי בכל נפש בית אביך ת"י אנא גרמית, ורש"י פי' סבבתי דבר עד שבא לידי כך. וא"כ עד"ז ענין שהוא ית' נק' סיבת הסיבות, שמסבב דברים שלא כדרך עד שבא לידי כך שיקויים כפי רצונו ומשפטו ית' וכענין הנס דפורים וכמ"ש במד"ר באסתר ע"פ ותלו אותו ואת בניו על העץ, ובקדרה שבישל בה נתבשל, וכן ביתרו הוא אומר כי בדבר אשר זדו עליהם. ועמ"ש בזח"א פ' וירא דק"ט ע"פ והוא מסבות מתהפך בתחבולותיו איוב סי' ל"ז ונת' במ"א. ונמצא בחי' זו נמשך מלמעלה מסדר ההשתלשלות שמשם נמשך הסיבה, כי עילת העילות זהו שנמשך בסדר והדרגה, והסיבות אינן בסדר והדרגה כ"א סבה נפלאה, לכן זה נמשך מבחי' שלמעלה מסדר והדרגת ההשתלשלות אלא למעלה מההשתלשלות, והיינו מבחי' סוכ"ע. ועד"ז יש לפרש מ"ש ולא נחם אלקים דרך ארץ ר"ל שלא בסדר והדרגה כ"א ויסב אלקים מבחי' סיבת הסיבות מסוכ"ע. וה' סביב לעמו, ומזה נמשך חיוב ההסבה בפסח. ועמ"ש ע"פ יסובבנהו יבוננהו כו', והיינו שהמשכה זו באה מבחי' סובב כולהו עלמין, ג"כ מקיף כאלו הוא רק גרמא להעולמות ע"ד כי הוא צוה ונבראו כו', ולכן ענין לשלם מדה כנגד מדה שצ"ל ע"י סיבות זהו נמשך מסוכ"ע, ולכן אין יכולת זו רק לו ית' שהוא לבדו סיבת כל הסיבות, משא"כ בהשרים אף שניתן להם כח מלמעלה אינו ח"ו עד"ז כלל לא מיניה ולא מקצתו, ולכן מבחי' כי בדבר אשר זדו השיג גדולתו ית' בבחי' סוכ"ע, וזהו מכירו הייתי לשעבר ע"ד ממכ"ע, וביותר עתה שבמחשבה שחשבו כו' בה דגם כו', שזה נמשך מבחי' סוכ"ע שמשם דוקא נמשך סבת הסבות כו'.

אוה"ת שמות ח"ג ע' תשלו

כח

ענין סוכ"ע אין פי' סובב מלמעלה כ"א שהוא מלא השמים והארץ אך הוא בהעלם והמשל כמו עצם הנפש (הג"ה ומ"מ אע"פ שהוא מבחי' ההעלם עכ"ז הוא מחי' ומהווה ע"י היותו בבחי' סובב. וכענין מ"ש במד"ר פ' בשלח פ"כ ע"פ ויסב אלקים את העם כו' שהוא כענין מ"ש וה' סביב לעמו, דהפירוש שע"ז שהוא סובב עליהן ומקיפן הוא נותן בהם כח ועוז וגם מצילו מהשונאים ועמ"ש ע"פ ימצאהו בארץ מדבר יסובבנהו כו' וכמשל הנ"ל מהנפש עצמה

אע"פ שהיא בבחי' העלם מ"מ הנה היא עצמה עיקר וכה וחיות כל הכחות המתפשטים ממנה בהאברים כו'.

קיצור. השובב אע"פ שהוא בהעלם הוא מחי' ומגין כמ"ש וה' סביב לעמו, יסובבנהו, ולכן נמשל ללבוש המגין על האדם.

אוה"ת במדבר ח"ב ע' תרכט

כט

עמ"ש ע"פ יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם, ובילקוט שם אף אני כן שנאמר וה' סביב לעמו מעתה ועד עולם, ומזה יוכן ענין יסובבנהו, ובמד"ר בשלת פ"כ ע"פ ויסב אלקים את העם שמסבכך והקיפך כו' ועמ"ש מזה בד"ה למען תזכרו בפ"י סובב דהיינו כנ"ל ע"ד ירושלים הרים סביב לה כו' וה' סביב לעמו אאזמו"ר נ"ע פי' בד"ה יסובבנהו, דענין ימצאהו בארץ מדבר קאי אדלעיל מיני' כי חלק הוי' עמו ואותו חלק ימצאהו בארץ מדבר כו' והרמ"ז פי' חלק הוי' שע"י ישראל נמשך תוספת אור בשם הוי', וזהו ע"ד בהנחל עליון גוים שבשביל האומה נמשך השפע להשר כו', וא"כ כמו"כ להבדיל באלף כו' בענין כי חלק הוי' עמו כי הוי' יו"ד חכמה כו' וישראל ממשיכים האור מסוכ"ע בחכמה כו' ועמ"ש ע"פ כי יעקב בחר לו י"ה כו' ואותו חלק ימצאהו בארץ מדבר, וזהו ענין עשי"ת שמשפילים א"ע חטאנו אשמנו כו' וע"י ריחוק זה גורמים הקירוב להיות יסובבנהו בימי החג, ועמש"ל ססעי' ג' וכמ"ש ג"כ בד"ה ביום השמיני שילח יעו"ש באריכות בפ"י אז תשמח בתולה במחול ל' ריקוד כו'.

קיצור. יסובבנהו ע"ד וה' סביב לעמו, ויסב אלקים את העם, ימצאהו בארץ מדבר קאי על חלק הוי' עמו.

אוה"ת דברים ח"ד ע' א'תרעד

ל

יהי שם ד' מבורך מעתה ועד עולם, תלים סי' קי"ג, ובילקוט במקומו סי' תתע"ג אמר הקב"ה ברכתם אותי מעתה ועד עולם אף אני כן שנאמר וה' סביב לעמו מעתה ועד עולם תלים סי' קכ"ה ג', ובזהר ויחי דף רל"ה סע"ב, יהי שם ד' מבורך מ"ש דקאמר יהי, אלא יהי רזא דאמשכותא מההוא אתר עילאה דאיהו סתים דקאמרן דאיהו י"ה עד רזא דברית דאיהו יו"ד תתאה כגוונא דיו"ד עילאה שירותא כסיפא, ובג"כ יהי רזא דאמשכותא מטמירא דכל טמירין עד דרגא תתאה עכ"ל. ואפ"ל יהי שם ע"ד ביום ההוא יהיה שגם ו"ה

יהיו במדרגת י"ה, ולכן נאמר יו"ד על שפע יסוד, ולכן יהיה מעתה ועד עולם כיון שיהיו ו"ה כמו י"ה שהן תרין ריעין דלא מתפרשין, וזהו ע"ד שנתבאר בלק"ת סד"ה שובה ישראל דרוש השני בפ"י עד שזהו ענין לעדי עד ימלוך וזהו ענין מעתה ועד עולם, ואפ"ל ע"ד מ"ש בלק"ת ד"ה אלה פקודי המשכן בענין שמי עם י"ה שס"ה ל"ת זכרי עם ו"ה רמ"ח מ"ע, מדוע ל"ת גבוהים ממ"ע המשכות אור א"ס בע"ס כגון ע"י צדקה וחסד נמשך בחסד דרועא ימינא וע"י איזהו גבור שכובש את יצרו נמשך התלבשות אור א"ס בבחי' גבורה, אך גבורה זו אינו דין ח"ו כ"א אדרבה שהרי ע"ז אמרז"ל איזהו גבור הכובש את יצרו שנאמר טוב ארך אפים מגבור כו', והתורה היא המשכת איברים הפנימיים, אמנם ענין שמי עם י"ה שס"ה ל"ת היינו כי הנה והחכמה מאין תמצא היינו ברישא חשוכא ישת חשך סתרו בחי' כתר, והדר נהורא, ומשם שורש הל"ת כי לפי דלמת"ב כלל ואינו מושג ע"כ באו ע"ז המל"ח שהם רק בבחי' לא למנוע הדבר המסתיר כו', אך פי' ביום ההוא יהיה היינו שגם האור הנמשך ע"י מל"ת שהוא י"ה יהי' מאיר הגלוי כמו ו"ה הנמשך ע"י מ"ע, ולכן גם ו"ה יהיו כמו י"ה וזהו ביום ההוא יהי' ב"פ י"ה, וזהו ענין יהי שם אשר יסוד שהוא ו' דהיינו יעקב ויוסף שהם ת"ת ויסוד הם אות ו"ו שיש בו ב' ווין, הנה יתעלה להיות בבחי' יו"ד שהוא חכמה וקש"י זהו בחי' אין, ויאיר בבחי' שם שהוא מל', ולכן יהי מבורך מעתה ועד עולם, כי או"א הם תרין ריעין דלא מתפרשין שאין שם שום יניקת החיצונים משא"כ זו"ן יש בהם עליות וירידות. ומזה נמשך אשר וד' סביב לעמו מעתה ועד עולם, היינו כי מבחי' כי ממל' נמשך ג' מקיפין לג' עולמות ב"ע ע"ד אדון עוזנו צור משגבנו מגן ישענו משגב בעדנו, וכיון שזו"נ יהיו אז כמו או"א תרין ריעין א"כ גם המקיפין יהיו בבחי' מעתה ועד עולם.

אוה"ת נ"ך ח"ב ע' תתקצו

לא

יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם פ"ב דמגלה די"ז ובילקוט במקומו סי' תתע"ג אמר הקב"ה ברכתם אותי מעתה ועד עולם אף אני כן שנאמר וה' סביב לעמו מעתה ועד עולם תלים סי' קכ"ה ב'. ובזהר ויחי דרל"ב סע"ב מ"ש דקאמר יהי אלא יהי רזא דאמשכותא מההוא אתר עילאה דאיתו מתים דקאמרן דאיהו י"ה עד רזא דברית דאיהו יוד תתאה כגוונא דיוד עילאה כו', ואפ"ל יהי שם ע"ד ביום ההוא יהי"ה שגם ו"ה יהיו במדרגת י"ה, ולכן נאמר יוד על שפע יסוד, ולכן יהי' מעתה ועד עולם כיון שיהי' כמו י"ה שהם תרין ריעין דלא מתפרשין וזהו על דרך שנתבאר בלק"ת סד"ה שובה ישראל עד, דרוש השני שזהו ענין לעדי עד ימלוך, וזהו עצמו ענין מעתה ועד עולם, ועמ"ש ע"פ כי אמרתי עולם חסד יבנה, שיהי' בחי' החסד המחבר ו"ה כמבואר בזח"ג פ' אחרי

דע"ז סע"א וע"ב ובפ' ויקרא ד"ז ע"ב בפ"י חסד הוא, יהיה נמשך כן לעולם ר"ל תמיד בלי הפסק, ועמ"ש מענין יהי שם בת"א פ' מקץ בביאור ע"פ המגביהי לשבת שמגביה ההא ע"י היוד וזהו יהי שם כו', ולכן מזה יומשך ג"כ וה' סביב לעמו מעתה ועד עולם ואיתא במד"ר פ' בשלח פ"ך דקל"ח א' ע"פ ויסב אלקים את העם שסיבבן והקיפן כו' וכן לע"ל שנאמר וה' סביב לעמו כו', ועמ"ש ע"פ יסובבנהו יבוננהו יצרנהו כו', עוי"ל פ"י וה' סביב לעמו עפמ"ש בלק"ת בד"ה ועתה יגדל נא בפ"י אדון עוזנו צור משגבינו כו' ע"ש והיינו ע"י ועתה יגדל נא כו' וזהו עצמו ענין יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם, היינו ענין ועתה יגדל נא, ועי"ז וה' סביב לעמו ע"ד אדון עוזינו צור משגבינו כו', ובהרד"א כ' ברוך שאמר, נגד מאמר בראשית ברא, מזמור לתודה, נגד מאמר יהי אור, יהי כבוד נגד מאמר יהי רקיע, הנה לכן י"ל פתחו בפסוקים אלו המתחילים יהי, היינו יהי כבוד, יהי שם, כמו שהמאמרות ההם מתחילים כן יהי אור יהי רקיע וכדפירש בזהר ויחי שם בכל אינון עובדין דלעילא כתיב יהי, היינו יהי אור יהי רקיע יהי מאורות משא"כ בעובדין דלתתא לא כתיב יהי, לפי שבחי' יהי היינו שבא ההמשכה ממקום עליון מאד כנ"ל, עיין בשל"ה קנגב קסהא פ"י שהכוונה הללו עבדי ה' יהי' עבודתם רק בשביל שיהי שם ה' מבורך כו'.

אוה"ת סידור (תפילה) ע' 10

כ"ק אדמו"ר מהר"ש

לב

משא"כ לבוש הוא מקיף על כל הגוף ומלביש אותו בשוה ממש ואין בו התחלקות פרטיות כלל, וכך למעלה בחי' סוכ"ע נק' לבוש כו' שמקיף לכל העולמות בשוה, והענין הוא דהנה כתי' ה' מלך גאות לבש כו', דהנה כדי שיהי' בחי' מלך על עם נפרדים שאינן בערך כלל אל אוא"ס ולכן בכדי שיהי' מלך כו' זהו ע"י שנתלבש בלבוש גיאות שהוא בחי' סוכ"ע כי לגבי אוא"ס אפי' בחי' סוכ"ע אינו בערך כלל כי הוא למעלה מבחי' סוכ"ע כי סוכ"ע זהו מה ששייך להיות מקור לעולמות, משא"כ עצמות אוא"ס הוא למעלה מגדר עולמות רק שנתלבש בלבוש גיאות שהוא בחי' סוכ"ע, וזהו כמו לבוש שמעלים ומסתיר על עצם הנפש כו', וכיון שנמשך בבחי' סוכ"ע מזה נמשך שיהי' בחי' מלך על עם שהוא בחי' ממכ"ע שמהמקיף נמשך אח"כ לפנימי כו' וכמ"ש ויסב את העם דרך המדבר שהי' מקיף אותם ועי"ז הי' משמרם כו' וכמ"ש יסובבנהו יבוננהו שכיון שנמשך בבחי' יסובבנהו ממילא אח"כ נמשך בפנימי' בבחי' יבוננהו בבחי' בינה השגה והבנה, או כמ"ש ירושלים הרים סביב לה וה' סביב לעמו, והיינו שכמו שירושלים הרים סביב לה ועי"ז ירושלי'

משתמרת מרוחות כו' כמ"כ וה' סביב לעמו שהוא מקיף אותם ועי"ז הוא מחי' ומהוה אותם כו' ומשמרם.

סה"מ תרל"ה ח"ב ע' שמג

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

לג

והדוגמא מזה הוא בחי' סוכ"ע שסוכב ומקיף כל העולמות בשוה כו' אמנם ידוע דבחי' סוכוע אינו שסוכב ומקיף מלמעלה כ"א שנמשך ג"כ תוך עלמין והוא בחי' חיות כו' והיינו לבד שמשמר וכמו ואתה משמרה בקרבי ה"ז נותן כח ועוז בהפנימי וגם המשכת האו"פ הוא מבחי' סוכ"ע כו' דאוא"ס הסוכ"ע הוא שכולל את האו"פ וממנו הוא שנמשך וכמשנת"ל רק שתחלה נמשך בחי' אוא"ס הסוכ"ע ואח"כ נמשך ומתגלה בחי' האו"פ כו' וז"ש ה' מלך גאות לבש דבכדי שיהי' בחי' מלך על עם נבראים נפרדים צ"ל תחלה שמתלבש בלבוש גיאות בחי' רוממות והתנשאות דמל' בחי' סוכ"ע כו' שגם בחי' סוכ"ע הוא בחי' לבוש לבד לגבי עצמות שהרי סוכ"ע הוא מ"מ בערך העלמין וע"כ ה"ז באין ערוך לגבי עצמות כו' רק שמתלבש בלבוש גיאות שזהו בחי' לבוש המעלים כו' ועי"ז הוא המשכת האו"פ שזהו בחי' השפעה בקירוב דבחי' מל' כו' וז"ש יסובכנהו שע"י שמתחלה יסובכנהו בבחי' מקיף עי"ז יבוננהו בבחי' או"פ כו' וכת"י ירושלים הרים סביב לה וה' סביב לעמו דכמו שירושלים הרים סביב לה ששומר כמ"כ וה' סביב לעמו ששומר ומגין וגם נותן להם כח ועוז כו'

סה"מ עטר"ת ע' תצ

כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ

לד

וז"ש יסובכנהו יבוננהו שע"י שתחלה יסובכנהו בבחי' מקיף עי"ז יבוננהו בבחי' או"פ, וכת"י ירושלים הרים סביב לה וה' סביב לעמו דכמו שירושלים הרים סביב לה ששומר כמ"כ וה' סביב לעמו ששומר ומגין וגם נותן להם כח ועוז, וזהו דבקר"י"ס אמרו ה' ימלוך לעולם ועד לפי שבקר"י"ס נאמר כי גאה גאה בחי' לבוש גיאות.

סה"מ תש"ב ע' 120

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

לה

עד"ז קען מען אויך זאָגען בנוגע למלחמת גוג ומגוג. וואָס די הפטורה זאָגט מען בחודש תשרי דוקא. וואָרום דאָס וואָס עס איז פאַראַן דער סיבוב אַרום ירושלים שלא לטוב, קען דאָך נישט זיין סיידען אַז עס קומט פון אַ סיבוב לטוב, וואָרום קיין מציאות מצד הרע קען נישט עקזיסטירען סיידען עס זאָל זיין דוגמתו אין צד הטוב, וואָרום רע מצ"ע האָט דאָך קיין תכלית נישט, נאָר וויבאַלד מ'וויל עס זאָל זיין ובחרת בחיים דאַרף זיין ביידע ענינים טוב ורע.

שטייט אַז "ירושלים הרים סביב לה". אויך שטייט איך מדרש אַז די ע' פרים וועלכע מ'איז מקריב סוכות איז דאָס כנגד די ע' אומות, און ווען די אומות וואָלטען געוואוסט דעם טוב וואָס זיי זיינען מקבל פון די ע' פרים, וואָלטען זיי מיט זייער לגיונות אַרום גערינגעלט דעם ביהמ"ק, און נישט לאָזען קיינעם אַנרירען דעם ביהמ"ק, וואָס דאָס איז דער ענין פון סיבוב לטוב.

דערפון קומט אַרויס שפעטער אין לעו"ז מלחמת גוג ומגוג, וואָס דאָס איז אַז מ'וועט אַרום רינגלען ירושלים – אע"פ אַז דאָס איז דאָך נישט דער ביהמ"ק גופא איז דאָך אבער ידוע די שקו"ט אַז גאַנץ ירושלים הייסט בשם מקדש – און דערפאַר וועט ער דאַרטען האָבען די מפלה.

שיחת אַחש"פ תש"ל

(1) הנחה בלתי מוגה – שיחות קודש תש"ל ח"ב ע' 68.

לו

בהמשך הפרשה מתעכב רש"י עה"פּו "ותלהט מוסדי הרים", ומעתיק "ותלהט" ומפרש: "ירושלים המיוסדת על ההרים שנאמר² ירושלים הרים סביב לה".

וכאן נשאלת אותה שאלה³: מכיון שרש"י מפרש (לכאורה) גם את התיבות "מוסדי הרים" – מדוע אינו מעתיק גם תיבות אלו, או עכ"פ מרמז לזה עם "וגר"?

(1) לב, כב.

(2) תהלים קכה, ב.

(3) הערות התמימים ואנ"ש (מוריסטאון) גיליון ב (תפז) ס"ד (ע' כא).

. . הביאור בזה הוא – ששם רש"י אינו מפרש את המילים "מוסדי הרים" (ובמילא אינו מעתיק זאת), שכן, "בן חמש למקרא" שיודע לשון הקודש מבין מעצמו את הפירוש ד"מוסדי הרים",

אלא הוא בא לפרש שם ענין אחר:

כאשר ה"בן חמש למקרא" לומד שע"י ההנהגה הבלתי רצויה של בני ישראל יהי' "ותלהט מוסדי הרים" – הוא שואל: מדוע שיהי' "ותלהט מוסדי הרים" בגלל החטאים של בני ישראל?!

ומפרש רש"י, שה"ותלהט" קאי על "ירושלים", עיר הבירה של בני ישראל, ובמילא מובן שייכותה לחטאים של בני ישראל. ובכדי להסביר כיצד "מוסדי הרים" קאי על ירושלים – ממשיך רש"י, שירושלים "מיוסדת על ההרים שנאמר ירושלים הרים סביב לה": עצם הענין שירושלים היא במקום גבוה כבר למדו לפני זה⁴; אבל זה שירושלים "מיוסדת על ההרים" – יודעים מהפסוק "ירושלים הרים סביב לה", שמזה מובן הראי' ש"מוסדי הרים" קאי על ירושלים: יש ערים אחרות הנמצאות על הר, אבל "מוסדי הרים" (הרים רבים) – פירושו ירושלים, שנאמר "ירושלים הרים סביב לה".

ועפ"ז מובן מדוע רש"י אינו מעתיק "מוסדי הרים", כי הוא אינו בא לפרש את המילים, אלא לפרש ענין אחר, כנ"ל.

ואם תמצי לומר, אפשר לומר שבתוכן "הרים" ("ירושלים הרים סביב לה") מתכוון רש"י גם להעתיק את לשון הכתוב ("מוסדי הרים").

שיחת ש"פ האזינו תשמ"ד⁵

(4) אבות פ"ה מכ"ב.

(5) ראה וירא כב, ב ואילך ובפרש"י: פ' שופטים יז, ח ובפרש"י.

(6) הנחה בלתי מוגה – דברי משיח תשמ"ז ח"א ע' 88, 103.

קכה, ג – בִּי לֹא יִנּוּחַ שְׁבֵט הַרְשָׁע עַל גּוֹרֵל הַצְּדִיקִים גו'

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

לז

ג כִּי לֹא יִנּוּחַ. רפ"ק דסוטה תחלת דף הראשון אין מזווגין לו לאדם אשה אלא לפי מעשיו שנאמר כי לא ינוח כו'. לא יזדווג ממשלת רשע בגורל צדיק:

יהל אור עה"פ

לח

ובחי' גורל זהו ענין וצדיק באמונתו יחיה. ועמ"ש מענין גורל סד"ה כי אברהם לא ידענו וסד"ה לבסומי בפורי'א דרוש הראשון ובד"ה ע"כ קראו לימים האלה פורים ע"ש הפור הוא הגורל שהענין שנתבטל הגורל דהמן ע"י מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו ומה יפה ירושתנו. וע"ד כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים. אתה תומיך גורלי, גם על כן היינו אמונה שמאמינים בבחי' ויהי כן ובחי' אמונה נק' גורל כנ"ל.

יהל אור ע' תנא ואילך

לט

גורל נעשה לנשמע ואם כה יאמר לא כו'. שחלק מחכמתו כי חלק ה' עמו. וזהו אך בגורל תחלק. עין כו' יעשה בחי' אלקי' למחכה לו. אתה תומיך גו' ע"ד פתחי לי ואני אפתח לך ומשביע לך חי רצון רצון יראיו יעשה. גם פי' תחלק הארץ הרצוא או הרצון הנמשך לאדם מלמעלה כמ"ש בד"ה כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן לכם. ורצון זה נמשך ע"י גורל למעלה מהדעת במזל תליא וע"כ לרב תרבה וכו' ע"י העסק בתומ"צ וזהו ושקל בפלס הרים וכו'. שם קכ"ה ג' כי לא כו' על גורל הצדיקים. גורל דלעו"ז משלי א' י"ד גורלך תפיל כו' כיס אחד נוק' דסט"א. וכן ישעי' נ"ז ו' הם הם גורלך. זה גורלך ירמי' י"ג כ"ה. חבלי' נפלו תלים י"ו ו' ת"י עדבין בחי' כי חלק כו' הנ"ל. ע' ד"ה צאינה ימין יחו"ע ע' ד"ה בהעלותך הנגבה קץ הימין או"א שהלבישו כו'.

אוה"ת במדבר ח"ו ע' איתתקיח"ט

מ

וזהו שנאמר אך בגורל יחלק כי נוק' נק' גורל כמ"ש בגמ' ריש מס' סוטה בס"י הפסוק על גורל הצדיקים, וכ"כ במא"א אות גימ"ל סכ"ד גורל נק' הנוק' ורחל ע"ה גימט' גורל, וב' גורלות נוק' דקדושה ונוק' דקליפה כו' והיינו כמו עד"מ ההולדה נמשך ע"י חיבור דו"ג כן תולדותם של צדיקים תורה ומע"ט שהם ממשיכים טפת דבר הנק' אור זרוע לצדיק צ"ל נזרע ביסוד דנוק' דוקא הנק' ציון ואז נמשך מזה צמיחת אורות עליונים.

אוה"ת דברים ח"ד ע' א'תתקלג

מא

מציונו בגמ' ע"פ כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים שארז"ל אין מזוגין לו אשה לאדם אלא לפי מעשיו בפ"ק דסוטה ד"ב ע"א נמצא נק' האשה גורל כי ארז"ל בשה"ש רבה ע"פ שימני כחותם כו' כי עזה כמות אהבה, אהבה שאוהב איש לאשתו שנאמר ראה חיים עם האשה אשר אהבת עכ"ל, גם ארז"ל שם ע"פ אני לדודי ועלי תשוקתו אין תשוקה של אשה אלא לבעלה ולכן נק' גורל בחי' אהבה שלמעלה מהשכל וזהו ג"כ ענין מצא אשה מצא טוב ונודע שהמציאה נק' בחי' שלמעלה מהדעת וזהו והחכ' מאין תמצא, ובאברהם ומצאת את לבבו נאמן כו', והנה ברבות פ' נשא פ"ט ע"פ והביר האיש את אשתו האיש זה הקב"ה אשתו ה' בנס"י וכמו"ש והי' ביום ההוא תקראי לי אישי וגו' נמצא זהו ג"כ בחי' גורל, היינו מה שישראל עלו במח' הוא בבחי' שלמעלה מהחכמה.

אוה"ת מג"א ע' סג

מב

גורל גימ' ברזל ויש ב' גורל הא' מבחי' המן בחי' מחיצה של ברזל הנזכר בד"ה ועשית ציץ ויש גורל דקדושה ע"ד ברזל בברזל יחד במד"ר פ' ויצא, וע"ד הנז' פ"ק דתענית ד"ד ע"א אשר אבניה ברזל א"ת אבניה אלא בונה, אבניה אבן ישראל אבן אבן וכן שהבן מתאחד עם האב ע"ד ה' צבאות עמנו לא כמו שלמטה הבן נפרד כו' לכן אבניה ברזל, והיינו כמ"ש כי כי חומת ברזל זהו נוק' דק"נ, הפך חומה דאחעט"ב נקבה תסובב גבר והיא ג"כ ברזל דקדושה, וזהו ב' בחי' גורל הנ"ל כי האשה נק' גורל כמארז"ל ע"פ כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים ולכן בא"י ע"פ הגורל, וכ"כ במא"א ג' כ"ד, וב' גורלות הם נוק' דקדושה ונוק' דקליפה.

אוה"ת מג"א ע' קסט

מג

ואפ"ל מה שהנוק' דקדושה נק' גורל ע"ד אחעט"ב עטרה כתר שהוא בחי' שלמעלה מהשכל נקבה תסובב גבר בחי' סובב ומקיף ולכן נק' גורל, וכן ארז"ל רפ"ק דסוטה ע"פ כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים דקאי על זיווג, ועמ"ש בד"ה חנוכת הבית, ענין מזון ולבוש בית אשר הוא מקיף למקיף, והאשה נק' בית כמארז"ל ביתו זו אשתו, וזהו מצא אשה מצא טוב טיבו דעתיקא.

אוה"ת מג"א ע' רסא

כ"ק הרה"ג והרה"ח וכו' המקובל מהור"ר לוי יצחק

מד

וזמ"ש כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים. גורל הצדיקים הוא ביוהכ"פ ולא ינוח אז שבט הרשע סט"א. (שיניקתם הוא משם אלקים שבג' מלואיו ביודי"ן בההי"ן ובאלפי"ן, הוא מספר שב"ט הרש"ע). על גורל הצדיקים הוא ע"ד שביוהכ"פ אין שליטה להשטן. כי מספרו שס"ד שאר ימות השנה מלבד יום הכפורים. ומקודם לזה כתיב וה' סביב לעמו. הוא ע"ד שהעיגול הגדול סמוך למל' עיין בלקו"ת שם. ונעים גורלנו. נעים בינה. גורלנו מל'. הוא ע"ד יום הכפורים תרין. התחברות בינה ומל'.

לקולו"י הערות לתניא ע' לט

•

קכה, ד - היטיבה ה' לַטוֹבִים וְלַיִשְׁרִים בְּלִבּוֹתָם

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

מה

וענין כי לא כלו רחמיך כי לא תמו חסדיך זהו כמ"ש חסדי ד' כי לא תמנו כי לא כלו רחמי באיכה סי' ג' כ"ב וע' מזה במד"ר במקומו עו ב ובזח"א ויחי דרמ"א ב' וא' באג"ה סי' יו"ד, וענין כי מעולם קוינו לך היינו להמשיך בחי' טוב ה' לקויו שזהו למעלה מבחי' טוב ד' לכל כמ"ש בגמ' ספ"ד דסנהדרין דל"ט ע"ב אך צ"ל העלאת מ"ן לעורר בחי' טוב כמ"ש טוב ד' לקויו

וזהו ע"י עסק התורה כי לקח טוב נתתי לכם כמארז"ל יבא טוב ויקבל טוב מטוב לטובים, וע"ד כי טוב הוא שנולד מהול לכן ע"י שמירת הברית נק' טוב וגם לטובים ולישרים בלבותם וזהו ע"י התפלה ובמד"ר פ' קרח אמרו ע"פ קח טוב דקאי על התפלה כו'.

אוה"ת בראשית ח"ז תתתסח, א

מו

ולהבין ענין התשובה למה כחה גדול כ"כ הענין הוא דהנה איתא בילקוט ע"פ טוב וישר ה' ע"כ יורה חטאים בדרך, שאלו לחכמה נפש החוטאת במה תתכפר השיב' יביא אשם ותתכפר (או יביא קרבן ותתכפר) שאלו להקב"ה השיב יעשה תשובה ותתכפר. ולכאו' אינו מובן מה שמחלק זה לד' בחי' שהרי החכ' והנבואה היא הכל מאתו ית', וכן התורה ניתנה מאת הקב"ה שהוא חכמתו ורצונו ממש, וא"כ מה מחלק זה בד' בחי' כו'. אה"ע הוא דהנה ארז"ל יבא טוב ויקבל טוב, יבא טוב זה משה שנק' טוב וכמ"ש ותרם אותו כי טוב הוא ויקבל טוב זה התורה שנק' טוב שנאמר כי לקח טוב נתתי לכם מטוב זה הקב"ה כמ"ש טוב ה' לכל לטובים אלו ישראל שנא' היטיבה ה' לטובים, והנה לכך נק' התורה טוב שנאמר כי נר מצוה ותו"א, והנה באור כתיב וירא אלקים את האור כי טוב כו'. ולכן ארז"ל אור שנברא ביום הראשון הי' מביט בו מסוף העולם ועד סופו ראה שאין העולם כדאי להשתמש בו עמד וגנזו בתורה לכך נק' התורה אור וגם נק' טוב ולכן אמרה יביא קרבן ויתכפר והיינו לפי שקרבן הוא בחי' קירוב דהיינו שמקרב את בהח' חכמתו ית'.

אוה"ת בראשית ח"ז תתתעג, ב

מז

והנה בעקדה פ' בא של"ח פי' דבחי' ענין החדשים גבוה מענין השנה וזהו דבריו כי כמו שמציאות הטבע יעיד על אמתת מציאותו ית' כן ענין שדוד והריסות הטבע יעיד על אמתתו ית', ונמצא יש ב' הנהגות הא' ע"ד המחדש בטובו בכל יום מע"ב וזהו הנק' מציאות הטבע ועיין בשו"ת ח"צ סי' י"ח שבאמת ג"ז הוא המחדש בטובו בכל יום כו' כמ"ש המכסה שמים בעבים כו' המצמיח כו' אלא שנק' טבע כלומר מנהגו של עולם בסדר א' וע' ג"כ מזה בכוזרי מ"א סי' ע"ז, ועל בחי' טוב זה של המחדש בטובו בכל יום נאמר טוב ה' לכל משא"כ על בחי' הב' נאמר היטיבה ה' לטובים במדרש תלים רסי' כ"ב ובסנהדרין ספ"ד דל"ח ע"ב שעז"נ טוב ה' לקויו ע"ש, וענין הבחי' הב' היינו ההנהגה היוצאה חוץ לטבע כמו קריעת ים סוף כו', ועל בחי' הראשונה זהו ענין השנה ותשרי ר"ה לשנים, ובחי' השנית זהו התחילה מיצ"מ והוא ניסן

ראש השנה לחדשים כו', ובחי' זו הב' גדולה יותר שהרי נאמר במ"ת אשר הוצאתיך מאמ"צ ומדוע לא נאמר בורא שמים וארץ שזהו פלא יותר אלא משום שע"י יצ"מ יהי' נמשך גלוי אלקות בעולם וכמו בקי"ס נאמר זה אלי, השגת המהות, שזה לא יושג מצד בחי' הא' רק השגת מציאותו, ובחי' זו מתחיל מניסן וזהו ענין שנק' החדש ענין התחדשות.

אוה"ת שמות ח"ח ע' ב'תתקטו

מח

ע"ד וידגו לרוב בקרב הארץ, ענין החדש הזה בסנהדרין לח"ב כתי' טוב ה' לכל כו' משל כו' טוב לכל גושפנקא דחתיים בי' שמיא וארעא ר"ת את השמים ואת הארץ גימ' טוב אך נק' חותם שוקע, וזהו הנק' טבע לשון טובעו בים סוף שהחיות מסתתר ושוקע כענין שקיעת החמה ע' בכוזרי מ"א סי' ע"ז ובת"צ סי' י"ח ויש בחי' חותם בולט חשף ד' זרוע קדשו נסי' היוצאי' מהטבע וזהו טוב ה' לקוו הטיבה ה' לטובים והוא נמשך מיצ"מ ממיצרי' וגבולים כו' והיינו ע"י החדש הזה. חדש אור חדש מבחי' שמש הוי' ע"י הביטול משא"כ החמה אין לה חדש כי עיקר המשכת אור חדש זהו ע"י הביטול שיש בסיהרא כו'.

אוה"ת שמות ח"ח ס"ע ב'תתקעב (בשוה"ג)

מט

ע"פ מארז"ל במנחות פ"ה דנ"ג ע"ב יבא טוב ויקבל טוב מטוב לטובים כו' ועיקר בחי' זו היינו בא"י ולכן נקרא ארץ טובה שבה דווקא יומשך הטוב מבחי' הטוב האמיתי לטובים כו', ועיין מענין הטיבה ה' לטובים ברכות פ' מצורע ר"פ י"ז יכול לכל ת"ל ולישרים בלבותם, ובאיכה ע"ו ג' ע"ש טוב ה' לקוו יכול לכל ת"ל לנפש תדרשנו ודכוותי' מי אל כמוך נושא עון כו' לשארית נחלתו למי שמשים א"ע כשיריים כו'.

אוה"ת דברים ח"א ע' קכח

נ

וזהו מאמר המדרש שאלו לחכמה כו' שאלו לתו' היינו ת"ת יביא קרבן וקרבן לא מהני רק על השוגג עד שאלו להקב"ה כו', וזהו טוב וישר הוי', ולכאור' התורה ג"כ נק' לקח טוב אך זהו ע"ד את האור כי טוב ותורה אור והיינו אורייתא מחכמה נפקת, והוא הנק' אור כי הכסיל בחשך הולך כמ"ש בלק"ת בהביאור ע"פ לבבתני, אמנם יש עומק הטוב הוא הכתר שהוא מקור

ושרש האור שהאור רק זהו האר' מהכתר כו' ומבחי' עומק טוב דוקא הוא שיכול לתקן הפגם דעומק רע כי שם כתשיכא כאורה כמ"ש בד"ה בהביאור ע"פ כנשר יעיר, וזהו הטוב כי לא כלו רחמיך היינו בחי' עומק טוב לכן לא כלו כו', וזהו שובה עד הוי' אלקיך כי בבחי' צדיקים ישראל מתקשראן באורייתא, והיינו יבא טוב זה משה ויקבל טוב זה תורה שנאמר כי לקח טוב מטוב זה הקב"ה שנק' טוב הוי' לכל ר"ל שהוא עומק טוב דקמי' כחשיכה כאורה וע"כ נקטו פסוק זה ולא נקטו טוב ה' לקויו כו' כי מה שנמשך להיות טוב הוי' לכל' זהו בחי' חיצוני' אבל טוב הוי' לקויו זהו בחי' פנימיות כמובן ממ"ש בגמ' פ"ד דסנהדרין דל"ט ע"ב ר' אליעזר רמי כו' ע"ש, (אלא ר"ל כי בעצמותו אם צדקת מה תתן לו כו' ולכן נאמר טוב הוי' לכל ומשם נמשך התורה להיות טוב ה' לקויו כו') לטובים אלו ישראל דכתיב היטיבה ה' לטובים, וזהו השיבנו אבינו לתורתך תורה צוה לנו משה תלת קשרין ישראל באורייתא כו'.

אוה"ת דברים ח"ג ע' איתקנו

נא

ובזה יובן הקושיא שמקשים הכותים כיון שר"ה הוא בחי' ראש לשנים ואיך ניסן ראש לחדשים וכמ"ש ראשון הוא לכם לחדשי השנה ואיך יכול להיות שניהם וכמבואר הקושיא שלהם בהראב"ע. אך הענין הוא דמה שר"ה הוא בחי' ראש זהו בבחי' התחדשות הבריאה מאין ליש ובטובו מחדש בכ"י תמיד מעשה בראשית בחי' טוב ה' לכל שהוא בחי' טבע כו', אבל א"ז חידוש גמור רק לחדש את הישנות כי בחמה אין בה חדשים שהוא בחי' התחדשות גמור כו', אך ניסן הוא בחי' ראש לחדשים דהיינו שיהי' התחדשות גמורה גילוי פנימי' בחי' גילוי אותות ומופתים, בחי' טוב ה' לקויו, היטיבה ה' לטובים, לזה הוא ניסן ראש כי בניסן הי' תחילת התגלות אותות ומופתים יצי"מ וקרי"ס כו', והמשכה זו א"א להיות כ"א העלאה מתחלה כי רוח אייתי רוח ואמשיך רוח.

ד"ה ראו כי ה' נתן תרט"ו (כת"י מס. 1063 רנד, ב)

כ"ק אדמו"ר מהר"ש

נב

במד"ר איכה ע"פ טוב ה' לקויו, היטיבה ה' לטובים יכול לכל ת"ל ולישרי' בלבותם, ודכוותי' מי אל כמוך נושא עון ועובר על פשע יכול לכול ת"ל לשארית נחלתו. פי' כי במדרש חשיב שם הרבה דברים שהם מדה כנגד מדה, ואמר ודכוותי' אפי' מבחי' י"ג מדה"ר נמשך ג"כ דוקא לשאר' נחלתו,

דהיינו למי שמשים עצמו כשירים, וכ"ש מבחי' חו"ג שמשם נמשך מדה כנגד מדה כו'. ואפ"ל פי' הטיבה ה' לטובים ע"ד שארז"ל במנחות יבוא טוב ויקבל טוב מטוב לטובים, יבוא טוב זה משה שנא' ותרא אותו כי טוב הוא ויקבל טוב זו התורה שנא' כי לקח טוב נתתי לכם כו' מטוב זה הקב"ה שנא' טוב ה' לכל, לטובים אלו ישראל שנא'*, וזהו הטיבה ה' לטובי' שנתן התורה שנק' טוב לטובים אלו ישראל, כו' ועי"ז זכו גם לבחי' יגמה"ר כי י"ג מדות שהתורה נדרשת בהם נמשכים מיג"מ הרחמים, ומי שהוא מתנהג בדרכי התורה הנה הוא משים עצמו כשירי' ועושה לפנים משרות הדין כנ"ל ועי"ז נמשך לו מבחי' יג"מ הרחמים כמ"ש מי אל כמוך כו' לשארית נחלתו למי שמש"י עצמו כשירים כו', ואפ"ל כי הטיבה ה' לטובי' זהו יחוד ז"א ומל' שהוא בחי' ההשפעה הנמשכת מז"א למל' בחי' כנס"י כו' והנה ע"י יחוד ז"א ומל' נמשך תוס' ברכה כמ"ש זכר ונקבה בראם כו' ויברך אותם, וענין הברכה שנמשך מחו"ב ומא"א, וזהו ודכוותי' מי אל כמוך היינו בחי' יגת"ד כו'.

קיצור. באיכה הטיבה ה' לטובים יכול לכול ת"ל ולישרי' ודכוותי' מי אל כמור כו' לשארית נחלתו, שאפי' מבחי' יגמה"ר נמשך דוקא לשארית נחלתו כ"ש מבחי' מדה כנגד מדה. ואפ"ל הטיבה ע"ד יבוא טוב כו' ועי" התורה זכו ליגמה"ר כנ"ל וגם כי הטיבה ה' לטובים זהו יחוד ז"א ומל' ועי"ז נמשך ויברך אותם בחי' יגמה"ר דא"א.

טה"ת תרכ"ו ע' טז

שנא': בגוכי"ק כאן נשאר מקום פנוי לכמה תיבות, ואוצ"ל: הטיבה ה' לטובים.

נג

וזהו והטיבך והרבך מאבותיך וזהו כי ישאלך בנך מחר, ע"ד כי שאל נא לימים ראשונים, וזהו ענין ויטע אשל אותיות שאל במד"ר וירא פנ"ד, אבל הנהי' כדבר הגדול הזה מ"ת הוא בחי' גבוה יותר וזהו ויצונו כו' לטוב לנו כל הימים, יחיינו מיומים בית ראשון ובית שני ביום השלישי יקימנו לע"ל, ואז ונחי' לפניו ואז עולם שכולו טוב דלית שמאלא, גם י"ל כי יש ב' בחי' טוב, טוב ה' לכל, טוב ה' לקויו הטיבה ה' לטובים וזהו לטוב לנו יבא טוב ויקבל טוב מטוב כו', ועמ"ש ע"פ טוב וישר ה'.

טה"מ תרל"ג ח"א ע' ריח

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

נד

ארז"ל יבא טוב ויקבל טוב מטוב לטובים, יבא טוב זה משה שנק' טוב וכמ"ש ותרא אותו כי טוב הוא, ויקבל טוב זה התורה שנק' טוב שנא' כי לקח טוב נתתי לכם, מטוב זה הקב"ה שנא' טוב ה' לכל, לטובים אלו ישראל שנא' היטיבה ה' לטובים כו', והנה לכך נק' התורה טוב שנא' כי נר מצוה ותורה אור, והנה באור כתי' וירא אלקי' את האור כי טוב כו'. ולכן ארז"ל אור שנברא ביום הראשון הי' מביט בו מסוף העולם ועד סופו ראה שאין העולם כדאי להשתמש בו עמד וגנזו בתורה. ולכך נק' התורה אור ונק' טוב והיינו שהתו' בחי' חכ' שנק' אור כמ"ש בזהר ע"פ יהי אור.

סה"מ תרנ"ד ע' קיג

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

נה

ועפ"ז יש לבאר מה שאמרו רז"ל¹ יבוא טוב זה משה כו' ויקבל טוב זה תורה כו' מטוב זה הקב"ה דכתיב² טוב הוי' לכל, לטובים אלו ישראל דכתיב³ היטיבה ה' לטובים. וצריך להבין, דאיתא בגמ'⁴ סנהדרין⁴ כתיב² טוב ה' לכל וכתב⁵ טוב ה' לקוויו משל לאדם יש לו פרדס כשהוא משקה משקה את כולו כשהוא עוזר אינו עוזר אלא טובים שבהם. וכיון שנתנית התורה היא (רק) לטובים אלו ישראל, הי' צריך לכאורה להביא הפסוק טוב הוי' לקוויו. [ועפ"פ הידוע⁶ דטוב הוי' לכל הוא השפעה חיצונית וטוב הוי' לקוויו הוא השפעה פנימית, צריך ביאור עוד יותר מה שמביא בענין נתנית התורה שהוא השפעה פנימית את הפסוק טוב הוי' לכל ולא טוב הוי' לקוויו]. ויש לומר הביאור בזה⁷, דזה שבתשובה כתיב טוב וישר הוי', הכוונה היא לבחי' טוב הוי' לכל⁸,

(1) מנחות נג, ב.

(2) תהלים קמה, ט.

(3) שם קכה, ד.

(4) לט, ב.

(5) איכה ג, כה.

(6) אוה"ת יוהכ"פ ע' א'תקנז. וראה בארוכה סה"ל דא"ח צ"צ ערך טוב ע' א'נו ואילך.

(7) ובאוה"ת יוהכ"פ שם – באו"א.

(8) הכוונה להמעלה שבטוב ה' לכל, שנמשכת גם לאלו שחטאו. אבל היא השפעה פנימית, ולכן היא נמשכת דוקא לשבים* – ראה אוה"ת יוהכ"פ שם. סה"מ עת"ר ע' צד. ובכ"מ.

(* אלא שאין זה שהם ראויים לזה כי אם מצד הטוב דלמעלה, טוב הוי' לכל – ראה לקמן ס"ו.

שהרי תשובה מכפרת גם על הזדונות. ולכן אומר ויקבל טוב זו תורה כו' מטוב זה הקב"ה דכתיב טוב הוי' לכל, כי הטוב דתורה מצד שרשה הוא בחי' טוב וישר הוי", טוב הוי' לכל.

(ו) **והנה** הגם דזה שתשובה מכפרת הוא לפי שהמענה שע"י התשובה הוא מלמעלה מהשתלשלות, הכפרה שע"י תשובה היא (לא באופן של ויתור, שמוותרים על החטאים, אלא) פעולה פנימית בהאדם השב, שמתקנים הפגמים שלו. וזהו טוב וישר הוי' על כן יורה חטאים בדרך, דטוב הוא שמשפיע לכל. וכמבואר במק"א¹⁰ החילוק בין טוב לחסד, דחסד שייך להמקבל ולכן השפעת החסד היא דוקא למי שראוי [אלא שמצד מדת החסד אינו מדקדק, וכשיש להמקבל איזו מעלה הוא כבר ראוי שישפיעו לו], וטוב הוא מצד המשפיע ולכן ההשפעה היא לכולם (גם לשאינם ראויים). וישר הוא שלמטה הוא כמו למעלה¹¹. וזהו שהמשכה שע"י התשובה היא מבחינת טוב וישר, דזה שתשובה מכפרת על הזדונות הוא לא מפני שהאדם ראוי לזה אלא מפני הטוב דהקב"ה, המשכת אוא"ס שלמעלה מהשתלשלות. וזה שע"י המשכה זו מתקנים הפגמים שלו, והתיקון הוא בפנימיות, הוא לפי שהמשכת הטוב היא באופן דחסד, שהאדם השב הוא כמו כלי להמשכה.

סה"מ מלוקט ד"ה ע' יט"כ¹²

(9) ראה סה"מ תער"ב שבהערה 45 – לאחר שמבאר דזה שבתורה נאמרה מצות התשובה הוא לפי ששורש התורה הוא בהעצמות, מוסיף, דזה שהתורה נק' טוב הו"ע טוב וישר הוי'.

(10) סה"מ עת"ר ע' צח ואילך.

(11) כנ"ל סעיף ג.

(12) ד"ה וכל אדם לא יהי' באוהל מועד, תשכ"ג.

נו

ועד"ז הוא גם בנוגע לתורתו של משיח הרי אמרז"ל¹ יבוא טוב זה משה שנאמר בו² ותרא אותו כי טוב הוא ויקבל טוב זו תורה כו' לטובים אלו ישראל כו', דענין טוב זה קאי גם על תורתו של משיח שתתגלה לע"ל (אף שמבואר במ"א³ שמש"ח ילמד תורה את האבות כו', וגם את משה רבינו).

מאמר ד"ה ויהי ביום השמיני תשמ"ב¹

(1) מנחות נג, ב.

(2) שמות ב, ב.

(3) ראה לקו"ת צו יז, א"ב. שער האמונה (לאדהאמ"צ) פנ"ו (פט, א) ואילך. סה"מ תרח"ץ ס"ע ר ואילך. וש"נ.

(4) הנחה בלתי מוגה – סה"מ ויקרא ע' קמא.

נז

הגישה ללימוד תורה

א. איתא במדרש¹ עה"פ "יבוא טוב ויקבל טוב מטוב לטובים. יבוא טוב – זה משה, שנאמר² ותרא אותו כי טוב הוא. מטוב – זה הקב"ה, שנאמר³ טוב הוי' לכל. ויקבל טוב – זה התורה. שנאמר⁴ כי לקח טוב נתתי לכם. לטובים – אלו ישראל, שנאמר היטיבה ה' לטובים".

מאמר רז"ל זה איתא גם במסכת מנחות⁵, אלא ששם הובא ענין זה בהמשך לכמה ענינים דומים: "יבא אדיר ויפרע לאדירים מאדירים באדירים יבא אדיר זה הקב"ה . . . לאדירים אלו ישראל . . . יבא ידיד בן ידיד ויבנה ידיד לידיד בחלקו של ידיד ויתכפרו בו ידידים . . . לידיד זה הקב"ה . . . ידידים אלו ישראל . . . יבא טוב ויקבל טוב מטוב לטובים . . . יבא זה ויקבל זאת מזה לעם זו, יבא זה זה משה . . . ויקבל זאת זו התורה, דכתיב⁶ וזאת התורה אשר שם משה, מזה זה הקב"ה, דכתיב⁷ זה אלי ואנוהו, לעם זו אלו ישראל, שנאמר⁸ עם זו קנית".

(ד' הבחינות האלו: א) "אדיר". (ב) "ידיד". (ג) "טוב". (ד) "זה". נמצאים בכל אחד מהענינים שבמאמר רז"ל: הקב"ה, תורה, ישראל. בהקב"ה כפי שניתן לנבראים לצייר אותו ע"י הספירות: "אדיר" – ספירת הכתר. "ידיד" – חכמה (או חסד¹⁰). "טוב" – ספירת היסוד¹¹. "זה" – ספירת המלכות¹². בתורה (שהיא השורש למציאותם של כל הדברים שבעולם, כמארז"ל¹³ "אסתכל באורייתא וברא עלמא"): "אדיר" – התורה כפי שהיא בעולם האצילות. "ידיד" – כפי שהיא בעולם הבריאה. "טוב" – התורה כפי שהיא בעולם היצירה. "זה" – התורה כפי שהיא בעוה"ז. ובישראל: שנקראו "אדירים", "ידידים", "טובים", "ועם זו").

(1) תהלים כאן.

(2) שמות ב, ב.

(3) תהלים קמה, ט.

(4) משלי ד, ב.

(5) נג, ב.

(6) ואתחנן ד, מד.

(7) בשלח טו, ב.

(8) שם, טז.

(9) ראה יהל אור ע' שמא.

(10) כדברי הגמרא במנחות שם "ידיד זה אברהם, דכתיב (ירמי' יא, טו) מה לידיד בבית".

(11) זח"ג כא, א. ראה ספר הליקוטים ערך טוב בתחילתו (ע' א"כו).

(12) ראה ספר הליקוטים ערך זאת, זה, זו בתחילתו (ע' טו ואילך).

(13) זח"ב קסא, רע"ב. ב"ר בתחילתו.

ומכך שהמדרש נוקט כאן רק את הענין של "הטיבה הוי' לטובים", ולא את כל הענינים המובאים במסכת מנחות, מובן, שענין זה דוקא קשור למזמור כאן.

ב. והענין בזה, מדתו של הקב"ה היא "מדה כנגד מדה"¹⁴, ולכן כשרוצים שתהי' המשכה מלמעלה באופן טוב – "היטיבה", צריכים שתהי' עבודת ישראל בהתאם לזה – "לטובים", "טוב לשמים וטוב לבריות"¹⁵. ולכל לראש שיהי' ניכר בלימודם שהוא בבחינת "טוב" שבתורה.

כלומר, הגישה הכללית ללימוד התורה צריכה להיות שהתורה היא בחינת "טוב", "תורת חסד"¹⁶, ובמילא גם ההנהגה שמגיעה מכך היא בקו החסד והקירוב, הן בנוגע לזולת – "ואהבת לרעך כמוך"¹⁷, והן בנוגע לעצמו – לגלות את כל הענינים הטובים שבו, אע"פ שידוע שיש לו "חמור שונאך"¹⁸ – הגוף ששונא את הנשמה¹⁹, מכל מקום מתנהג עמו באופן של "עזוב תעזוב עמו"²⁰.

ג. ואם ישאלו, מה שייכת הגישה באופן של "טוב" ללימוד תורה, כי הלימוד צריך להיות באופן של אמת, "יקוב הדין את ההר"²¹, ולא תמיד זהו באופן של טוב וחסד?

המענה על זה הוא שאומנם זהו "דין" אמת על פי שכל התורה, אך הגישה הכללית לזה מצד תכונות הנפש של הלומד, צריכה להיות באופן של "טוב", ואין זה בסתירה כלל זה לזה.

וכמה דוגמאות לזה: א) מצינו במשנה²² שרבי אליעזר קיבל מרביתו שבענין מסוים צריך להיות הפסק כך וכך, וכאשר שאלוהו לטעם הדבר, השיב "לא שמעתי". וכאשר בא רבי יהודה בן בתירה ואמר "אלמד בו", אמר לו ר"א "אם לקיים דברי חכמים הן", ולאחרי שאמר את דבריו, נענה רבי אלעזר ואמר לו "חכם גדול אתה שקיימת דברי חכמים". ולכאורה אינו מובן, מהו הפירוש "חכם גדול אתה שקיימת דברי חכמים", מהי החכמה הגדולה בזה, הרי דברי

(14) סוטה ח, ב.

(15) קידושין מ, א.

(16) ל' הפסוק משלי לא, כו.

(17) אחרי יט, יח.

(18) משפטים כג, ה.

(19) "היום יום" כח שבט. וראה כש"ט (קה"ת תשס"ד) בהוספות פתגם כא.

(20) משפטים שם.

(21) יבמות צב, א. סנהדרין ו, רע"ב.

(22) נגעים ספ"ט. פי"א מ"ז.

חכמים היו קיימים בלאו הכי, כי כך הוא אמיתת הענין המחויב מצד התורה, אלא שרבי יהודה בן בתירה התייגע והתקיים בו מאחז"ל "יגעת ומצאת"²³, ואם כן והי' לו לומר "שהתייגעת בדברי חכמים" (היינו שמעלתו בענין זה היתה בענין היגיעה ולא בחכמה מיוחדת)?

אלא הכוונה "חכם גדול אתה שקיימת דברי חכמים", היא לא רק לענין פרטי זה (שהתייגע בו), אלא לגישתו הכללית שהיתה מלכתחילה לקיים דברי חכמים, ולא לטעון "איפכא מסתברא". שהרי בכל ענין אפשר למצוא כמה קושיות וכמה תירוצים, כפתגם הבעש"ט²⁴ "שבנוגע לכל ענין בעולם אפשר להביא רא' והוכחה מעולם שלמעלה ממנו, וביכולתו להקשות על זה מעולם נעלה יותר", ואילו גישתו של רבי יהודה בן בתירה היתה לקיים דברי חכמים.

ומובן שגישה זו (לקיים דברי חכמים) לא הטתה את שכלו, אלא אדרבה, זה גילה אצלו חכמה גדולה – "חכם גדול אתה".

(ב) ידוע הכלל²⁵ "כח דהיתרא עדיף". ולכאורה אינו מובן, מה שייך לומר "כח דהיתרא עדיף", אם הדבר מותר אז מה החידוש שמתירו, ואם הוא אסור איך אפשר להתירו? אך הענין בזה, שמדובר אודות גישה כללית של מורה הוראה, שבאם הדבר מותר על פי הלכה, לא יחשוש לפסוק כן, וכמ"ש רש"י²⁶ "טוב לו להשמיענו כח דברי המתיר, שהוא סומך על שמועתו ואינו ירא להתיר, אבל כח האוסרין אינה רא'י, שהכל יכולין להחמיר, ואפילו בדבר המותר". וגם בזה מובן שאין הכוונה להטות הדין ולהקל, אלא להיפך, שבאם מצד הדין הדבר מותר לא יאסרנו, ובאופן כללי – להשתדל להקל את קיום המצוות לאחרים, וכמאמר חז"ל²⁷ "המחמיר על עצמו ומקל לאחרים".

(ג) בית הלל היו מקילים ובית שמאי היו מחמירים²⁸, ומבואר בזה²⁹ שזהו מפני ששורש נשמתם היתה שונה זה מזה, בית הלל מחסד ובית שמאי מגבורה, ולכן זה פעל בדרך ממילא גם על פסקי הדין שלהם כפי שורשם.

(ד) איתא בסמ"ג³⁰ "אין מעמידין בכל הסנהדרין לא זקן מופלג בשנים . .

(23) מגילה ו, ב.

(24) ראה מאמרי אדה"ז ענינים רצו ואילך. וש"נ. וראה גם מגדל עוז (כפ"ח תשמ"ב) ע' שעא.

(25) ברכות ס, א. וש"נ.

(26) ביצה ב, ב ד"ה דהיתרא.

(27) מג"א או"ח ס' תמו סמ"א.

(28) ראה עירובין יג, ב. ובכ"מ. וראה בכ"ז הדרן על ששה סדרי משנה (אדר תשמ"ח) אות ה'

ואילך.

(29) תניא בהקדמה. לקו"ת קרח נד, ב ואילך. המשך תער"ב פ"ג. ובכ"מ.

(30) מ"ע עז (מתוספתא סנהדרין פ"ו ה"ג). וראה רמב"ם הל' סנהדרין פ"ב ה"ג.

מפני שיש בהם אכזריות". כלומר, אפילו יהודי שמצד ידיעתו בתורה וביראת שמים וכו' הוא ראוי להיות בסנהדרין, אף על פי כן מאחר שעל ידי זקנותו המופלגה נחלש טבע הרחמנות שבנפשו, והתגבר בו טבע האכזריות, אין הוא ראוי להיות בסנהדרין, כי התורה אמרה שההנהגה צריכה להיות באופן של "הצילו העדה"³¹ (אלא שדבר זה הוא דין פרטי בדיני נפשות, מה שאין כן בשאר דינים שאין תנאי זה).

ומכל הנ"ל מוכח, שלמרות שהפסק דין צריך להיות לפי שיקול דעת שכלי, ולא לפי רגש הלב, מכל מקום מכיון שמצד טבע האנושי לא יכול להיות רק שיקול דעת שכלי³², הנה על האדם לפועל בעצמו שהגישה הכללית שלו תהי' באופן של מציאת זכות ו"טוב".

וזהו מ"ש במדרש "יבוא טוב ויקבל טוב מטוב לטובים וכו'". כי על ידי הגישה הכללית הזו זוכים לקבל טוב מהקב"ה – "היטיבה", ועל ידי זה להיטיב גם לאחרים – "לטובים".

עד ל"טוב" העיקרי, שבני ישראל יוצאים מהגלות בחסד וברחמים, בטוב הנראה והנגלה, והולכים יחד "לארץ טובה ורחבה"³³, בקרוב ממש³⁴.

תהלות מנחם עה"פ

(31) מסעי לה, כד-כה. וראה ר"ה ו, רע"א.

(32) ראה רמב"ם הל' דעות רפ"ו.

(33) שמות ג, ח.

(34) משיחת כ"ף מרחשון ה'תשמ"ה.

קכה, ה – והמטים עקלקלותם יזליכם ה' את-פעלי האון
שלום על-ישראל

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

נח

זח"ג ויקרא די"ב ע"ב פי' שלמים הוא בבחי' יעקב שנק' איש תם גבו שלים,
שלים לעילא ושלים לתתא פי' שמחבר בינה ומ' וכמ"כ מחבר חו"ג, גם
פי' שלמים ע"ד עושה שלום במרומיו בין מיכאל וגבריאל, ודי"ג סע"א פי'
שזהו שלום על ישראל.

אוה"ת ויקרא ח"א ע' יט

נט

בזח"ג פ' שמיני דל"ו ע"א ובמק"מ שם אבות הם חב"ד ובנים הם חג"ת ובני
בנים הם נה"י ע"ש ולכן ע"י לימוד התורה לבנים ממשך מוחין
דאו"א בז"א וכמ"ש במק"מ וז"ל כשהאדם הוא צדיק ובניו ג"כ צדיקים גורם
שממשך מוחין הנק' שלום לזעיר הנק' ישראל, וזהו שלום על ישראל עכ"ל
וע"כ מצוה ללמד בנו יותר מללמד למי שאינו בנו כו' ועוד כי ידוע שהבן הוא
נמשך ממוח האב ומלובש בהטיפה עצמיות הכח השכל יותר מהדבור שאינו
מתגלה בו אלא הארה אלא שאעפ"כ התלמידים נק' בנים אף שהדיבור אין בו
מעצמיות מוח הרב מ"מ מאחר שהוא דבור התורה, הרי דבור זה גבוה יותר
מכל הנפש ממש מ"מ כשלומד האב לבן תורה יש בו מעלה יתירה שיש
התחברות ב' הבחי' יחד וגורם כמ"כ למעלה ההמשכה בז"א מוחין עליונים
שיתחברו ב' הבחי' יחד עצמיות מוחין דאו"א כו' וגם הארה מבחי' כתר כו'.

אוה"ת דברים ח"א ע' שז

כ"ק אדמו"ר מהר"ש

ס

כ"י ע"י התומ"צ נמשך השמחה כמ"ש פקודי ה' ישרים משמחי לב, ועיקר
גילוי השמחה יהי' לע"ל כמ"ש במד"ר ע"פ ישמח ה' במעשיו, שמח אינו
אומר אלא ישמח לע"ל, וכמו"כ ישמח ישראל בעושיו ג"כ לע"ל כו'. ובפ'
ויקרא די"ג מהו שלום על ישראל כו' אלא בגין דאסגי שלמא לעילא דכד הוא
זכי לכולי האי אסגא שלמא לעילא ותתא שלום על ישראל סתם כו' ומילי

דאורייתא אסגיאן שלמא בעלמא דכתי' ה' עוז כו', ופי' במק"מ שיסוד אימא נק' שלום, ושלום על ישראל היינו שנמשכו המוחין לז"א הנק' ישראל, והענין הוא כמו שאמרו במ"א שאני עמלא דאורייתא דלעילא מן שמשא, והיינו כי שמש ומגן ה' אלקי' הוא ת"ת ומל', אכן ע"י עסק התורה ממשיכי' לעילא מן שמשא היינו המשכת המוחין לז"א וע' בבה"ז ע"פ מאמר אמור ד"ק אימתי זיווגא כו' בענין אור הגנוז שהוא בחי' אור הגנוז ביס"א ונמשך בשבת יעו"ש, וכמו"כ י"ל בתורה שהיא ג"כ מבחי' מוחין כמו שבת שהוא מוחין דאבא.

סה"מ תרכ"ו ע' רצט

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

סא

שמעון בן שטח אומר, הוי מרבה לחקור את העדים, והוי זהיר בדבריך שמא מתוכם ילמדו לשקר . . . און ווי דער אלטער רבי זאגט אין הל' עדות² "קבלת עדות צריך ג' מומחים יודעין הלכות עדות כשר ופסול וזהירים בקבלתם לכיון עדות כל אחד וא' כמו שצוו חכמים הוי זהיר בדבריך שמא מתוכם ילמדו לשקר", און ער איז מסיים דארטן מיטן לשון פון דעם נימוקי יוסף (ארפאגעבראכט אין ב"י)³ אז "מקרוב התחילו הדיוטות לקבל עדים ומטים עקלקלותם", ד.ה. ניט נאָר אַז ס'זיינען דאָ "עקלקלות", נאָר אַז "מטים עקלקלותם", ווי די משנה זאָגט "שמא מתוכם ילמדו לשקר".

שיחת פ' שמיני תשל"ט⁴

(1) אבות פ"א מ"ט.

(2) ס"ט.

(3) חו"מ סו"ס כח ד"ה כתב המרדכי.

(4) הנחה בלתי מוגה – שיחוק תשל"ט ח"ג (הוצאה חדשה) ע' 335.

ספר זה נדפס לזכות
כל המתעסקים והמסייעים
בעריכת זהדפסת ספר זה

מתנה לב"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א לכבוד י"א ניסן, שנת הקב"ה!

מנחם מענדל הלוי בן נחמה דינה פיגא	אברהם חיים בן זרדה בת ציון
מנחם מענדל בן חנה חי' פרידה דבורה	אברהם ישעי' בן סלזה
מנחם מענדל שלמה בן רחל	ישראל בן שרה
סימון בן חי' צבי'	מאיר משה הלוי בן חי' דריזל מערקא
שמואל בן אילת מרחבי'	מאיר שלמה בן חזה

שליט"א

יה"ר שיזכו להוסיף בפעולות לנחת רוח כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
ולזיוו התגלותו המיידית תיכף ומיד ממש

יחי אדוננו מורנו זרבנו מלך המשיח לעולם ועד

לזכות

אברהם בן אורה

אהרן בן יפה

זבני משפחותיהם שיחיו

להצלחה רבה בכל מכל כל מתוך שמחה ושוב לבב בכל
הענינים מן מיצר אל המרחב

ספר זה נרפס לזכות

ר' רחמים בן חנה ציונה שיחי'
מרת רחל בת איילה שתחי'
מנחם מענדל שלמה בן רחל שיחי'
חי' מוסיא בת ברכה שתחי'
שלום דובער בן חי' מוסיא שיחי'
דבורה לאה בת חי' מוסיא שתחי'
שיינא בת חי' מוסיא שתחי'
מנוחה בה היה מוסיא
שניאור זלמן בן חי' מוסיא שיחי'
רינה אילה בת חי' מוסיא שתחי'
חנה בת חי' מוסיא שתחי'
חיים הלל בן רחל שיחי'
מנחם מענדל בן צפרה חנה לבנה שיחי'
יוסף צמח בן צפרה חנה לבנה שיחי'
ישראל גבריאול נח בן צפרה חנה לבנה שיחי'
חי' שרה בת צפרה חנה לבנה שיחי'
שלמה ניסן בן צפרה חנה לבנה שיחי'
בתיה עזוזה בת צפרה חנה לבנה שיחי'
שמעונא שרה בת רחל שתחי'
מנחם מענדל בן יוכבד שיחי'
שמואל יוסף יצחק בן שמעונא שרה שיחי'
משה דוד בן שמעונא שרה שיחי'
אברהם אלכסנדר בן שמעונא שרה שיחי'
ישראל מיכל בן שמעונא שרה שיחי'
יהודה לייב בן שמעונא שרה שיחי'
שניאור זלמן בן רחל שיחי'
שמעונא שרה בת רוזה שתחי'
חי' מושקא בת שמעונא שרה שתחי'
מנחם מענדל בן שמעונא שרה שתחי'
ביילא אילה בת שמעונא שרה שתחי'
לוי יצחק בן שמעונא שרה שתחי'
יהודה אריה לייב בן שמעונא שרה שיחי'
שיינדל כמונה בת שמעונא שרה שתחי'
שירה רבקה בת שמעונא שרה שתחי'
יהודה לייב בן שמעונא שרה
חנה ליבא בת שמעונא שרה שתחי'
רבקה בת רחל שתחי'
פנחס מנחם מענדל בן לבנה שיחי'
דובער יעקב בן רבקה שיחי'
יוסף יצחק פרדוי' בן רבקה שיחי'

יהודה לייב בן רבקה שיחי'
שמואל בן רבקה שיחי'
חי' מושקא מסעודה בת רבקה שתחי'
חנה לאה אילה בת רבקה שתחי'
שניאור זלמן בן רבקה שיחי'
שרה בת רבקה שתחי'
שיינא אודל בת רבקה שתחי'
חי' מושקא בת רחל שתחי'
מנחם מענדל בן סופה שתחי'
יוסף יצחק בן חי' מושקא שיחי'
חנה בת חי' מושקא שתחי'
אודל בת חי' מושקא שתחי'
אריה לייב בן חי' מושקא שיחי'
משי מלכה בת חי' מושקא שתחי'
אברהם חיים בן חי' מושקא שיחי'
שמואל משה בן חי' מושקא שיחי'
אסתר הדסה בת רחל שתחי'
מנחם מענדל מרדכי בן מרים שיחי'
שניאור זלמן יוסף שלום בן אסתר הדסה שיחי'
אילה קוקה בת אסתר הדסה שתחי'
לוי בן אסתר הדסה שיחי'
חנה בת אסתר הדסה שתחי'
שמואל בן אסתר הדסה שיחי'
דבורה לאה בת רחל שתחי'
חיים בצלאל בן אסתר שיחי'
רפאל מענדל אשר בן דבורה לאה שיחי'
בנימין שלמה בן דבורה לאה שיחי'
גולדה ברכה בת דבורה לאה שתחי'
שיילי יוכבד בת דבורה לאה שתחי'
משה בן רחל שיחי'
יפה בת תניא שתחי'
חי' מושקא בת יפה שתחי'
איידל ליבא בת יפה שתחי'
תהל רוז בת יפה שתחי'
נאוה אגם בת יפה שתחי'
ישראל נצח בן רחל שיחי'
מנחם מענדל בן חי' מושקא שיחי'
אפרים זאב בן חי' מושקא שיחי'
בלומה אילה בת חי' מושקא שיחי'
יהודה ארי' לייב בן חי' מושקא שיחי'
שיינא ברכה בת רחל שתחי'

יחי אדוננו מורנו זרבינו מלך המשיח לעולם ועד

ספר זה נדפס לזכות
ב"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
לרגל שנת הקב"ה להולדתו

לע"נ

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ כו'
ר' אלעזר קלמן בן ר' אהרן ע"ה
נלב"ע חמשה עשר בשבט תשע"ח

טיפענברון

ולזכות תבלחט"א זוגתו מרת חנה בת פייגא ריבא שתחי'

זלזכות

חיענא בת ברכה	קריינא בת העניא רבקה	אלימלך בן חנה
דבורה לאה בת ברכה	מנחם מענדל בן קריינא	שיינא מושקא בת חיענא
מנחם מענדל בן שיינא מושקא	אסתר מאטיל בת קריינא	חיענא בת שיינא מושקא
חי' מושקא בת אסתר עליזה	חיענא בת קריינא	שלום דובער בן רייזל רבקה
אלעזר קלמן בן חי' מושקא	אלעזר קלמן בן קריינא	מאיר אליעזר בן חיענא
שמעערא שרה בת שיינא מושקא	סימא חסא בת קריינא	צבי' ליבא בת חיענא
חיים בן איידליא	מאיר בן קריינא	דבורה לאה בת חיענא
חי' לובא בת שמעערא שרה	ברכה בת שיינא מושקא	אהרן בן חיענא
דבורה לאה בת שמעערא שרה	שניאור זלמן בן ראשא רחל	שמעערא בת חיענא
מנחם מענדל בן שמעערא שרה	ניסן אייזיק בן ברכה	אפרים בן חיענא
לוי יצחק בן שמעערא שרה	מנחם מענדל בן ברכה	שמעערא שרה בת חיענא
פייגא רבקה בת שיינא מושקא	מאיר בן ברכה	יהודית בת חיענא
אייזיק גרשון בן שיינא באשא	רבקה בת ברכה	אסתר בת חיענא
חזאשא בת פייגא רבקה	אלעזר קלמן בן ברכה	מנוחה רחל בת חיענא
אסתר בת פייגא רבקה	שמעערא שרה בת ברכה	אליעזר קלמן בן חיענא
מייבא מרים בת פייגא רבקה		יוסף יצחק בן שיינא מושקא

שיחיו

טיפענברון

להצלחה רבה בכל עניניהם בגז"ר זכמילוי שליחותם לזירוז
ההתגלות ב"ק אד"ש מה"מ לעיני כל תיכף ומי"ד ממ"ש, נאו!

ספר זה נדפס לזכות
ב"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
לרגל שנת הקב"ה להולדתו

לע"נ

הרה"ח ר' דובער ב"ר שניאור זלמן יהושע ע"ה
מרת שרה טובה בת ר' שבת ע"ה

הוקדש ע"י

ולזכות בני משפחתם
בנם ר' מרדכי יוסף שי'
וזוגתו מרת חיה תחי'
וילדיהם:

מתתיהו אריה ליב,

יצחק אלחנן,

מארייאשא מרים,

שרה טובה,

חנה יהודית,

שניאור זלמן יהושע,

לאה

שיחיו

לייט

יחי אדוננו מורנו ורבנו מלך המשיח לעולם ועד

ספר זה נדפס לזכות
כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
לרגל שנת הקב"ה להולדתו

לע"נ

הרה"ח ר' שמעון בהרה"ח ר' רחמים ע"ה
נלב"ע ה' אייר ה'תשס"ד

הרה"ח ר' ברוך שלום בן ר' משה ע"ה
נלב"ע ט' טבת ה'תשע"ה

ר' משה בן ר' שלום ע"ה
נלב"ע כ"ג אייר ה'תשנ"ב

וונגתו מרת איילה בת ר' שלמה ע"ה
נפטרה ביום ב' דראש השנה ה'תשע"ב

מרת חנה ציונה בהרה"ג ר' שלמה שו"ב ז"ל
נפ' ו' אייר ה'תשס"ה

מרת רינה בת ר' אברהם מרדכי ע"ה
נלב"ע יום ש"ק, זאת חנוכה, ב' טבת ה'תש"נ

ר' מנחם ב"ר מרדכי ע"ה
נלב"ע ט"ז אייר ה'תשס"ט

ר' ישראל פיוול ב"ר אריה לייב הכהן ע"ה
נלב"ע יום ש"ק ח"י כסלו ה'תש"ע

הת' לוי יצחק ע"ה בן הרה"ח ר' אריה לייב הכהן שליט"א
נלב"ע יום ו' אלול כסלו ה'תש"פ

והקיצו ורננו שוכני עפר, והם בתוכם תיכף ומיד ממש
בהתגלות של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

נדפס ע"י משפחתם שיחיו

יחי אדוננו מורנו ורבנו מלך המשיח לעולם ועד

לזכות
כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
הוקדש לרגל שנת הקב"ה להולדתו

לז"נ
הרה"ח הרה"ת ר' צבי הירש בן הרה"ח ר' בן ציון
נלב"ע ז"ך אלול ה'תש"מ
מרת רבקה בת הרה"ח ר' צבי
נלב"ע כ"ט תמוז ה'תשס"ב

שפריצער

והקיצו ורננו שוכני עפר, והם בתוכם תיכף ומיד ממש
בהתגלות של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

יחי אדוננו מורנו ורבנו מלך המשיח לעולם ועד

נתרם ע"י ולזכות
האחים הרה"ת ר' שמואל והרה"ת ר' יעקב מרדכי
שיחיו
שפריצער

לזכות

ב"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

לרגל שנת הקב"ה להולדתו

לאורך ימים ושנים טובות

יה"ר שיראה הרבה נחת

משלוחיו, חסידיו, וכלל ישראל

ויגאלנו ויזליכנו קוממיות לארצנו

וישמיענו תורה חדשה מפיו

בגאולה האמיתית והשלימה

תיבך ומוד ממ"ש

ומתוך שמחה וטוב לבב

יחי אדוננו מורנו ורבנו מלך המשיח לעולם ועד

